

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Natalie Ostráková

Srovnávací analýza služeb světových databázových center

Comparative analysis of database vendors services

Poděkování

Děkuji zejména vedoucímu této diplomové práce doc. R. Papíkovi, Ph.D. za cenné rady a čas, který mi při zpracovávání této práce věnoval. Dále děkuji PhDr. Martině Franklové a RNDr. Jiřímu Kadlečkovi za konzultace a Marii Hamšíkové a Marii Haškovcové za korektury.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Klíčová slova (česky):

databázová centra, agregátoři dat, databáze, informační průmysl, EBSCO, ProQuest, Ovid, STN International

Klíčová slova (anglicky):

database vendors, aggregators, databases, information industry, EBSCO, ProQuest, Ovid, STN International

Abstrakt (česky)

Databázová centra jsou tradičně významnými subjekty informačního průmyslu. Na informačním trhu působí již téměř 50 let, za tu dobu se nabídka jejich služeb změnila. Diplomová práce si klade za cíl zmapovat a základně analyzovat nabídku služeb současných databázových center, vybrané charakteristiky služeb porovnat a provést zhodnocení vývoje služeb. V práci jsou charakterizována databázová centra a tzv. agregátoři dat a představeny jejich tradiční služby. Práce se také dotýká tématu cenové politiky databázových center. Vlastní výzkum je proveden pomocí případových studií a analyzuje nabídku služeb čtyř databázových center. Z výzkumu vyplynulo, že tradiční služby databázových center jsou stále významnou součástí produktového portfolia subjektů. Změnila se však jejich podoba. A některé subjekty dnes nabízí i služby netypické pro tradiční databázová centra.

Abstrakt (anglicky)

Database vendors are traditional significant subjects of information industry. Today they operate on the information market for almost 50 years, during that time their services have changed. This master thesis aims to examine and basically analyze the actual offer of their services, compare chosen features of them and to carry out evaluation of the services. The text presents database vendors and so called aggregators and their traditional services. Also the price policy of the database vendors is mentioned. Case study of the offer of services of four database vendors is performed. The results demonstrated, that traditional services of database vendors are still significant part of their product offer. But the form has changed. And some subject also offer services not typical for traditional database vendors.

Obsah

Předmluva	8
1 Úvod.....	9
2 Zařazení databázových center do struktur informačního průmyslu.....	11
3 Databázová centra.....	13
3.1 Související terminologie.....	13
3.2 Charakteristika databázových center.....	16
3.3 Agregátoři dat.....	17
3.4 Služby databázových center	20
3.4.1 Nabídka informačních zdrojů	21
3.4.2 Možnost provádění rešerší.....	22
3.4.3 Zprostředkování primárních dokumentů	25
3.4.4 Alertní služby.....	28
3.4.5 Uživatelská podpora a popisy databází	30
3.4.6 Možnost stahování částí databází formou downloadingu	32
3.4.7 Zasílání krátkých zpráv o nových produktech, službách a dění v databázovém centru	32
3.4.6 Další služby	33
3.5 Cenová politika databázových center.....	35
4 Výzkumná část.....	38
4.1 Metodologie	38
4.2 Volba případů	39
4.3 Společnost EBSCO	40
4.3.1 Nabídka informačních zdrojů	40
4.3.2 Možnost provádění rešerší.....	42
4.3.3 Zprostředkování primárních dokumentů	48
4.3.4 Alertní služby.....	48
4.3.5 Uživatelská podpora, popisy databází	50
4.3.6 Další služby	51
4.4 Společnost ProQuest	55
4.4.1 Nabídka informačních zdrojů	55

4.4.2 Možnost provádění rešerší.....	58
4.4.3 Zprostředkování primárních dokumentů	62
4.4.4 Alertní služby.....	63
4.4.5 Uživatelská podpora, popisy databází	64
4.4.6 Další služby	65
4.5 Databázové centrum Ovid.....	69
4.5.1 Nabídka informačních zdrojů	69
4.5.2 Možnost provádění rešerší.....	70
4.5.3 Zprostředkování primárních dokumentů	75
4.5.4 Alertní služby.....	76
4.5.5 Uživatelská podpora, popisy databází	77
4.5.6 Další služby	78
4.6 Databázové centrum STN International.....	79
4.6.1 Nabídka informačních zdrojů	79
4.6.2 Možnost provádění rešerší.....	81
4.6.3 Zprostředkování primárních dokumentů	86
4.6.4 Alertní služby.....	88
4.6.5 Uživatelská podpora, popisy databází	90
4.6.6 Další služby	91
4.7 Srovnání vybraných služeb	92
4.7.1 Nabídka informačních zdrojů	92
4.7.2 Možnost provádění rešerší.....	94
4.7.3 Zprostředkování primárních dokumentů	99
4.7.4 Alertní služby.....	100
4.7.5 Uživatelská podpora, podpora databází.....	101
4.7.6 Další služby	102
4.8 Hodnocení vývoje služeb	103
Závěr	107
Použitá literatura	110

Předmluva

Předložená diplomová práce si klade za cíl zmapovat a základně analyzovat existující nabídku služeb vybraných databázových center, vybrané služby porovnat a následně zhodnotit jejich vývoj. Primární motivací pro volbu tohoto tématu bylo získání nových znalostí o aktuální podobě informačního průmyslu a jeho vlivu na informační služby a zlepšení a potvrzení dovedností efektivního využívání nabízených informačních služeb. Jedná se o esenciální dovednosti v práci informačního profesionála. Prvotní průzkum tématu ukázal, že ačkoliv již byla v minulosti problematika databázových center v diplomových pracích řešena, vzhledem k neustálému vývoji v oblasti se jedná o stále nosné téma. Existující kvalifikační práce nahlíží toto téma z jiných pohledů nebo se jedná o práce starší. Výzkum a srovnání aktuální nabídky služeb databázových center se tedy zdály vhodným tématem k řešení v rámci diplomové práce.

V úvodních částech práce jsou charakterizována databázová centra a tzv. agregátoři dat. Zvláštní pozornost je věnována související terminologii. Pro účely této diplomové práce bylo především nutné vymezit vztahové vazby mezi pojmy databázové centrum a agregátor dat a určit tak subjekty, které mohou být podrobeny zkoumání v dalších částech práce. Dále jsou v textu představeny tradiční hlavní služby databázových center. Diskutována je i cenová politika databázových center, která s poskytovanými službami úzce souvisí.

Zjištěné skutečnosti jsou dále aplikovány při realizaci výzkumu služeb vybraných databázových center. Výzkum je veden pomocí případové studie s využitím metody obsahové analýzy a vlastního testování služeb. Na základě údajů z výzkumu je následně provedeno srovnání vybraných charakteristik služeb u sledovaných subjektů a je provedeno zhodnocení vývoje nabídky služeb vybraných databázových center.

Citace byly vytvořeny v souladu s normou ISO 690, pro odkazování byl zvolen Harvardský styl. Celkový počet znaků včetně mezer v hlavní části práce je 227 427, což odpovídá 196 normostranám.

1 Úvod

Databázová centra, jež jsou významnými poskytovateli kvalitních odborných informací, působí na informačním trhu již od 60. let 20. století. Za tu dobu se v této oblasti vyskytlo několik významných milníků, které měly vliv na poskytování jejich služeb. Jednalo se například o propojení informačního a telekomunikačního průmyslu, jež mělo za následek celou řadu nových řešení knihovnicko-informačních služeb. Mezi nejvýznamnější milníky poslední doby patří například vstup distribuovaných informačních sítí a zvláště sítě internet do procesu poskytování těchto služeb. Internet na jedné straně sice zdánlivě znesnadnil podnikání databázových center volně dostupnou ohromnou nabídkou informací. Na druhé straně však umožnil databázovým centrům tuto síť využít ve svůj prospěch. Spolu rozvojem WWW služeb a vznikem grafických uživatelských rozhraní v 80. letech tak internet umožnil postupné rozšíření uživatelských základů dialogových systémů.

Jak uvedla Marydee Ojalaová¹, dnes se díky internetu téměř každý považuje za informačního profesionála schopného vyhledávat kvalitní informace. Informace jsou ve velkém množství volně dostupné a mohlo by se zdát, že společnosti spojené se vznikem vyhledávacích online služeb (např. Google) mohou významněji ohrozit existenci databázových center. Jejich existence však prozatím ohrožena není a databázovým centrům se stále daří získávat nové uživatele. Důvodů je několik. Databázová centra dokáží poměrně dobře reagovat na měnící se podobu informačního trhu a své služby inovují. Uživatelská rozhraní, jež nabízejí, jsou stále přívětivější a rozvíjí i související služby. Například tzv. discovery systémy, jež některá databázová centra nabízejí, již dokáží poměrně dobře konkurovat internetovému vyhledávači společnosti Google. Otázkou je také spolehlivost poskytovaných informací. V případě informací dostupných prostřednictvím databázových center se většinou jedná o odborné a kvalitní informace. A ty by stále ještě měly být základními výchozími informačními zdroji například pro vědecké pracovníky. Přestože i v této oblasti se objevuje pro databázová centra konkurence (například vyhledávač Google Scholar), jejich vyhledávací možnosti se doposud nedají srovnávat s vyhledávacími možnostmi systémů databázových center. Stejně tak procesy, jež je možné souhrnně označit za tzv. čištění dat, jsou u obou subjektů kvalitativně odlišné. A také faktory související s duševním vlastnictvím mírně zvýhodňují databázová centra jako poskytovatele informačních obsahů. Jejich prostřednictvím je, díky licencím, možné přistupovat k obsahům, které nejsou

---

¹ Marydee Ojala je aktuálně editorkou časopisu Online Searcher, pravidelně přispívá do časopisů v oblasti informační vědy a knihovnictví a zabývá se rešeršní problematikou. Je také pravidelnou účastnicí oborových konferencí, včetně několika účastí na konferenci INFORUM v Praze.

jinak volně dostupné. Využívání služeb databázových center má tedy i dnes mnoho výhod.

2 Zařazení databázových center do struktur informačního průmyslu

Databázová centra jsou jedním z důležitých subjektů informačního průmyslu. Informační průmysl je Českou terminologickou databází knihovnictví a informační vědy definován jako „národohospodářská oblast zahrnující činnosti a instituce, které se zabývají shromažďováním, zpracováním a komunikací informací, provozem informačních systémů a poskytováním informačních služeb“ (Jonák, 2003). Obvykle se tento termín spojuje s obdobím druhé poloviny dvacátého století a přímo souvisí s nástupem výpočetní techniky a telekomunikací a prudkým rozvojem vědy a techniky (Vlasák, 1999, s. 13; Mosco, 1988, s. 149).

Rozvoj vědy, techniky a průmyslové výroby má za následek rostoucí objem informací a informačních zdrojů, vzrůstá počet distributorů i uživatelů informací (Exelová, 2005). Uvedené je ve 20. století následně akcelerováno nástupem informačních technologií, které produkci informací urychlují, ale zároveň se stávají i jedním z řešení nastalé situace, kdy je kvůli enormnímu nárůstu objemu dat téměř nemožné tyto informace zpracovat a orientovat se v nich. Po druhé světové válce se začíná též hovořit o informační explozi², vznikají obory informační věda a informatika. V sedmdesátých letech se pak objevuje pojem informační společnost, který popisuje společnost, v níž charakter informací a nárůst informací transformuje způsob života a chování lidí (Webster, 2006, s. 9).

Informace jsou klíčové pro vědu, výzkum i výrobní podniky. Aby byly využitelné, je třeba, aby byly dostupné, vyhledatelné. Profesionálně poskytované informační služby začínají být vysoce ceněny a informace se stávají cenným zbožím s vlastním informačním trhem. Zvláště výrobní podniky jsou za informace, jež mohou pozitivně ovlivnit jejich hospodářskou úspěšnost, ochotni platit nemalé částky. Od 70. let se tedy „informační služby řadí mezi obory podnikání, a to mezi obory s mimořádně příznivými ekonomickými ukazateli a vývojovými trendy“ (Vlasák, 1999, s. 13) a rozvíjí se tak informační průmysl. I v roce 2016 jej Chen (2016, s. 9) považuje za jeden z nejrychleji rostoucích průmyslů.

Hlava (1992, s. 37) považuje za hlavní komponenty informačního průmyslu autory, vydavatele, distributory, uživatele a související organizace. Ti jsou vždy součástí životního cyklu informace, i když ne vždy jako oddělené, samostatné subjekty, nýbrž jako součásti

---

² Informační exploze ve 20. století je považována již za třetí informační explozi v dějinách vývoje lidstva. Vysvětluje se jako rapidní nárůst množství publikovaných informací (Havlová, 2003). K první informační explozi došlo se vznikem písma, o druhé informační explozi se hovoří obvykle v souvislosti s vynálezem knihtisku.

sjednocené do jednoho subjektu. Podobně popisuje aktéry informačního průmyslu i Papík (2011, s. 71), který je kategorizuje do následujících skupin:

- „producenti a tvůrci informací a informačních systémů,
- zprostředkovatelé a poskytovatelé informačních systémů,
- uživatelé informací a informačních systémů.“

V praxi jsou hranice mezi uvedenými skupinami spíše neostré a role jednotlivých subjektů se prolínají. Častým případem bývá, že producent informací je zároveň i jejich poskytovatelem, a to například v případě producentů databází, kteří je sami i zpřístupňují³ (Papík, 2011, s. 72). Databázová centra je možné řadit mezi zprostředkovatele a poskytovatele informačních systémů, v některých případech jsou však i producenty databází. Dle Vlasáka (1999, s. 18) jsou jedním z nejtypičtějších představitelů informačního průmyslu.

---

³ Jedná se například o databázi MEDLINE Národní lékařské knihovny Spojených států amerických, kterou knihovna zpřístupňuje online prostřednictvím portálu PubMed.

3 Databázová centra

3.1 Související terminologie

Pro subjekty sledované v rámci této práce se v českém prostředí setkáváme nejčastěji s termínem databázová centra (např. Vlasák, 1999; Bratková, 2007; Papík, 2011). S tímto termínem úzce souvisí termín agregátor dat, který se v české odborné literatuře též vyskytuje (např. Papík, 2011; Bratková 2007). Cílem této kapitoly je tedy oba pojmy vyjasnit, určit vztah mezi nimi a zjistit, jaké subjekty je možné považovat za databázová centra. Na základě těchto poznatků pak proběhne výběr konkrétních subjektů, jež budou předmětem srovnávací analýzy služeb v další části práce. Pro tyto účely bylo sledováno použití obou termínů v českém a anglickém prostředí.

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy obsahuje termín databázové centrum a vysvětluje jej jako instituci „umožňující obvykle na komerční bázi uživatelům online přístup k centralizovaným informačním zdrojům nakupovaným od různých producentů, nejčastěji ve formě databází. Typickými informačními procesy jsou agregace a průběžná aktualizace zdrojů, online vyhledávání a zpřístupňování elektronických dokumentů. Přidaná hodnota spočívá v soustředění zdrojů do jednoho místa, ve sjednocení uživatelského rozhraní včetně dotazovacího jazyka a v dalších poskytovaných službách (např. dodávání dokumentů)” (Kučerová, 2003). V odborném textu se setkáváme s pojmem databázové centrum v textech Rudolfa Vlasáka (např. 1999, 1993), Evy Bratkové (2007), Richarda Papíka (2011), Viléma Sklenáka (2001, s. 229) a v závěrečných vysokoškolských pracích řešených na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (např. Šerá, 2008; Horváth, 2008, Rousková, 2014). Uvedená díla se také obvykle shodují v subjektech, jež za databázová centra považují. Například Vlasák (1999) mezi databázová centra řadí tyto subjekty: Dialog, Orbit, Ovid, ISI, SilverPlatter, LexisNexis, CompuServe, Dow Jones, DIMDI, DataStar, Questel-Orbit, STN International, Genios a další. Bratková (2007) za databázová centra označuje systémy Dialog, STN International, Ovid a Datastar a Papík řadí mezi významná současná databázová centra systémy Dialog, DIMDI, EBSCO, Factiva, Genios, LexisNexis, Questel, STN International, OCLC a ProQuest (2011, s. 76). Společnost Albertina icome Praha, jež je v České republice zástupcem několika poskytovatelů informačních zdrojů, používá termín databázové centrum pro označení systému Dialog (Dialog, [b.r.]). Dále firma Medistyl, jež je obchodním zástupcem databázového centra STN International v České republice a ve střední Evropě, na svých webových stránkách

označuje právě systém STN International za databázové centrum⁴. Na základě výše uvedeného lze tedy konstatovat, že termín databázové centrum je v českém prostředí zaužívaný a že převážně panuje shoda v tom, jaké subjekty je možné za databázová centra označit.

Některé výše uvedené odborné texty pracují také s termínem agregátor dat (např. Papík, 2011, s. 74; Bratková, 2007, s. 32). Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy považuje termín agregátor za ekvivalentní k pojmu databázové centrum. Z textů Papíka (2011, s. 74) a Bratkové (2007, s. 32) vyplývá, že termíny databázové centrum a agregátor považují autoři minimálně za podobné, případně za téměř ekvivalentní (Papík, 2011, s. 74–76). Papík (2011, s. 11) oba pojmy nicméně i tak rozlišuje. Uvádí, že na rozdíl od databázových center, jež poskytují širokou škálu sofistikovaných nástrojů vyhledávání (jako příklad uvádí Dialog a LexisNexis), agregátory dat jsou „provozovatelé komplexních informačních systémů se spíše jednoduššími nástroji vyhledávání“ a jejich typickou cílovou skupinou jsou spíše uživatelé nezkušení ve vyhledávání. Zároveň ale Papík obě skupiny řadí mezi provozovatele databázových služeb a pro zjednodušení je dle jeho názoru možné na agregátory pohlížet také jako na databázová centra. Jako zástupce agregátorů uvádí například společnosti EBSCO a ProQuest. Bratková (2007, s. 31) oba pojmy také rozlišuje a jako typického zástupce agregátorů uvádí společnost EBSCO. Stejně tak rozlišuje oba pojmy a subjekty i Filip Vojtášek (2000), obchodní manažer společnosti AIP. Ve svém článku o elektronických časopisech z oboru informační věda a knihovnictví rozlišuje přístup k elektronickým kopiím tištěných časopisů prostřednictvím databázových center (Ovid, SilverPlatter, OCLC, Proquest) a prostřednictvím distributorů/agregátorů (EBSCO). Zajímavé je, že společnosti ProQuest a EBSCO⁵ nezařazuje do stejné kategorie, jako to činí například Papík a společnost Albertina icome Praha, jež na svých webových stránkách mluví o společnosti ProQuest jako o významném agregátoru dat.

Hovoří-li se o systémech ProQuest a EBSCO, používá se i označení společnost (např. Bratková, 2007, s. 31), což je zřejmě označením nejpřesnějším, protože nabídka agregovaných dat je jen jednou z jejich služeb.

V českém prostředí se tedy pracuje s termínem databázové centrum i s termínem agregátor, hranice mezi nimi je neostrá a při určitém zjednodušení je možné je považovat za ekvivalentní pojmy. Společnosti, jež jsou v některých zdrojích považovány za agregátory, tj. EBSCO, ProQuest a Ovid, jsou v jiných textech označeny termínem databázové centrum.

---

⁴ Zároveň však používá i termín databázová síť.

⁵ Tyto dvě společnosti jsou tradičně považovány za největší konkurenty.

Jako databázová centra se obvykle označují tradiční poskytovatelé databází, tj. systémy Dialog, STN International, DataStar, DIMDI, LexisNexis apod. Pro tyto subjekty se v českém prostředí označení agregátor zřejmě vůbec nepoužívá.

V anglickém prostředí je související terminologie zřejmě pestřejší. Naznačuje to i Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy, která k českému termínu databázové centrum nabízí hned několik odpovídajících anglických termínů: online host, online vendor, database vendor, data center, database host a content aggregator. Přesnému překladu je nejbližší zřejmě termín database vendor⁶.

Marydee Ojalaová například používá ve svých textech termíny aggregator a content aggregator k označení i těch systémů, které jsou v českém prostředí snad téměř výhradně označovány termínem databázové centrum. Za agregátory považuje například systémy Dialog, Factiva, LexisNexis (Ojala, 2016) a Proquest (Ojala, 2009). Také Plosker (2004) používá označení agregátor pro systémy Dialog, LexisNexis, OCLC, Orbit, MEDLINE, Dow Jones a další.

Termín database vendor používá například Amelia Kasselová⁷ (2000), když hovoří o systémech Dialog a LexisNexis, které označuje jako commercial database vendors a traditional commercial vendors. Bellová (2015, s. 6) používá termín database vendor i aggregator, nepovažuje je však za ekvivalenty. Zatímco termín database vendor používá k označení společností, termín agregátor je pro ni spíše označením produktu, článkové databáze, jež databázová centra nabízejí. Jako databázová centra označuje společnosti EBSCO, ProQuest, Gale, Thomson Reuters, JSTOR, LexisNexis, OCLC FirstSearch, ABC-CLIO, Alexander Street Press, Project Muse a Ovid.

Pro úplnost ještě uvedme, že anglické zdroje používají pro označení sledovaných subjektů i další označení, například search service, online host či database supplier. Jedná se však o pojmy širší, které kromě databázových center zahrnují i další služby a subjekty a nezadají se tedy jako vhodné termíny pro tento text.

Na základě výše uvedeného je možné konstatovat, že i v anglickém prostředí se používají termíny database vendor a aggregator a že někteří autoři považují oba pojmy ekvivalentní.

---

⁶ Termín database center, jenž je přesným překladem českého termínu, se zřejmě pro tyto subjekty nepoužívá.

⁷ Amelia Kasselová je absolventkou magisterského studia v oboru „Library Science“, vyučuje na University of California v Berkeley a je prezidentkou společnosti MarketingBASE Associates, jež se zabývá informačním brokeringem.

3.2 Charakteristika databázových center

První databázová centra začala vznikat na přelomu 60. a 70. let 20. století s rozvojem výpočetní techniky a rozšířením přístupu k ní a také s rozvojem telekomunikační infrastruktury. Přestože některá začínala jako ekonomicky neziskové organizace, dotované například ze státního rozpočtu, vyvinula se postupně v ekonomicky samostatné subjekty. Dnes jsou tedy databázová centra podnikatelskými subjekty, pro které je dle Vlasáka (1999, s. 73) typické, že si pronajímají velkokapacitní počítačovou konfiguraci se zapojením do telekomunikačních sítí a na ní provozují vlastní systém pro řízení báze dat. Jejich hlavním obchodním artiklem jsou informace uložené v databázích, které kupují od producentů, případně vytvářejí databáze vlastními silami. K databázím, které zpřístupňují, také obvykle nabízejí vlastní speciální software pro jejich prohledávání a k tomuto softwaru poskytují školení pro efektivní práci v systému. Databáze a další zdroje dnes zpřístupňují prostřednictvím internetu, v minulosti využívali své vlastní privátní sítě, případně existující profesionální sítě (TELNET, NEFNET).

V případě amerických databázových center (Dialog, LexisNexis, ORBIT apod.) měly významný podíl na jejich vzniku investice velkých kapitálových společností. Například Firma Lockheed Missiles and Space Company působící v leteckém a zbrojařském průmyslu stála v začátcích významného databázového centra Dialog a konsorcium Mead Corporation působící v papírenském a dřevařském průmyslu stálo za vznikem dnešního systému LexisNexis apod. Americká databázová centra měla také obvykle početnější uživatelskou základnu, protože anglický jazyk systému i většiny informačních zdrojů umožňoval přístup uživatelů i ze zemí mimo severoamerický kontinent. Tato centra tak byla obvykle hospodářsky úspěšná a samostatná (Vlasák, 1999). Evropská databázová centra (STN International, DIMDI, DataStar, Questel) byla ve větší míře závislá na dotacích vlád či mezinárodních organizací, které někdy iniciovaly jejich vznik a udržovaly jejich provoz. Tato centra měla obvykle menší uživatelskou základnu a o uživatele musela tvrdě bojovat. V 80. letech tak byla finančně úspěšnější americká databázová centra (Vlasák, 1993, s. 98; Vlasák 1999, s. 125–126).

Databázová centra je možné klasifikovat dle různých hledisek. Podle počtu nabízených databází je možné je klasifikovat na centra:

- velká (stovky databází, například centrum STN International)
- střední (desítky databází, například centrum DIMDI)
- malá (jednotky databází, například OCLC)

Podle oborového zaměření je možné centra rozdělit na:

- zaměřená na konkrétní obor (DIMIDI apod.)
- polytematická
- univerzální (Dialog apod.)

(Papík, 2011, s. 75).

Mezi prvními databázovými centry operujícími na informačním trhu byly systémy Dialog, ORBIT, LexisNexis, Dow Jones, BRS, STN International. Některá databázová centra se se svou nabídkou databází již od počátku zaměřovala na určitý segment trhu. Například databázové centrum BRS kladlo důraz na biomedicínské obory, databázové centrum LexisNexis na právní informace a databázové centrum STN International na technickou a patentovou literaturu a související obchodní informace (Plosker, 2004).

3.3 Agregátoři dat

Jak bylo uvedeno výše, je možné termín agregátor považovat za ekvivalentní pojmu databázové centrum. Slovo agregátor je možné si vyložit jako subjekt, který shlukuje, seskupuje data. Agregovaná data jsou pak data seskupená do jednoho celku.

Dle Ghumana a Maana (2012) je tak možné za agregátory označit i webové stránky, počítačový software, knihovny a další společnosti, jež nabízejí agregovaný obsah. V oblasti informačních zdrojů někteří autoři spojují termín agregátor s vytvářením souborů z elektronicky dostupných časopiseckých textů a jejich pojetí tedy odpovídá pojetí Bellové (2015), pro niž jsou agregátory databázemi časopiseckých článků. Například dle Bornové (1999, s. 94–95) agregátoři shromažďují (agregují) elektronické časopisy od různých producentů a zpřístupňují je koncovému uživateli z jediného místa. Spolu s efektivním vyhledávacím systémem je pak obsah dostupný prostřednictvím webového prohlížeče. Quinn (2008) definuje agregátory podobně. Dle jeho výkladu se jedná o souhrn elektronických rejstříků a elektronických časopisů, sestávajících z desítek titulů, které jsou shromážděny a zpřístupněny přes jednotné webové rozhraní a bývají dostupné na základě předplatného. Ingerová (2001, s. 287) upozorňuje na původní význam pojmu agregátor a na jeho postupné rozšíření. Podle ní bylo funkcí prvních agregátorů především zpřístupňování plných textů. Ovšem již v roce 2001 Ingerová uvádí, že pojem agregátor má význam širší a je možné tímto termínem označit i subjekty, které poskytují hostingové služby pro plné texty různých vydavatelů, dále subjekty, které agregují jen metadata a abstrakty, a subjekty, jež agregují i jen pouhé odkazy na plné texty.

Dostupné typologie agregátorů chápou pojem agregátor také spíše širěji, nejen v souvislosti s časopiseckými texty. Ghuman a Maan (2012) například kategorizují agregátory

do 3 skupin podle služeb, které poskytují. Rozlišují tak tzv.:

- Hostingové agregátory (Hosting aggregators), jejichž primárním účelem je poskytovat hostingové služby pro vydavatele. Mezi ně řadí například databázové centrum Ovid, SilverPlatter, CatchWorld.
- Portálové agregátory (Gateway aggregators), které indexují a kategorizují rozličný obsah různých producentů. Jsou jimi například tradiční producenti indexů a abstraktových služeb jako ISI, INSEC, BIOSIS, CSA.
- Tradiční agregátory, které nabízejí licencované plné texty dokumentů, mezi tyto se řadí EBSCO, ProQuest, OCLC.

Výbor pro elektronické sbírky (Electronic Collection Committee) Northwesternské univerzity (Northwestern University) dělí agregátory do 4 následujících skupin:

- Poskytovatelé agregovaných databází (Aggregated Database Suppliers) jsou organizace, které poskytují elektronický přístup k většímu počtu časopiseckých titulů od různých producentů a nakladatelů. Řadí sem například EBSCO, CARL Uncover, Catch Word, Highwire press apod.
- Asociace (Associations) jsou agregátory, které poskytují přístup k časopisům, jež jsou výsledkem činnosti organizací zapojených do konkrétní asociace. Mezi ně patří například American Chemical Society, American Mathematical Society nebo American Institute of Physics.
- Vydavatelé (Publishers) poskytují přístup pouze k časopisům, které vydávají. Například Elsevier, Kluwer, Oxford University Press, Cambridge University Press aj.
- Služby (Services) jsou službami třetích stran, které propojují elektronické časopisy s elektronickými indexy.

(Ghuman a Maan 2012)

Ghuman a Maan (2012) řadí mezi agregátory mimo jiné následující subjekty (uveden jen výběr pro ilustraci):

- Highwire, jenž je divizí sdružení knihoven Stanfordské univerzity a producentem kvalitních odborných textů, zpřístupňuje 1300 časopisů a více než 4 miliony plných textů článků, elektronických knih a konferenčních publikací.
- Web of Science, jenž poskytuje přístup do citačních databází, které agregují data z více než 12 tisíc časopisů.
- PubMed, jenž poskytuje přístup k databázi MEDLINE.
- Ovid, který poskytuje na jednotné platformě přístup k dokumentům různého typu

(databáze, časopisy, elektronické knihy) od různých vydavatelů.

- AJOL, jenž nabízí přístup k africkým vědeckým časopisům.
- Europeana Libraries, projekt, který agreguje digitální obsahy z různých evropských digitálních knihoven.
- EBSCO, jenž nabízí prostřednictvím jednotné platformy přístup k různým typům dokumentů.
- ProQuest, jenž také nabízí prostřednictvím jednotné platformy přístup k různým typům dokumentů.
- Project Muse, který v jedné online databázi agreguje data o časopisech a elektronických knihách od více než 120 vydavatelů.

Výše uvedené typologie a příklady indikují, že samotné slovo agregátor je možné použít pro označení různorodé skupiny subjektů, jejichž společnou charakteristikou je převážně to, že nabízejí přístup k agregovanému obsahu dat z jednoho přístupového bodu. Poměrně často se pojem agregátor spojuje s poskytováním jednotného přístupu k časopiseckým textům a označuje se tímto pojmem nejen výsledný produkt (databáze), ale i společnost, jež obsahy agreguje⁸. V případě společností EBSCO a ProQuest je možné zřejmě učinit i takový závěr, že jejich rešeršní platformy, tj. EBSCOhost a ProQuest, by bylo možné označit za agregátory.

---

⁸ Agregace zdrojů a jejich zpřístupňování z jednoho místa je zároveň jednou z hlavních charakteristik databázových center dle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy.

3.4 Služby databázových center

Tradičně hlavní službou databázových center je poskytování přístupu k databázím různých producentů spolu s možností tyto zdroje efektivně prohledávat. Dnes jsou tyto služby poskytovány prostřednictvím internetu. Nabídka služeb však může být daleko pestřejší, jak je možné ilustrovat například na postupném rozšiřování nabídky služeb databázového centra Dialog. V průběhu své existence centrum Dialog nabízelo dle Horvátha (2008, s. 23–69) následující služby:

- zpřístupnění informačních zdrojů, především databází, online i na CD a DVD nosičích;
- vyhledávání v databázích prostřednictvím průběžně inovovaných vyhledávacích rozhraní (později včetně grafického vyhledávání, tj. dle chemických struktur);
- možnost stahování dat (záznamů, obrázků, patentů apod.);
- alertní služby;
- komunikační software;
- školení uživatelů, vzdělávací programy, podrobná dokumentace nabízených databází – tzv. Bluesheets;
- zákaznická podpora, diskuzní fóra uživatelů;
- služba document delivery;
- databáze profilů firem;
- indexační produkty, které společností umožňovaly automaticky indexovat a klasifikovat standardní terminologií interní a externí dokumenty včetně dokumentů z internetových zdrojů;
- možnost začlenit některé služby do firemního intranetu;
- prolinkování z bibliografických a abstraktových databází na plné texty časopisů;
- služby pro monitoring a kvantifikaci veřejného povědomí o vybrané společnosti.

Některé z výše uvedených služeb jsou tradičními službami poskytovanými téměř všemi databázovými centry. Další služby jsou spíše unikátní, typické právě pro databázové centrum Dialog, a je pravděpodobné, že jiná databázová centra tyto služby nabízet nemusejí. Proto byly pro účely této práce služby kategorizovány do následujících skupin (s využitím Fabiana, 2012, s. 14 a Piačka, 2014, s. 81):

- nabídka informačních zdrojů na jednom místě,
- možnost provádění rešerší,
- zprostředkování primárních dokumentů (například prostřednictvím služeb DDS,

EDD),

- alertní služby (tj. zasílání průběžných rešerší na základě zadaného profilu),
- uživatelská podpora (návody, školení apod.) a podrobná dokumentace k databázím (typu Bluesheets),
- možnost stahování částí databází formou downloadingu,
- zasílání krátkých zpráv o nových produktech, službách a dění v databázovém centru,
- další služby (služby, jež nelze zahrnout do některé z výše uvedených kategorií).

3.4.1 Nabídka informačních zdrojů

Databázová centra nabízejí přístup k různým druhům informačních zdrojů. Zpočátku se jednalo především o databáze bibliografické a abstraktové. Od začátku 80. let začala databázová centra zpřístupňovat i databáze plnotextové a faktografické. V případě plnotextových databází se nejdříve jednalo o plné texty zpravodajských informačních zdrojů, později i plné texty vědecké a technické literatury. Nabízené faktografické databáze obsahovaly informace textového nebo numerického charakteru o vlastnostech různých předmětů a jevů, informace o firmách a podnikání, informace komerčního charakteru apod. (Vlasák, 1993, s. 52; Papík, 2002, s. 3). Dnes nabízejí databázová centra vedle databází i další druhy informačních zdrojů, především se jedná o elektronické časopisy, elektronické knihy a audioknihy. Elektronické knihy například nabízejí společnosti EBSCO, ProQuest, databázová centra Ovid a Genios, audioknihy je možné nalézt v nabídce společností EBSCO a ProQuest.

Konkurenční výhodou je poskytování informačních zdrojů, které nabízí jen velmi málo konkurentů, nebo dokonce žádný z nich⁹, případně nabídka unikátní kombinace informačních zdrojů, jež je v této kombinaci možné prohledávat jen z jediného databázového centra¹⁰. V praxi se lze setkat s překrývající se nabídkou informačních zdrojů¹¹ u databázových center i s informačními zdroji výlučně zpřístupňovanými prostřednictvím jednoho nebo několika málo databázovými centry (Vlasák, 1999, s. 145).

---

⁹ Například v roce 2001 provedl Krumenaker analýzu překrytí nabídky plnotextových časopisů společností EBSCO, ProQuest a Gale. Zjistil, že EBSCO nabízí přístup k 54 % unikátních titulů, které nemají ProQuest a Gale, ProQuest nabízí přístup k 48 % unikátních titulů, kterými nedisponují zbylé dvě společnosti, a Gale nabízí přístup k 42 % unikátních titulů (Krumenaker, 2001).

¹⁰ Konkurenční výhodu lze však získat i v případě nabídky stejných databází různými databázovými centry, a to nabízenou rešeršní platformou. I při prohledávání stejných databází mohou totiž různé rešeršní platformy na stejný dotaz dát různý počet výsledků a též různě relevantní výsledky. Viz například studie z roku 2009, kdy autoři Younger a Boddy (2009) porovnávali hledání ve stejné databázi přes rešeršní platformy center EBSCO, Ovid a Dialog.

¹¹ Například databáze MEDLINE je zpřístupňována společnostmi EBSCO i ProQuest a databázovými centry Ovid a STN International.

3.4.2 Možnost provádění rešerší

Výše uvedené informační zdroje jsou databázovými centry zpřístupňovány z jednoho místa prostřednictvím komplexích rešeršních platforem nebo samostatně dostupných vyhledávacích programů.

Tradičním vyhledávacím rozhraním je rozhraní textově orientované, ovládané pomocí příkazového (dotazovacího) jazyka (Papík, 2011, s. 102). Toto rozhraní vyžaduje hlubší znalost dotazovacího jazyka a systému či databáze, což vede k zúžení uživatelské skupiny těchto systémů. Uživatelé jsou vysoce odborně vzdělaní jedinci a informační profesionálové. Výhodou těchto přístupových rozhraní bývá možnost položit velmi přesný a specifický dotaz, což znamená rychlejší získání odpovědi, a tím i nižší cenu za využívání služeb databázového centra. Hearst (2009, s. 4) uvádí několik důvodů, proč se tato, řekněme uživatelsky nepřívětivá, rozhraní udržela v dialogových systémech poměrně dlouhou dobu. Prvním důvodem byla v počátcích poměrně malá konkurence poskytovatelů stejných obsahů, která nenutila jednotlivé poskytovatele k rozvoji nabízených přístupů. Dále zde existovala významná uživatelská základna, která systém velmi dobře znala a dokázala s ním dobře a rychle pracovat. A vliv měla zřejmě i tehdejší cenová politika databázových center, kdy se platilo za čas připojení, počet dotazů a počet získaných výsledků, kde dobré ovládání dotazovacího jazyka dokázalo čas rešerše zkrátit a poplatky tak snížit.

Jak se tradiční vyhledávací rozhraní liší od dnešních vyhledávacích služeb dostupných na internetu, uvádí Sklenák (2001, s. 249–250):

- Tradiční vyhledávací rozhraní disponují přesným dotazovacím jazykem, internetové vyhledávače pracují s dotazy bez jakýchkoliv operátorů.
- Dokumenty uložené v databázích mají přesný a podrobný metadatový popis, dokumenty dostupné volně na internetu mají spíše jen volný popis pomocí tzv. metatagů.
- Dokumenty uložené v databázích bývají opatřeny kvalitními obsahovými souhrny (abstrakty, anotace).
- Tradiční vyhledávací rozhraní nabízejí bohaté možnosti strukturovaného vyhledávání s využitím různých polí, jež těží z podrobného metadatového popisu dokumentů. Nabídka polí internetových vyhledávačů je v tomto směru dosti omezená.
- Přesnost výsledků u internetových vyhledávačů, především při zadávání dotazu přes jednoduché vyhledávání, je nízká.
- U internetových vyhledávačů není úplně zřejmé, jakým způsobem se provádí řazení nalezených dokumentů při prezentaci výsledků.

- Internetové vyhledávače jsou volně, veřejně dostupné, za jejich využívání se neplatí.
- Tradiční vyhledávací rozhraní používali obvykle informační profesionálové, internetové vyhledávače jsou dostupné komukoliv.

S rozvojem WWW technologie začala databázová centra nabízet hypertextově orientovaná, formulářová, grafická uživatelská rozhraní. Dnes je má v nabídce dle Papíka každé databázové centrum. Protože se mezitím konkurence poskytovatelů obsahů mnohonásobně zvýšila, jsou databázová centra motivována vytvářet co nejdostupnější, uživatelsky přívětivé služby. Díky tomu již není nutné využívat služeb informačních profesionálů, koncový uživatel může rešerše provádět samostatně (Papík, 2011, s. 77). Nová vyhledávací rozhraní nevyžadují znalost dotazovacího jazyka a některé úkony za uživatele provádějí automaticky (např. rozšíření dotazu o synonyma, eliminace stop slov). Jejich nevýhodou ale bývá zřetelné zpomalení postupu celé rešerše pro zkušené uživatele a menší vyhledávací možnosti (Papík, 2003).

Dnes databázová centra nabízejí WWW rozhraní, jež zřejmě velmi často nabízí uživatelům několik vyhledávacích masek. Obvykle se jedná o základní/jednoduchou vyhledávací masku a rozhraní pro pokročilý způsob hledání (Papík, 2003). Tím má být zajištěn přístup zkušeným uživatelům i jedincům, kteří v konkrétním oboru či ve vyhledávání v informačních zdrojích začínají. Trendem je nabízet základní vyhledávací rozhraní podobné vyhledávacímu rozhraní společnosti Google, a to vzezřením i funkcionalitou (Ross, 2016, s. 78). Tím se umožní vyhledávání „co nejširšímu okruhu uživatelů, na straně druhé z toho plyne požadavek vyvíjet „chytřejší“ vyhledávací služby“ (Sklenák s.440–441).

Jednoduché vyhledávací rozhraní tak obvykle tvoří jedno vyhledávací pole pro zadávání hledaných termínů. Součástí vyhledávací obrazovky může být někdy i nabídka filtrů, jež omezí prostor dokumentů, ve kterém je hledání prováděno. Na obrazovce jednoduchého hledání by měl být i odkaz na pokročilé vyhledávací rozhraní (Ross, 2016, s. 79; McGovern, Norton, 2002, s. 137). Podoba obrazovky jednoduchého hledání se bude u jednotlivých systémů lišit, vždy by však při jejím návrhu měl být respektován původní účel této obrazovky, jímž je uchránit uživatele od pocitů zmatení a frustrace. Čím více informací a možností volby je součástí této obrazovky, tím méně odpovídá známé podobě jednoduchého vyhledávání společnosti Google (Ross, 2016 s. 80), na kterou jsou dnešní uživatelé zvyklí.

Termíny zadané do vyhledávacího pole jsou následně použity pro hledání v systému s vyhledávací logikou zde implementovanou. Zpravidla se zadané termíny vyhledávají v předdefinovaném výběru polí nebo ve všech polích bibliografického záznamu dostupných v databázi.

Jednoduché vyhledávací rozhraní plní dle autorů Rowleyové a Hartleyho (2017, nestr.) tři základní funkce:

- umožňuje zadávat dotazy začátečníkům,
- umožňuje provést rychlé a nepřipravené („quick and dirty“) hledání, které však i tak může vést k získání relevantních dokumentů,
- umožňuje prohlížení obsahu databáze.

Jednoduché vyhledávací rozhraní může být přínosné i pokročilým uživatelům, kteří s jeho pomocí zadají časově nenáročný dotaz a z výsledkové množiny tak zjistí, kolik informací je dostupných k hledanému tématu a zda je tedy vůbec nutné vytvářet pokročilejší dotazy, příp. kolik práce budou muset hledání ještě věnovat (Manning, 2015, s. 272).

Dalšími typy vyhledávacích rozhraní jsou rozhraní pro pokročilý způsob hledání. Ta mohou mít podobu formulářové vyhledávací masky nebo příkazového řádku. Tato rozhraní dávají uživateli větší kontrolu nad průběhem vyhledávání. Uživatel zde totiž má možnost zvolit, jaká pole se budou prohledávat a jak se mají hledané termíny spolu kombinovat, čímž přímo říká systému, jak při hledání postupovat.

Formulářové rozhraní je rozhraní návodné, provází uživatele při tvorbě dotazu a rešeršní strategie (Liverman, Fulco, Kipen, 1998, s. 20). Vyhledávací maska obvykle nabízí více vyhledávacích polí pro zadání slov s možností volby konkrétního pole, kde se mají zadaná slova hledat. Nabízí také obvykle booleovské operátory pro vytvoření logického výrazu z hledaných termínů. Dále může být v tomto rozhraní podporováno hledání frází a proximitní hledání (Ross, 2016, s. 82).

Pokročilé hledání v podobě příkazového řádku umožňuje vytvořit dostatečně konkrétní a přesné dotazy. V některých rozhraních (např. PubMed) je tato vyhledávací maska označena termínem Search builder, jenž odpovídá postupu zadávání dotazu v této masce, kdy se dotaz staví, skládá. Dotaz je zde možno zapsat obvykle formou volného textu včetně operátorů a kódů polí nebo je možné dotaz poskládat s pomocí tezauru a dostupných nabídek operátorů a kódů polí. Například pokročilé vyhledávací rozhraní systému PubMed umožňuje zadat dotaz volným zapsáním kompletního dotazu nebo umožňuje využít předdefinovaný seznam polí a operátorů, ze kterých uživatel volí a která se automaticky vkládají do vyhledávacího pole.

Funkce, které mohou být v tomto rozhraní podporovány:

- jednoduché i pokročilejší (se závorkami) booleovské hledání,
- vyhledávání v konkrétních polích,
- fuzzy vyhledávání (kompenzující chyby při zápisu slov a odlišná hláskování),

- vyhledávání/filtrování i dle polí s číselnými hodnotami a daty,
- krácení/rozšiřování slov (pravostranné, levostranné, infixové),
- hledání frází,
- proximitní hledání,
- relační operátory.

(Liverman, Fulco, Kipen, 1998, s. 20-21)

Součástí pokročilých vyhledávacích rozhraní bývá také možnost využít nástroje hledání. Obvykle se jedná o oborové tezaury a rejstříky, jež pomáhají uživateli s identifikací správných termínů pro vytvoření rešeršního dotazu. K výše uvedenému mohou vyhledávací systémy podporovat i další funkce, například funkci našeptávače při zadávání dotazu, provádět kontrolu správnosti zapsání termínu, navrhnout klíčové termíny či přímo dotazy apod. (Ross, 2016, s. 82).

Některé vyhledávací systémy podporují i komunikaci se systémem v přirozeném jazyce, kdy je do vyhledávacího pole možné uvést otázku nebo větu/věty. Vyhledávací stroj následně tento dotaz zpracovává. Předpokladem úspěšnosti je „systém automaticky indexující dotaz v přirozeném jazyce metodou, která je kompatibilní s použitou metodou indexování hledaných textových informačních zdrojů“ (Sklenák, 2001, s. 77). Systém u analyzovaného textu (dotaz či indexovaný dokument) rozliší termíny důležité a použitelné pro hledání (vyjadřující téma) a slova nepodstatná. U podstatných termínů případně určí i jejich relativní důležitost (váhu), provede jejich lemmatizaci, přidá operátory rozšíření a sestaví za uživatele rešeršní dotaz (Sklenák, 2001, s. 77).

3.4.3 Zprostředkování primárních dokumentů

Možnosti uživatelů získat plný text jsou dnes daleko větší. Elektronické publikování, rozvoj internetové sítě a WWW služeb významným způsobem ovlivnily přístup uživatelů k plným textům dokumentů. Ti již nejsou odkázáni pouze na tradiční poskytovatele primárních dokumentů, tj. na knihovny a instituce specializující se na dodávání dokumentů, ale mohou využít služeb databázových center. Databázová centra nejen zpřístupňují plnotextové databáze a databáze, jež indexují i zdroje dostupné v režimu Open Access, ale dokáží uživatele na plný text přesměrovat i v případě, že jím sami nedisponují. Případně mohou pro uživatele zprostředkovat službu dodání dokumentu.

Dnes mohou databázová centra zprostředkovat plné texty dokumentů prostřednictvím linkovacích technologií. Tyto technologie navzájem propojují abstraktové, plnotextové a bibliografické databáze a další informační zdroje. Typickou aplikací technologie je propojení

z bibliografických databází na plné texty dokumentů. V databázích se s touto technologií setkáme v podobě odkazu, který může být označen jako SFX, případně jinak (Get Item, Get at My Library). Konkrétní odkaz má formu speciálně formátované URL, která obsahuje informace o dokumentu, kliknutí na odkaz pak odešle tyto informace do linkovacího resolveru, jenž obsahuje znalostní bázi dostupných informačních zdrojů pro konkrétní instituci. Linkovací server porovná přijatá metadata (autor, název časopisu, datum) s obsahem znalostní báze a zjišťuje, zda je tento dokument někde dostupný. Pokud zjistí, že dokument je pro instituci dostupný, vytvoří nabídku s možnostmi pro získání plného textu, ze které si uživatel vybere (Dahl, Banerjee, Spalti, 2006, s. 136). Většina z linkovacích technologií je založena na technologii OpenURL (Fulkerson, 2012, s. 85). OpenURL je standardizovaný rámec a formát pro komunikaci bibliografických informací mezi aplikacemi na internetu (Reitz, 2014). Prvním komerčně nabízeným linkovacím resolverem založeným na technologii OpenURL byl resolver SFX, jež vytvořil Herbert Van de Sompel v roce 2000. Dodnes je zřejmě nejužívanější linkovací technologií (Alfonzo, 2016, s. 14-15). Na trhu však existuje více linkovacích resolverů. Nabízí je společnosti specializující se na knihovní technologie (např. Openly Informatics, Ex Libris), společnosti zabývající se automatizací systémů i databázová centra (EBSCO, Ovid, ProQuest) (Dahl, Banerjee, Spalti, 2006, s. 136-140). Linkovací technologie umožňují propojit uživatele i na plný text dostupný v režimu Open Access, který se nachází mimo systém databázového centra. Případně databázová centra zpřístupňují databáze, které indexují i Open Access časopisy. Evelhoch, Lind a Bagaya (2017) uvádějí, že otevřené časopisy bývají dostupné v komerčních databázích ve stále větší míře a v některých případech tvoří až 10 % indexovaných časopisů.¹²

Není-li plný text dostupný výše uvedenými způsoby, je možné využít službu dodávání dokumentů (document delivery). Jedná se o službu, jejímž cílem je zprostředkovat uživateli dočasný nebo trvalý přístup k plnému textu dokumentu v elektronické nebo tištěné podobě (Planková, 2003). Služba je též označována zkratkou DDS, jež odpovídá anglickému termínu „document delivery service”. Je možné se setkat i se zkratkou EDD, která znamená „electronic document delivery”, tj. služba zprostředkovávaná elektronickou cestou.¹³

Využít službu dodání dokumentu prostřednictvím databázového centra je pro koncové uživatele výhodné, protože databázová centra mají úzké vazby na producenty dat a další zprostředkovatele informací. Uživatelé tak nemusí s jednotlivými dodavateli uzavírat smluvní

---

¹² Problémem však je, že otevřené zdroje nejsou v databázích vždy označeny jako otevřené a uživatel tak netuší, že je možné se k plnému textu zdarma dostat. Pokud budou zdroje takto označeny, má uživatel další možnost k získání plného textu.

¹³ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy pracuje se zkratkou EDD (electronic document delivery), používá se ale i zkratka EDS (electronic delivery services) (např. Papík, 2002).

vztahy, o to se stará databázové centrum. Dnes je tato služba díky rozvoji WWW služeb dostupná i koncovým uživatelům, kterým je umožněn přístup k dokumentům prostřednictvím grafických uživatelských rozhraní systémů databázových center. Papík (2002, s. 25) však uvádí, že v českých podmínkách se nejedná, alespoň v případě veřejných knihoven, o příliš využívanou službu databázových center z důvodu omezených financí knihoven a nízkého zájmu uživatelů.

V minulosti každé větší databázové centrum poskytovalo služby dodávání dokumentů. Uživatel provedl hledání ve zdrojích databázového centra a se zjištěnými údaji následně zahájil sjednávání služby dodávání dokumentů (například speciálním příkazem typu order). V textově orientovaných systémech mohlo být objednání dokumentu realizováno několika způsoby:

- vyplněním bibliografických informací do objednávkového formuláře,
- zadáním přístupového nebo akvizičního čísla dokumentu,
- přenosem dat z vyhledávacího rozhraní do procesu objednávání dokumentů.

Uživatel si zvolil způsob dodání, konečný termín, způsob platby a další. Vliv na cenu služby mohl mít způsob dodání, požadovaná rychlost dodání, druh dokumentu, geografická lokalita objednávacího. Objednané dokumenty byly obvykle doručeny do několika dnů, případně i do několika hodin. (Papík, 2002)

Vlastní službu dodávání dokumentů poskytovala například organizace Chemical Abstract Service (CAS). Na objednání dodávala fotokopie publikací nechráněných copyrightem. Objednávku dokumentu bylo možné učinit online nebo prostřednictvím e-mailu. V březnu 2011 byla tato služba nahrazena službou FIZ AutoDoc pro celé databázové centrum STN. Jedná se též o službu dodání dokumentu, která je v provozu dodnes (FIZ Karlsruhe, 2011).

Vlastní službu dodávání dokumentů mělo i databázové centrum Dialog, a to od roku 1995. Jednalo se o služby KR SourceOne a KR UnCover. V případě služby KR SourceOne šlo o klasickou službu DDS, objednání dokumentu bylo možné na konci vyhledávání v bibliografické databázi přes jednoduchý příkaz. Cena služby se v případě KR SourceOne pohybovala od 8,50 dolarů za článek plus 6–8 dolarů za copyright. V případě služby KR UnCover byl přístup k plným textům řešen prostřednictvím elektronických knihoven centra, odkud bylo možné dokument přetáhnout na lokální pracovní stanici uživatele. Pokud dokument nebyl dostupný, bylo možné si jej objednat (Vlasák, 1999, s. 88).

V roce 1997 začalo nabízet službu dodávání dokumentů také databázové centrum Ovid, a to prostřednictvím služby The Genuine Article (TGA) amerického Ústavu pro

vědecké informace (Institute for Scientific Information, ISI). Uživatelé tak měli možnost si po provedeném hledání v databázích centra Ovid na vybrané dokumenty jednoduše vygenerovat e-mailovou objednávku na dodání dokumentu, kterou následně vyřizoval ISI¹⁴ (Ovid and ISI Announce Agreement for Document Delivery Service, 1997).

Také společnost EBSCO nabízela službu dodávání dokumentů s názvem EBSCO Document Services, Inc. Cena služby se pohybovala od 9,50 dolarů do 37,50 dolarů za dokument (plus copyright) a odvíjela se od zdroje, od kterého měl být dokument získán (knihovny, autoři, vydavatelé apod.). Rychlost dodání též závisela na zdroji plného textu, v případě knihoven a patentových úřadů byla služba vyřizována rychle. Dodání primárního dokumentu probíhalo prostřednictvím faxu, e-mailu či poštou. Služba byla ukončena v roce 1998.¹⁵ Toto rozhodnutí bylo dle předsedy a generálního ředitele společnosti J. T. Stephense motivováno změnami v informačním průmyslu a nepříjemnými souvisejícími ekonomickými podmínkami, kdy je poskytování této služby stále nákladnější, návratnost investic nejistá a vyjednávání s vydavateli komplikovanější. Budoucnost služby dodávání dokumentů viděl Stephens v roce 1998 v poskytování okamžitého elektronického přístupu k dokumentům (Quint, 1998). Na toto se zřejmě společnost od té doby soustředila. Dnes společnost EBSCO nabízí plnotextové databáze a navíc v rešeršní platformě EBSCOhost zpřístupňuje odkazy na hlavní systémy dodávání dokumentů, jako jsou služby Infotrieve, Britská knihovna a další.

3.4.4 Alertní služby

Informační exploze, k níž dochází v posledních desítkách let, vede k tomu, že není v silách jedince sledovat veškeré informační materiály, které vycházejí a týkají se jeho odborného zájmu. Možným řešením je služba známá ve světě pod zkratkou SDI (selective dissemination of information), v českém prostředí je označována zkratkou ARI (adresné rozšiřování informací)¹⁶. Smyslem služby je průběžně informovat uživatele o nových informačních zdrojích, jež odpovídají jeho zájmu, a šetřit tak jeho čas, který například v případě uživatele-vědce může být věnován přímému výzkumu. Pomáhá tedy uživatelům vyrovnat se s informačním přetížením (Uzohue a Yaga 2016, s. 10). Například v případě patentových informací služba SDI umožňuje sledovat aktivity konkurence a výrazně tak může ovlivnit správná rozhodnutí firmy. Jim Brown (2018a) z databázového centra STN

---

¹⁴ Tímto se nabídka plnotextových zdrojů databázového centra Ovid rozšířila o plné texty dokumentů, jimiž disponovalo ISI.

¹⁵ Ve stejném období bylo dle Barbary Quint ukončeno více služeb dodání dokumentu.

¹⁶ V českém prostředí je možné se setkat i s označením „novinkové služby“ (Kroftová, 2012), „alertové služby“ (Alertové služby, 2014), případně „alertní služby“.

International uvádí následující důvody pro sjednání služby v oblasti patentových informací:

1. možnost sledovat vývoj technologií v určité oblasti;
2. možnost sledovat patentové aktivity a nové technologie konkurenčních subjektů;
3. možnost sledovat nové členy patentové rodiny;
4. možnost sledovat právní status patentů (expirace, možnost expanze do dalších zemí apod.);
5. možnost vysledovat případné porušení práv intelektuálního vlastnictví.

Služba SDI pracuje s rešeršními profily uživatelů, které reprezentují jejich odborné zájmy. Profily jsou ve sjednané periodicitě porovnávány s informačními zdroji a nové výsledky uživateli zaslány. Kapade (2014, s. 221) popisuje mechanismus tradiční podoby služby následovně:

- vytvoření uživatelského profilu reprezentujícího specifické zájmy každého uživatele, jež jsou pak analyzovány počítačem, který k profilu vytvoří odpovídající klíčová slova;
- indexace dokumentů, tvorba „profilů“ dokumentů;
- párování profilů, například s pomocí softwaru a booleovské logiky;
- informování uživatele o existenci dokumentů, jež odpovídají jeho profilu;
- zpětná vazba o službě od uživatele, zda dokumenty, jež mu jsou zasílány, jsou pro něj skutečně relevantní;
- aktualizace nebo modifikace uživatelské profilu.

Služba SDI se využívá v knihovnách a dalších informačních systémech, typicky v databázích. V případě databází může jako uživatelský profil sloužit sestavený rešeršní dotaz, jenž je periodicky spouštěn. O výsledcích služby může být uživatel informován prostřednictvím e-mailových zpráv nebo službou RSS¹⁷.

Rešeršní služby SDI jsou tradiční službou databázových center. Dle Vlasáka (1993, s. 36) se tyto služby rozrostly do obrovského rozsahu již v 1. polovině 70. let 20. století. Stovky databází byly porovnávány oproti tisícům uživatelských profilů minimálně jednou měsíčně. Výsledky služby byly zpočátku doručovány na magnetických páskách, disketách a později díky telekomunikačním službám i do počítačů uživatelů. Služba SDI poskytovaná databázovými centry byla tradičně placená. Zpravidla se platilo za vytvoření profilu uživatele i za jeho případné modifikace, dále se platilo za každý nalezený a zasláný záznam. Vliv na

---

¹⁷ RSS je standardizovaný formát založený na formátu XML, který se používá při publikaci často aktualizovaného online obsahu, např. u blogů, novin. Výsledný RSS dokument (feed) obsahuje plné nebo sumarizované texty včetně základních metadat. Uživatel se přihlásí k odběru dokumentu uložení jeho URL do své čtečky (program, webový prohlížeč), čtečka následně automaticky kontroluje RSS zdroj z hlediska nového obsahu a nový obsah stáhne a uživateli zobrazí (Reitz, 2014).

cenu měla forma dodání rešerše (elektronicky nebo v tištěné podobě poštou) (Vlasák, 1993, s. 37). Dnes jsou alertní služby, alespoň v případě databází nabízených společností Albertina icome Praha, většinou zdarma (Albertina icome Praha, 2014).

Databázová centra nejdříve využívala služby SDI pro informování uživatelů o nových přírůstcích v bibliografických a abstraktových databázích. Později však databázová centra začala nabízet tuto službu i pro databáze firemních registrů, agenturního zpravodajství, finančních a obchodních informací a databáze plných textů a časopisů (Vlasák, 1993, s. 36). Například databázové centrum Dialog nabízelo službu KR Uncover Reveal, která umožňovala uživatelům vybrat si až 50 čísel časopisů, jejichž obsahy jim pak byly pravidelně zasílány (Vlasák, 1999, s. 89). Databázové centrum Dow Jones poskytovalo několik služeb typu SDI. Jednalo se například o službu Dow Jones Investor Network, která uživatelům rozesílala aktuální zpravodajství o nejnovějších událostech ve světovém obchodu s akcemi (Vlasák, 1999, s. 119). Další službou typu SDI byla Company Analyser pro zasílání zpravodajství z oblasti finančnictví, uživatelé tak mohli dostávat pravidelně informace o hospodaření vybrané firmy. Pro získávání pravidelného zpravodajství z oblasti finančnictví, obchodu, firemního zpravodajství, ale i počasí a sportu byla určena služba DowVision from DJ. Uživatel si zde profil vytvářel s pomocí specialisty databázového centra (Vlasák, 1999, s. 120). A pro získávání aktuálních informací týkajících se finančních trhů (předpovědi, analýzy, pohyby na trhu) byla určena služba Market Monitor, která zákazníkům dodávala denní zpravodajství (Berkman, 1994, s. 209).

3.4.5 Uživatelská podpora a popisy databází

Produkty a služby (zvl. technického typu) by měly být doplněny službami poskytujícími podporu uživatelům při jejich užívání. Dle Velsena a spol. (2007) je dostupnost této služby často považována za právo zákazníka a součást obchodní transakce uzavřené s poskytovatelem produktů a služeb. Podoba uživatelské podpory odpovídá cílům organizace, potřebám klientů a zdrojům, jež je organizace ochotná do této služby investovat. Podpora uživatelů může probíhat formou konzultací, výukových programů, zpřístupněním dokumentace apod. (Beisse, 2015, s. 26).

V případě databázových center je předávání informací často řešeno vzdělávacími aktivitami, například v podobě školení. Za školení ve vyhledávání v online databázích musí uživatelé v některých případech zaplatit, v některých případech je cena za školení součástí předplatného. V roce 2002 Machonská uvedla, že nejlépe propracovaný systém školení, tutoriálů a online kurzů mělo databázové centrum Dialog, jež je dnes součástí centra

ProQuest. David Horváth ve své rigorózní práci uvádí (2008, s. 22), že právě školení měla v databázovém centru Dialog vysokou prioritu¹⁸ a centrum jich organizovalo i 1200 ročně. Cena jednoho semináře trvajících den a půl vyšla v osmdesátých letech na 145 dolarů (Horváth, 2008, s. 22). Školení zdarma nabízela databázová centra LexisNexis a Dow Jones. Databázové centrum LexisNexis například nabízelo i bezplatné školení po telefonu (Machonská, 2002). Dnes jsou nabízeny vzdělávací akce i ve formě webinářů.

Databázová centra také nabízela tréninkové databáze, přičemž některé byly dostupné jen pro registrované uživatele, jiné i volně. Například databázové centrum Ovid nabízelo i neregistrovaným uživatelům možnost po dva týdny vyhledávat v ostrých databázích. A databázové centrum DIMDI nabízelo na svých webových stránkách některé databáze zdarma (např. MEDLINE) (Machonská, 2002).

Významnou složkou uživatelské podpory databázových center jsou tradičně podrobné dokumentace jednotlivých nabízených databází. Známé jsou například tzv. Bluesheets databázového centra Dialog či Datasheets databázového centra Datastar. Tyto dokumenty detailně popisují obsah a strukturu jednotlivých databází, a to i včetně instrukcí pro vyhledávání. Dokumentace Bluesheets databázového centra Dialog například ke každé databázi obsahovala následující údaje:

- o popis databáze
- o příklady formulace selekčních dotazů
- o předmětové pokrytí databáze
- o tištěné výstupy databáze
- o základní údaje o velikosti databáze, retrospektivě a aktualizaci
- o typ záznamu v databázi
- o typ registrovaných dokumentů v databázi
- o geografické pokrytí databáze
- o kategorie OneSearch¹⁹, ve kterých je databáze zařazena
- o speciální informace týkající se databáze
- o kontakt na producenta databáze
- o podmínky vyhledávání v databázi a informace o autorských právech
- o příklady vyhledaných záznamů
- o tabulkové přehledy selekčních údajů v základních i doplňkových indexech databáze
- o seznam selekčních údajů k limitování rešerší

---

¹⁸ Sloužilo i jako prostředek k získávání nových zákazníků.

¹⁹ Jedná se o skupinu databází, které je možné prohledávat najednou, křížově.

- o informace o údajích pro třídění záznamů
- o informace o výstupních formátech záznamů
- o informace o přístupu k databázi
- o přehled o doplňování databáze
- o informace o cenách za jednotlivé služby.

(Bratková, 2007, s. 27–28)

Na začátku se jednalo o tištěnou dokumentaci, později o dokumentaci dostupnou volně na internetu na webovém sídle databázových center.

Na základě výše uvedených informací tak uživatel přesně věděl, co od nabízených databází očekávat a jak s nimi pracovat. Takto podrobná dokumentace zvyšovala efektivitu hledání, což bylo významné hlavně z hlediska úspory času stráveného hledáním ovlivňující výslednou cenu relace.

3.4.6 Možnost stahování částí databází formou downloadingu

Fabián (2012, s. 14) i Piaček (2014, s. 81) shodně uvádějí jako jednu ze služeb databázových center možnost stahování částí databází formou downloadingu. Systematické stahování celých databází či jejich části a následné vytváření vlastních kolekcí z těchto dat bývá licenčními smlouvami explicitně zakázáno²⁰. Stahovat je však možné výstupy rešerše, tj. seznamy bibliografických záznamů, jednotlivé záznamy dokumentů, plné texty dokumentů, obrazy extrahované z plných textů apod.

3.4.7 Zasílání krátkých zpráv o nových produktech, službách a dění v databázovém centru

Prostřednictvím e-mailových zpráv, newsletterů, sociálních médií a svých webových sídel se databázová centra spojují se svými zákazníky, aby je informovali o novinkách v poskytovaných službách. Například databázové centrum DIMDI na svých webových stránkách dává možnost přihlásit se k odběru newsletteru „DIMDI News“ pro informace, týkající se centra. Služba je zdarma a poskytována prostřednictvím e-mailu (DIMDI News - Subscription and Unsubscription, 2017). Také databázové centrum Genios na svých webových stránkách nabízí přihlášení k newsletteru, služba je opět bezplatná a je řešena posíláním e-mailových zpráv. Zároveň jsou na webu centra dostupné starší newsletterové zprávy (Newsletter, 2018).

Pro informování o novinkách, změnách, plánovaných akcí apod. se zdají vhodné i

---

²⁰Viz například licenční ujednání společnosti EBSCO na: <https://www.ebsco.com/terms-of-use>

dnes široce užívané sociální sítě. Rousková (2014, s. 98), jež se ve své rigorózní práci zabývala používáním sociálních médií databázovými centry například uvádí, že společnost ProQuest používala sítě Facebook a Twitter i pro informování o pořádaných akcích (konference, školení, webináře). Stejně tak společnost EBSCO využívala sítě Facebook a Twitter též i ke komunikaci ohledně plánovaných akcí.

3.4.6 Další služby

Výše uvedené služby je možné považovat za služby tradiční, které nabízí všechny nebo alespoň většina databázových center. Postupně databázová centra nabídku služeb rozšiřovala a v nabídce se tak vyskytly různorodé služby. Jednalo se například o:

Vyhledávací nástroje

Kromě rešeršních platforem nabízela a nabízejí některá databázová centra jako produkt i další vyhledávací služby. Jedná se například o federativní (paralelní) vyhledávače informačních zdrojů a discovery systémy²¹.

Federativní vyhledávače jsou programy, jež přijímají dotazy uživatelů a postupně je přeposílají na jednotlivé elektronické informační zdroje (databáze, katalogy knihoven), kde dojde k jejich vyhodnocení a vyhledání dokumentů. Federativní vyhledávač výsledky převezme, sjednotí jejich formát, sloučí je a setřídí a nakonec v jednotné podobě prezentuje uživateli (Krejčíř, 2011). Mezi federativní vyhledávače patří například produkt společnosti Ex Libris Metalib a produkt společnosti Serial Solutions 360 Search (dnes součástí ProQuestu).

Discovery systémy jsou dalším přístupem k paralelnímu vyhledávání. Systémy opět přijmou dotaz uživatele, ale vyhledávání proběhne v centrálním indexu systému, nikoliv v samostatných indexech externích informačních zdrojů. Centrální index, tj. databáze, jež se zadaným dotazem prohledává, je předsklizenou databází metadat o lokálních zdrojích instituce, o zdrojích dostupných v režimu Open Access, o zdrojích, které si knihovna aktuálně předplácí (Krejčíř, 2011). Mezi nejznámější discovery systémy patří Primo původně od společnosti Ex Libris, Summon vytvořený společností Serial Solutions a EBSCO Discovery Service od společnosti EBSCO.

Na konci roku 1999 představilo databázové centrum Dialog službu WebTop. Jednalo se o webový vyhledávací stroj, jenž indexoval a extrahoval data z internetových zdrojů.

---

²¹ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy neobsahuje termín označující vyhledávací nástroj, pouze termín centralizované vyhledávání, jenž vysvětluje proces, jakým toto hledání probíhá. V české odborné literatuře (např. Vojnar, 2012) se zřejmě pro označení nástroje obvykle používá termín discovery systém.

Neindexovala se však jednotlivá slova, ale klíčové koncepty reprezentující zdroj. Internetové boty (crawleři)²² sbíraly data o webových stránkách a ukládaly je do centrální databáze nástroje, kde byla data automaticky dělena do tří kategorií: Firma (Company), Zpravodajství (News) a ostatní. V dotazu, který uživatel službě položil, se identifikovaly klíčové koncepty a porovnaly s indexem vyhledávacího stroje. Výsledky ve výsledkové množině pak byly kategorizovány do tří skupin: běžné stránky odpovídající dotazu, stránky společností odpovídající dotazu (kategorie Company) a stránky se zpravodajstvím odpovídající dotazu (kategorie News). Služba byla prezentována jako vhodná především pro obchodní profese a zaměřovala se zřejmě výhradně na obchodní informace (Horváth, 2011; Quint, 1999).

Bibliometrické, analytické služby

V minulosti nabízelo databázové centrum Dialog analytický nástroj TradStat. Ten na základě údajů z faktografických databází s hospodářskými údaji umožnil uživateli vytvářet statistické přehledy například v podobě tabulek a grafů. Bylo tak například možné porovnat import a export u vybraných zemí (Vlasák, 1999, s. 87), zhodnotit podíl společností na trhu, identifikovat konkurenty i potenciální obchodní partnery, sledovat trendy v obchodních tocích, kolísání cen apod. (Dialog delivers trade statistics data on the Web, 2000).

Analytické hodnocení informací nabízí v současnosti databázové centrum GENIOS. Služba je určena firmám, kterým umožňuje například měřit úspěch konkrétních kampaní, sledovat trendy a názory trhu, identifikovat vůdčí osobnosti, poskytnout údaje pro případné řízení krize, ovlivňování pověsti firmy a další. Služba je poloautomatizovaná, zaměstnanci centra extrahují data o firmách z tištěných i elektronických zdrojů (včetně sociálních sítí) a tato data jsou následně programem zanalyzována, vizualizována a doručena zákazníkům. Na tyto informace je možné sjednat si službu typu SDI (GENIOS MediaMonitoring, 2018).

Software pro cenzuru internetu

Databázové centrum CompuServe Vlasák (1999, s. 114) označuje za průkopníka v tvorbě softwarových prostředků pro cenzuru internetu. Již v roce 1995 totiž centrum začalo nabízet nástroj Internet-in-a-Box for Kids, jenž na základě lokálního nastavení uživatele filtruje webové stránky a k nevhodným omezuje přístup.

Rešeršní služby

---

²² Jedná se o roboty, programy, které jsou součástí webových vyhledávacích strojů a které systematicky procházejí webové zdroje a sbírají o nich informace, jež jsou následně indexovány.

Databázové centrum GENIOS nabízí objednání rešerší. Zájemce v objednávce popíše, co přesně ho zajímá, určí klíčová slova a ideálně i související technické termíny, zadá případně i časové rozpětí a určí země, ze kterých ho údaje zajímají. Rešerši může obdržet e-mailem, faxem, poštou vtištěné nebo poštou na CD-ROMu (Auftragsrecherchen, 2018).

Komunikační klient/slужba

Databázové centrum Dialog nabízelo uživatelům vlastní systém pro elektronickou komunikaci, službu DialMail. Prostřednictvím této služby mohli uživatelé posílat a přijímat elektronickou poštu, pořádat elektronické konference, přijímat výsledky služby SDI a využívat ji pro získávání výsledků z vyhledávání²³ (Horváth, 2011; Mofjeld, 1990, s. 151-152).

Online obchod a denní zpravodajství

Od roku 1982 provozovalo databázové centrum službu VU/TEXT, jež nabízela přístup do plnotextových databází, zejména novin a časopisů, umožňovala provádět online nákupy, rezervovat jízdenky a letenky a zpřístupňovala aktuální informace pro potřeby běžného všedního života, například předpovědi počasí, včetně informací pro americké farmáře, například včetně doporučení, jak si poradit se škůdci rostlin či zvířat apod. Pro malý zájem služba v roce 1992 zanikla (Vlasák, 1999, s. 115).

3.5 Cenová politika databázových center

Podmínkou využívání služeb databázových center je navázání smluvního vztahu a pravidelná úhrada využívaných služeb. Způsob účtování za služby se u jednotlivých databázových center liší a každé databázové centrum má a mělo vlastní strukturu cenových tarifů. Nicméně je možné vysledovat společné charakteristiky jejich cenových modelů. Dle Machonské, jež se ve své diplomové práci zabývala cenovou politikou databázových center, obvykle databázová centra vyžadovala alespoň některé z následujících poplatků:

- Vstupní poplatky

Databázová centra mohla vyžadovat jednorázové registrační poplatky, každoroční členské příspěvky a poplatky za školení v používání systému.

---

²³ Uživatel po provedeném hledání zadal systému příkaz PRINT via dialmail a výsledky mu byly následující den doručeny. Jednalo se levnější způsob doručení než online zobrazení a rychlejší způsob doručení než offline doručení poštou.

- Poplatky za práci v systému

Jedná se o hlavní a zpravidla také nejvyšší poplatky účtované databázovými centry. Úhrada tohoto poplatku obvykle probíhá formou předplatného nebo na základě uskutečněných operací, tj. model pay-as-you-go. Poplatky za práci v systému je možné rozdělit do následujících skupin:

- Poplatky za proces vyhledávání

V případě platby za proces vyhledávání bylo využívání služby kvantifikováno do několika dílčích poplatků. Jednalo se například o poplatek za čas strávený v systému (connect time), za využití systémových prostředků (resource unit pricing), za započítání relace (session rate), za jednotlivé selekční termíny a za speciální příkazy. Výsledná cena služby mohla vycházet i z kombinace více uvedených poplatků.

- Poplatky za výstupy

Databázová centra zpravidla vyžadovala také poplatky za zobrazení, vytištění či stažení záznamu či dokumentu.

- Poplatky za speciální služby

V případě že databázové centrum nabízelo alertní služby a služby dodávání dokumentů, pak i tyto byly předmětem úhrady databázovému centru.

Nejběžnějším způsobem placení v roce 2002 byl model pay-as-you-go, tj. platilo se za reálné využívání systému. Centra účtovala poplatky za čas, který uživatelé stráví prací v systému, za využití systémových prostředků, za použití speciálních příkazů, za výstupy, za službu SDI nebo za uložení rešeršní strategie (Machonská, 2002).

V roce 2018 je možné konstatovat, alespoň u některých databázových center, že úhrada za služby běžně probíhá formou předplatného. Například databázová centra ProQuest a Ovid zpřístupňují většinu svých služeb na základě ročního předplatného, cena závisí na konkrétním produktu a na typu a velikosti instituce. Účtování za čas připojení, poplatky za využití systémových prostředků, poplatky za relaci, poplatky za jednotlivé selekční termíny a speciální příkazy a poplatky za výstupy nevyužívají. Výjimkou je služba ProQuest Dialog databázového centra ProQuest, která využívá model pay-as-you-go v případě stahování vybraných informací. Také databázové centrum Ovid umožňuje nákup některých informačních zdrojů formou pay-as-you-go. Další výjimkou jsou elektronické knihy, které

vedle předplatného využívají další modely zpřístupnění/platby, například trvalý nákup jednotlivých knih (Kadleček, 2018).

Databázové centrum STN International, jež tradičně využívalo model pay-as-you-go, začalo okolo roku 2015 podporovat úhradu služeb i formou předplatného. V současnosti jsou možné oba způsoby platby za využívání služeb, preferováno je ale využívání předplatného. Centrum umožňuje pro jednoho zákazníka i oba způsoby platby nakombinovat, tj. na některé informační zdroje sjednat předplatné a další informační zdroje platit až na základě skutečného využití. Typickým případem pak bývá, že instituce využívají předplatné na často využívané databáze a model pay-as-you-go v případě například databází DERWENT, které jsou velmi drahé a používané spíše výjimečně. Cena předplatného se obvykle odvíjí od počtu předpokládaných uživatelů a od předpokládaného využívání zdrojů. Je-li skutečné využití služeb nakonec významně vyšší (sleduje se použití příkazů search a display apod.), pak je předplatné na další rok o poměrnou část zvýšeno. Databázové centrum STN International vybírá také každoročně členský poplatek (ve výši okolo 60 euro), který se účtuje i v případě, kdy nejsou využívány služby centra. Využívat vyhledávací služby centra je možné jen s uzavřením smlouvy. Přístup mimo smlouvu databázové centrum neumožňuje (Franklová, 2018).

Tradičnější modely placení je možné najít například u databázových center DIMDI a GENIOS. Databázové centrum DIMDI účtuje roční členský poplatek a poplatky související s prací v databázích – platí se poplatek za vstup do databáze (1 euro), za získání/zobrazení dokumentu (zdarma je zobrazení názvu a čísla dokumentu) a za služby SDI. Slevy jsou poskytovány výzkumným institucím hrazeným z veřejných rozpočtů, univerzitám, školám či nemocnicím. Po dosažení stanoveného minimálního obrátu je pak sleva dostupná i ostatním zákazníkům. Služeb databázového centra je možné využít i bez uzavřené smlouvy. Některé databáze nabízí centrum úplně zdarma a za využívání některých databází je možné platit kreditní kartou (Datenbankrecherche - Preise und Konditione, 2017).

Databázové centrum GENIOS také umožňuje vstup do databází i uživatelům bez uzavřené smlouvy. Využívání systému se následně hradí platební kartou nebo přes PayPal. V případě navázání smluvního vztahu uživatelé platí každoroční členský příspěvek za zobrazení dokumentů. Hledání v databázích a zobrazení výsledkové množiny je zdarma (GENIOS Premium Account, [b.r.]; FAQ, [b.r.]).

4 Výzkumná část

4.1 Metodologie

Cílem této diplomové práce je zmapovat a základně analyzovat existující nabídku služeb vybraných databázových center. Jako výzkumná strategie byla vybrána případová studie, resp. mnohopřípadová studie. Ta se zaměřuje na podrobný popis a rozbor jednoho nebo několika málo případů. Cílem je zodpovědět základní výzkumnou otázku: Jaké jsou charakteristiky skupiny porovnávaných případů? (Hendl, 2016, s. 101).

U mnohopřípadové studie se s případy pracuje samostatně, každý případ se analyzuje nejdříve zvlášť a poté následuje srovnání (komparace) případů (Hendl, 2016, s.240). Výsledkem komparace je stanovení shod a dlišnosti mezi zkoumanými jevy.

Data pro případové studie se obvykle získávají pomocí rozhovorů, pozorováním nebo studiem dokumentů (Hendl, 2016, s. 113). Hlavní technikou sběru dat v této práci je technika obsahové analýzy dokumentů. Některá data byla získána i vlastním testováním rešeršních platforem. A v případě jednoho ze sledovaných subjektů byla některá data získána rozhovorem s Martinou Franklovou ze společnosti Medistyl. Dokumenty pro obsahovou analýzu byly získány z webových sídel databázových center a z rešeršních platforem²⁴.

Data jsou u případových studií obvykle získána ve větším množství, proto dochází k jejich následné redukci a kategorizaci. Sesbíraná data byla tedy redukována a kategorizována do 6 základních skupin. Tato kategorizace vychází z typologie služeb databázových center, jež byla diskutována v kapitole 3.4 této práce. Jedno databázové centrum bylo následně vybráno jako referenční případ a na základě jeho nabídky služeb byly hlavní kategorie uvnitř dále zjemněny.

V průběhu výzkumu budou sledovány tyto kategorie služeb:

1. Nabídka informačních zdrojů
2. Možnost provádění rešerší
3. Zprostředkování primárních dokumentů
4. Alertní služby
5. Uživatelská podpora a popisy databází
6. Další služby

V první kategorii *Nabídka informačních služeb* bude zjišťováno, jaké druhy informačních zdrojů subjekty nabízí, jejich počet, předmětové zaměření a specifika jednotlivých nabídek.

---

²⁴ Rešeršní platformy poskytují přístup k nápovědě systému.

V kategorii *Možnost provádění rešerší* bude zjišťováno, jaká vyhledávací rozhraní systémy nabízí a jaké jsou jejich charakteristiky. Konkrétně budou sledovány: podporované funkce, práce s výsledky a záznamy dokumentů, možnosti uživatelského účtu. V této kategorii bude popsána i dostupná nápověda.²⁵ V případě databázového centra STN International, nebude zkoumáno rozhraní STN Easy, ke kterému se nepodařilo získat přístup.

V kategorii *Zprostředkování primárních dokumentů* bude zjišťována existence služby dodávání dokumentů a její charakteristiky. Dále bude zjišťována podpora linkovacích technologií, a zda systémy pracují i s informačními zdroji dostupnými v režimu Open Access.

V kategorii *Alertní služby* bude zjišťována podoba této služby.

V kategorii *Uživatelská podpora a popisy databází* bude sledována dostupnost a podoba uživatelsky zajímavých informací. Dále bude zjišťována existence a podoba dokumentace k informačním zdrojům, jež subjekty nabízí.

V kategorii *Další služby* bude zjišťována existence služeb, jež nepatří do žádné z předešlých kategorií.

Na závěr bude vytvořena tabulka, jež by měla přehledným způsobem umožnit porovnání služeb.

4.2 Volba případů

Pro srovnání byla vybrána čtyři databázová centra, jejich výběr byl záměrný. Hendl (2016, s. 110) uvádí, že „případy se mají vybírat tak aby daly různé výsledky v rámci předpověditelných údajů (teoretická replikace) nebo stejné výsledky (literární replikace)“. V této diplomové práci se kombinovaly oba typy případů. Konkrétně byla vybrána následující databázová centra: EBSCO, ProQuest, Ovid a STN International. Společnosti EBSCO a ProQuest byly vybrány, protože se někdy považují vzájemně za hlavní konkurenty. Jedná se také o společnosti, jejichž služby jsou často využívány akademickými a vědeckými institucemi²⁶ i většími knihovnami, včetně veřejných²⁷ a zdálo se tedy přínosné jejich nabídku služeb prozkoumat. Subjekty Ovid a STN International byly vybrány, protože se jedná o tradiční databázová centra, jež se zaměřují zřejmě výhradně na vědecké a technické informace a bylo možné tak předpokládat, že se svou nabídkou služeb budou lišit od společností EBSCO a ProQuest.

---

²⁵ V případě nápovědy k systému se jedná o službu, jež by mohla být zařazena i do kategorie *Uživatelská podpora a popisy databází*. Protože je však nápověda k systému nedílnou součástí rešeršních platform a je možné ji považovat za službu rešeršní platformy, byla nakonec zařazena do kategorie *Možnost provádění rešerší*.

²⁶ Jejich služby využívá například Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Univerzita Hradec Králové a další.

²⁷ Například Městská knihovna v Praze využívá služeb společnosti EBSCO.

4.3 Společnost EBSCO

Společnost známá pod názvem EBSCO, celým jménem EBSCO Information Services, je jednou z divizí společnosti EBSCO Industries, Inc.

Společnost EBSCO Industries, Inc. byla založena Eltonem Brysonem Stephensem a jeho manželkou za účelem prodeje časopisů a jejich personalizovaných balíčků americké armádě. Služby knihovnám začala EBSCO Industries, Inc. nabízet v roce 1963. Jednalo se hlavně o předplatné odborných i populárních tištěných časopisů. V roce 1986 rozšířila společnost svou nabídku o elektronické informační zdroje a v roce 1994 spustila svoji první webovou stránku ebsco.com. Dnes je společnost EBSCO Industries, Inc. jednou z největších soukromých amerických firem s více než 6000 zaměstnanci. Mezi její hlavní produkty a služby patří poskytování informačních služeb, pojišťovací služby, realitní služby, marketingové služby, výroba a distribuce širokého portfolia produktů (např. rybářské a lovecké potřeby, LED displeje, kancelářský nábytek) (EBSCO Industries, Inc., c2015b; EBSCO Industries, 2015d).

Divize společnosti EBSCO Industries, EBSCO Information Services²⁸, je dnes světově významným poskytovatelem informačních služeb, nabízí široké spektrum produktů a služeb. Svým klientům nabízí předplatné tištěných a elektronických časopisů a knih, plnotextové a bibliografické databáze z různých oborů lidské činnosti, nástroje pro správu knihovních fondů a produkty a služby zaměřené na vzdělávání. Poskytuje přístup k více než 360 000 časopisům a více než 1 milionu elektronických knih. Jejím klienty jsou odborné a vědecké knihovny, akademické instituce, nemocnice a lékařské instituce, velké firmy, vládní instituce, ale i veřejné knihovny a základní a střední školy (EBSCO Industries, c2015b).

4.3.1 Nabídka informačních zdrojů

Společnost EBSCO nabízí následující informační zdroje: bibliografické a plnotextové databáze, elektronické knihy a audioknihy, digitální archivy historických časopisů a historických dokumentů, populárně naučné digitální magazíny z oblasti obchodu, volného času, módy apod.

Databáze vědeckých informací

Počet nabízených databází je v roce 2018 564²⁹, 257 z nich je plnotextových³⁰ a jsou

---

²⁸ Od roku 2013 zahrnuje původně dvě samostatné divize- EBSCO Information services a EBSCO Publishing (Brynko, 2013).

²⁹ Dle seznamu zkratk databází zpřístupňovaných společnostmi EBSCO (EBSCO Information Services, 2018a).

³⁰ Dle filtru Full-text při procházení seznamu databází na: <https://www.ebsco.com/products/research->

zaměřené na různé obory, mezi nimi například: vědy o živé přírodě, chemie, ekonomie, komunikace, vzdělávání, matematika, umění, sociologie, politologie, lékařství. Databáze jsou dostupné prostřednictvím jednotného vyhledávacího rozhraní EBSCOhost.

Elektronické knihy a audioknihy

Nabídka elektronických knih a audioknih společnosti EBSCO sestává v roce 2018 z více než 1 milionu elektronických knih a 100 000 audioknih od více než 1500ti vydavatelů, především akademických a univerzitních, z celého světa. Knihy je možné získávat jednotlivě, v kolekcích nebo v oborových minikolekcích (tzv. Subject Sets)³¹ (EBSCO Industries, 2018c).

Knihovny mají několik možností, jak pro své čtenáře knihy získat. Mohou je pro své čtenáře trvale koupit³², krátkodobě proajmout³³ (tj. na 1, 7, 14, 21 dní), předplatit kolekce knih nebo využít model PDA³⁴ (Patron Driven Acquisition)³⁵ (EBSCO Industries, 2018d).

Elektronické knihy spolu s databázemi mohou být součástí větších kolekcí, jako je tomu například v produktu EBSCOHealth, jehož cílem je na jednom místě soustředit informační zdroje pro klinickou péči a management ve zdravotnictví. Jeho součástí jsou lékařské databáze (DynaMed Plus, MEDLINE Complete, Nursing Reference Center plus, PEMSsoft, CINAHL Complete.), elektronické knihy, časopisy a nástroje pro podporu rozhodování v klinické praxi (EBSCO Industries, 2015e).

Elektronické knihy a audioknihy jsou zpřístupňovány na platformě EBSCOhost.

Historické primární dokumenty

Od roku 2009 nabízí společnost EBSCO knihovnám digitální archivy zaměřené na historické dokumenty. Tyto databáze, jež získává spoluprací s významnými americkými organizacemi, obsahují staré knihy, časopisy, noviny, pamflety, manuskripta, deníky i

---

databases?f%5B0%5D=database_full_text%3Afull%20text&search=&f%5B0%5D=database_full_text%3Afull%20text&page=1

³¹ Oborové minikolekce sestávající z důležitých a žádaných knih k vybraným oborům, výběr provádí tým společnosti EBSCO specializovaný na rozvoj sbírek. Tyto kolekce jsou průběžně aktualizovány, přičemž aktualizované kolekce nikdy neobsahují ty samé tituly jako předešlá verze minikolekce, čímž se má ušetřit práce knihovníkům se sledováním duplicit. Jejich smyslem je usnadnit akvizici a aktualizaci oborových fondů

³² Kniha je zakoupena na neomezenou dobu. Dle společnosti EBSCO se jedná o neoblíbenější způsob pořízení elektronických knih ale také nejdražší. Knihovny pak u jednotlivých knih určí počet simultánních uživatelů. Na výběr mají z neomezeného počtu uživatelů, pro tři uživatele, pro jednoho uživatele, či nastaví limitovaný počet vypůjčení na dobu 1 roku. Po překročení limitu se kniha stane nedostupnou, po roce od nákupu se její přístupy resetují a je opět dostupná v zadaném počtu výpůjčky

³³ Výhodou tohoto způsobu má být nižší cena oproti trvalému nákupu a zároveň možnost splnění požadavků čtenářů bez nutnosti nákupu knihy.

³⁴ Tedy nakoupit knihy, o které mají uživatelé prokazatelně zájem. Knihovny zveřejní seznamy nabízených knih, z nichž koupí jen ty, s kterými uživatelně prokazatelně pracují, například je otevrou a čtou nejméně 10 minut, zobrazí si více než 10 stránek, tisknou, posílají e-mailem, stahují nebo kopírují jejich obsah.

³⁵ Též se lze setkat s termínem Demand Driven Acquisition a zkratkou DDA.

historické vládní dokumenty. Uživatelé mohou například prohlížet kolekci originálních dokumentů z americké občanské války. Její součástí jsou deníky vojáků i civilistů, korespondence významných osobností i obyčejných vojáků, původní mapy, armádní záznamy apod. (EBSCO Publishing to create digital archive collection, 2009)

Součástí historických digitálních sbírek jsou i stará čísla šesti významných amerických časopisů – Forbes, Bloomberg Businessweek, The Nation, National Review, The New Republic, New Scientist Archive. Jsou zde přístupné od svého prvního čísla. Například archiv časopisu Forbes obsahuje digitální kopie článků z let 1917 až 2000, u časopisu Nation jsou přístupné články už od roku 1865. Digitální archivy jsou dostupné, stejně jako drtivá většina ostatních databází, prostřednictvím platformy EBSCOhost (EBSCO Industries, 2015a).

Disertační práce

Společnost EBSCO od roku 2017 zpřístupňuje na své platformě EBSCOhost databázi vysokoškolských kvalifikačních prací (Open Dissertations), které jsou dostupné v režimu Open Access. Databáze obsahuje převážně bibliografické záznamy dokumentů spolu s odkazy na plné texty prací, jež se nacházejí mimo systém EBSCO. Databáze je volně dostupná na webové stránce <https://biblioboard.com/opendissertations/>. Aktuálně obsahuje více než 1 milion bakalářských, diplomových a disertačních prací z celého světa (EBSCO Industries, 2018m).

Další informační zdroje

Společnost EBSCO nabízí informační obsahy i pro veřejné knihovny a základní a střední školy. Jedná se například o databázi *Encyclopedia of Animals* a dále zdroje, jež jsou určené dospělým pracujícím s dětmi, například databáze informačních zdrojů vhodných pro základní školy (EBSCO Industries, 2018h; EBSCO Industries, 2018k). V nabídce je například i databáze určená speciálně pro zaměstnance knihoven, NoveList Readers advisory, jež má asistovat pracovníkům knihoven při doporučování literatury³⁶.

4.3.2 Možnost provádění rešerší

Informační zdroje společnosti EBSCO jsou dostupné prostřednictvím rešeršní

---

³⁶ Databáze začala vznikat v roce 1990 z iniciativy referenčního knihovníka, v roce 1999 ji vlastnila každá pátá veřejná knihovna v USA. V tomto roce ji také zakoupila společnost EBSCO. Ta ji následně rozšířila i o knihy určené dětem a jejich učitelům. Původně výhradně beletristické zaměření databáze bylo v roce 2000 rozšířeno o populárně naučné sekce - pro dospělé i pro děti. (EBSCO Acquires CARL Corporation's NoveList, 1999).

platformy EBSCOhost. EBSCOhost nabízí obvyklá vyhledávací rozhraní (pro intuitivní a analytické hledání), tj. jednoduché a pokročilé vyhledávací masky.

Jednoduché hledání

Vyhledávací maska jednoduchého hledání obsahuje jedno vyhledávací pole pro zadání hledaného termínu. K zadaným termínům uživatel volí režim vyhledávání, tj. způsob, jak se zadanými termíny má systém pracovat. Tím určí, zda se zadané termíny mají hledat jako fráze, zda se pro ně má použít operátor AND nebo operátor OR, či zda na text aplikovat technologii SmartText (viz níže). Dále může uživatel zvolit, zda chce provádět hledání i v plných textech článků a zda se pro hledání mají použít i termíny související s termíny explicitně uvedenými v uživatelském dotazu. V této vyhledávací masce je možné také předem omezit prohledávanou skupinu dokumentů, a to na dokumenty s lokálně dostupným plným textem, na dokumenty recenzované, na dokumenty, jež byly publikovány v určitém časovém rozmezí, na dokumenty z konkrétní publikace (zadáním jejího názvu), na dokumenty, jejichž součástí jsou obrazové materiály apod.

Pokročilé hledání

Pro pokročilé vyhledávání ve zdrojích existují dvě vyhledávací rozhraní: formulářové a příkazový řádek. Formulářové rozhraní pokročilého vyhledávání nabízí více vyhledávacích polí (defaultně tři s možností přidání) a rolovací nabídky pro volbu booleovských operátorů (AND, OR, NOT) a pro volbu prohledávaných polí. Pro zkušenější uživatele s pokročilejšími řešeršními strategiemi je určeno pokročilé vyhledávání ve formě jediného vyhledávacího pole, s nímž se pracuje jako s příkazovým řádkem. Vizuálně je tato maska shodná s maskou pro základní hledání, nabízí jedno vyhledávací pole a stejnou nabídku limitujících a rozšiřujících podmínek hledání. Snad jediným rozdílem je přítomnost odkazu na seznam kódů polí. K tomuto vyhledávacímu rozhraní zřejmě není dostupná podrobnější nápověda či návod³⁷.

Obě rozhraní pro pokročilé hledání podporují práci s booleovskými operátory, proximitními operátory N a W, hledání frází s použitím uvozovek, použití zástupných znaků (? a #) a pravostranné krácení (*) (EBSCO Information Services, 2017f). Při zadání dotazu se automaticky ignorují stop slova, a jsou ignorována, i když jsou součástí výrazu v uvozovkách. Ale pro dotazy s proximitními operátory se se zadanými stop slovy v určování

---

³⁷ Návod dostupný na platformě EBSCOHelp sice uvádí, že se jedná o rozhraní pro zkušené uživatele, ale dostupný návod odpovídá vyhledávací masce základního hledání.

vzdálenosti počítá (EBSCO Information Services, 2017g). Dále je při zadání termínu v jednotném čísle automaticky provedeno hledání i s termínem v množné a přivlastňovací podobě a naopak (neplatí, liší-li se u nich hláskování)³⁸.

Součástí obou masek pro pokročilé vyhledávání je volba vyhledávacích režimů a limitujících podmínek, jak byla popsána u jednoduchého vyhledávání.

U jednoduché a pokročilé formulářové vyhledávací masky je při zadávání dotazu dostupná funkce Autocomplete, tj. našeptávač, která při psaní textu navrhuje termíny k dokončení zapisovaného textu. Termíny, které funkce Autocomplete navrhuje, jsou termíny, které byly použity při předešlých hledáních různých uživatelů služeb EBSCO. Navrhované termíny jsou řazeny dle frekvence, s jakou se v předešlých hledáních vyskytly (EBSCO Information Services, 2017d).

Platforma EBSCOhost umožňuje zadání dotazu v přirozeném jazyce, kdy je možné zadat větu, odstavec i například celou stránku textu. Zadaný text je následně sumarizován a jsou identifikovány hlavní termíny a fráze v textu. Tyto jsou pak porovnány s obsahem databáze a výsledkem je seznam termínů a frází, které jsou v databázi využívány pro indexaci. Každému termínu a frázi je také spočítána jeho váha (relativní důležitost). Následně je vytvořen rešeršní dotaz s těmito termíny a jejich váhami, a spuštěno vyhledávání. Jedná se o technologii SmartText. Toto hledání je možné aplikovat ve vyhledávací masce jednoduchého i pokročilého hledání, v případě pokročilého hledání se SmartText hledání aplikuje jen na první vyhledávací řádek (EBSCO Information Services, 2017h).

Jednoduché a pokročilé vyhledávací rozhraní také detekují nesprávně hláskovaná slova. V případě, že je hledaný termín nesprávně zapsán, systém automaticky provede hledání se správně hláskovanou variantou a tyto výsledky zobrazí ve výsledkové množině. Na výsledkové obrazovce je pak informace o tom, s jakým dotazem bylo provedeno hledání. Uživatel ale má možnost provést hledání se svým původně zadaným dotazem, který je zde také uveden a je ve formě hypertextového odkazu, který vede na výsledkovou obrazovku tohoto hledání.

Výsledky

Obrazovka s výsledky tradičně obsahuje výsledkovou množinu (prostřední panel) a fasetovou navigaci (levý panel), navíc může obsahovat i další informace v pravém panelu. Výsledky jsou řazeny dle relevance, je ale možné nastavit řazení i dle data, autora, zdroje

---

³⁸ Rozdíly v hláskování ve vyhledávaných termínech je v tomto systému možné řešit jen s použitím zástupných znaků.

dokumentu. Výsledky ve výsledkové množině jsou zkrácenými záznamy, které vždy obsahují název dokumentu a další údaje dle zvoleného formátu zobrazení³⁹⁴⁰. Názvy dokumentů jsou prolinkovány a vedou na plný záznam dokumentu, jednotlivé výsledky jsou dále doplněny ikonou indikující typ dokumentu, informací o dostupnosti plného textu,⁴¹ a dle lokálního nastavení například i ikonou SFX a odkazy na externí zdroje (například do databáze Web of Science). U jednotlivých výsledků na výsledkové obrazovce je dále dostupná ikona složky, přes níž je možné konkrétní výsledek uložit, a to i nezalogovaným uživatelům⁴². Dále je možné nastavit počet výsledků na stránku (5, 10, 20, 30, 40, 50) a rozvržení stránky (1, 2, 3 sloupce).

Fasetová navigace umožňuje uživateli další zpřesňování dotazu a zmenšování výsledkové skupiny dle několika kritérií. Omezit výsledky je možné například pouze na ty, které obsahují plný text, jsou recenzované akademické časopisy, obsahují reference, byly publikovány v zadaném časovém rozmezí. Dále je možné filtrovat výsledky dle typu dokumentu, dle předmětu, tématu, zdrojové publikace, vydavatele, jazyka publikace, země původu, databáze. Výčet použitelných filtrů se liší dle prohledávaných databází⁴³.

V záhlaví prostředního panelu je dále nabídka akcí, jež je možné s výsledkovou množinou provádět. Výsledky je možné ukládat do složky, vytvořit na ně alert (e-mailem nebo RSS kanál), vytvořit trvalý odkaz na výsledky hledání, sdílet na sociálních médiích a odeslat e-mailem odkaz na stažení exportovaných výsledků⁴⁴.

V pravém panelu se v některých případech objevují související informační zdroje s právě provedeným hledáním. Může se jednat například o obrázky, blogy, zpravodajství apod., kdy dojde ke shodě termínů vyhledávaných s termíny popisujícími tyto zdroje.

Záznam dokumentu

Záznam dokumentu obsahuje klasický bibliografický záznam včetně abstraktu, je-li dostupný. Jsou-li k dokumentu dostupné plné texty, pak jsou odkazy na plné texty součástí

---

³⁹ Na výběr je zobrazení pouze názvu informačního zdroje nebo bibliografické informace (název, autor, zdrojový časopis, číslo, ročník, rok vydání, stránka, databáze) nebo bibliografické informace doplněné o předmětová hesla a část abstraktu nebo nejpodrobnější zobrazení, jež obsahuje oproti předešlému navíc plný text abstraktu.

⁴⁰ I v jiných formátech zobrazení výsledku je možné získat podrobnější informace o dokumentu, aniž by bylo třeba vstoupit přímo do záznamu dokumentu, slouží k tomu ikona s lupou, která v plovoucí obrazovce zobrazí základní bibliografické informace, kompletní výčet předmětových hesel a část abstraktu a zdrojovou databázi.

⁴¹ Blíže bude uvedeno v části 4.3.3 Zprostředkování primárních dokumentů.

⁴² V případě nezalogovaných uživatelů je uložený obsah přístupný pouze po dobu trvání relace.

⁴³ Podoba levého panelu může být do určité míry nastavitelná lokálním administrátorem systému. Například lokální administrátor systému nastaví, zda se u jednotlivých facet zobrazuje i počet výsledků pro každou facetu.

⁴⁴ Odkaz je platný po dobu 168 hodin, citace zdrojů mohou být doručeny v následujících formátech: RIS, XML, BibTex, MARC21, CSV, mohou být dále přímo exportovány do aplikace EndNote Web, RefWorks, EasyBib.

záznamu dokumentu. Některé údaje v záznamu (autor, zdroj dokumentu, předmětová hesla) jsou ve formě odkazu, jenž spustí odpovídající hledání, s těmito údaji jako vyhledávacími termíny. Je-li plný text dostupný ve formátu HTML, je součástí záznamu a je možné jej pomocí integrovaného překladače ihned přeložit do vybraného jazyka. Plný text ve formátu HTML je možné si ze záznamu též poslechnout. Je-li plný text dostupný ve formátu PDF, otevře se v integrovaném prohlížeči PDF dokumentů.

Ze záznamu je možné provést i vyhledávání technologií SmartText. Pro hledání SmartText se použije název dokumentu, případně není-li pro tuto databázi dostupná technologie SmartText, použijí se pro hledání předmětová hesla ze záznamu. Ze záznamu je možné také provádět následující akce: uložit záznam na Google disk, přidat do uživatelské složky, vytisknout⁴⁵, poslat na e-mailovou adresu⁴⁶, uložit do počítače, citovat, exportovat, anotovat, vytvořit persistentní odkaz⁴⁷ a sdílet. Citace dokumentu je možné vytvořit v několika citačních stylech, výslednou citaci je možné zkopírovat do dokumentu mimo systém, či je možné citace exportovat do softwaru pro správu bibliografických dat (EndNote, RefWorks, ProCite apod.)

K záznamům je možné přidávat též poznámky, které se uloží se záznamem do uživatelského účtu. Záznam dokumentu obsahuje vyhledávací masku, pomocí níž byl výsledek získán, je tak možné i ze záznamu zahájit nové hledání.

Nástroje hledání

Při vyhledávání na platformě je k dispozici několik nástrojů pro vyhledávání. V nabídce mohou být rejstříky, tezaury, slovník, profily autorů apod. Nabídka rejstříků závisí na konkrétní databázi, může zde být dostupný rejstřík jmen autorů, rejstřík klíčových slov dodaných autory, rejstřík názvů organizací, rejstřík typů dokumentů, rejstřík geografických termínů, rejstřík názvů časopisů apod. V rejstřících a tezaurech je možné vyhledávat nebo procházet jejich obsah prohlížením. Vybrané termíny u sebe zároveň obsahují informaci o počtu záznamů, ke kterým byly přiřazeny. Je možné je zaškrtnout a se zvoleným booleovským operátorem přidat do pole pro zadání dotazu.

Platforma EBSCOhost může nabízet i přístup do výkladových slovníků, například instalace na Univerzitě Karlově zpřístupňuje slovník Oxford American College Dictionary.

---

⁴⁵Pro tisk záznamu je možné zvolit pole, jež se mají tisknout (stručná citace, citace s abstraktem) a formát citace.

⁴⁶Opět se volí pole, jež se mají tisknout (stručná citace, citace s abstraktem), formát citace navíc ale i předmět zprávy a případný text v těle zprávy.

⁴⁷Je možné jej sdílet, ale fungovat bude jen uživateli, jež mají oprávnění využívat platformu EBSCO. Nemusí však mít uživatelský účet.

Historie hledání

Provedená vyhledávání se evidují a ukládají do Historie hledání. U každého provedeného hledání je evidován kompletní rešeršní dotaz, počet výsledků s odkazem na výsledkovou množinu, použitá platforma, vyhledávací maska a databáze, v níž bylo hledání provedeno.

Jednotlivá hledání je možné spolu kombinovat (pomocí operátorů AND nebo OR⁴⁸), smazat označená hledání, uložit, aktualizovat⁴⁹, editovat je⁵⁰. Na vybraná hledání je zde možné nastavit e-mailovou alertní službu a RSS alertní službu.

V případě nezalogovaného uživatele je možné hledání uložit jen po dobu trvání relace. S uživatelským účtem je možné uložit hledání natrvalo.

Uživatelský účet

Uživatel si může v systému vytvořit bezplatně uživatelský účet, který mu umožní využít další nástroje pro práci v systému. Získá tím uživatelský prostor pro ukládání obsahů z rešeršní platformy. Přístup do účtu je pak možný z jakékoliv části platformy přes odkaz v záhlaví obrazovky.

Uživatelský prostor je strukturován do složek a je možné si do nich ukládat rešeršní dotazy, výsledkové množiny, jednotlivé záznamy dokumentů, persistentní odkazy na hledání, alerty. Ukládat obsahy do složky je možné z výsledkové množiny⁵¹, ze záznamu dokumentu a z historie hledání. Složky je možné sdílet s dalšími uživateli registrovanými na platformě EBSCOhost (EBSCO Information Services, 2017e).

Nápověda k systému

Na platformě EBSCOhost je nápověda systému dostupná dvěma způsoby. Přes odkaz Nápověda, který je po celou dobu práce v systému dostupný v záhlaví stránky, nápověda vyvolaná tímto odkazem není kontextová. Dále je nápověda dostupná z vyhledávacích masek přes ikonu otazníku, která je umístěna u vyhledávacích polí, takto vyvolaná nápověda je kontextová. Nápověda se otevře ve vedlejším okně prohlížeče. Obsah nápovědy je možné prohledávat a procházet dle témat. U některých témat je dostupný odkaz i na související tutoriál.

---

⁴⁸Pro kombinaci jednotlivých hledání je možné použít buď pouze operátor AND pro celý dotaz, nebo operátor OR. V jednom dotazu nelze kombinovat oba operátory.

⁴⁹Spuštěním dotazu znovu.

⁵⁰V tomto případě se editovaný dotaz neobjeví jako nově provedené hledání, ale nahradí původní dotaz.

⁵¹Přes ikonu složky u jednotlivých výsledků, nebo je možné uložit jednu kompletní stránku výsledkové množiny případně rešeršní dotaz. V případě uložení jednotlivých výsledků dojde ke změně ikony u uloženého výsledku, je tak hned zřejmé, které výsledky byly uloženy a které ne.

4.3.3 Zprostředkování primárních dokumentů

Společnost EBSCO aktuálně neprovozuje službu dodávání dokumentů. Do své hlavní rešeršní platformy EBSCOhost ale integrovala možnost propojení na externí dodavatele této služby. Umožňuje to funkce CustomLinks⁵², s níž je možné k výsledkům vyhledávání připojit odkazy na související informace s konkrétním zdrojem. Odkazy mohou vést na dostupné plnotextové zdroje, katalogy knihoven, formulář meziknihovní výpůjční služby i zdroje dostupné v režimu Open Access (EBSCO Information Services, 2016). K výsledkům je tak možné přidat odkaz například i na poskytovatele služby dodávání dokumentů (např. na služby DDS Britské knihovny, Infotrieve, Subito a další)⁵³. V případě, že tedy není plný text dostupný jinými způsoby, může se u záznamu objevit odkaz na službu Infotrieve⁵⁴, s níž má společnost EBSCO dohodu o poskytování plných textů⁵⁵ (EBSCO Information Services, 2017b; EBSCO Information Services, 2017c).

Společnost EBSCO dále uvádí, že se snaží spolupracovat s vydavateli otevřených titulů a licencovat jejich obsah pro zpřístupnění v rámci svých produktů. Tam, kde není taková dohoda uzavřena, poskytuje platforma EBSCOhost alespoň odkazy na tyto zdroje pomocí linkovacích technologií nebo pomocí služby CrossRef⁵⁶ (EBSCO Information Services, 2017a).

Mimo vlastní linkovací službu CustomLinks podporuje platforma EBSCOhost také externí linkovací technologie a je kompatibilní se všemi existujícími komerčními linkovacími servery, například SFX a LinkFinderPlus (EBSCO Information Services, 2017d). Společnost EBSCO vyvinula i vlastní linkovací nástroj Full Text Finder (EBSCO Information Services, 2016).

4.3.4 Alertní služby

Rešeršní platforma EBSCOhost umožňuje uživatelům využít alertních služeb. Ty jsou

---

⁵²Služba není založena OpenURL standardu, ale její funkce je stejná a postup podobný, je tedy ji možné považovat též za linkovací službu.

⁵³Záleží ale na lokálním administrátorovi systému, zda tuto funkci umožní.

⁵⁴Infotrieve je dne jedna z největších společností zabývajících se službou dodávání dokumentů, vznikla v roce 1987. Poskytuje přístup k cca 1 milionu článků v elektronické podobě a více než 100 milionů článků z 200 000 titulů, jež má v papírové podobě.

⁵⁵Přes tento odkaz je zahájen nákup dokumentu, uživatel je přesměrován na webovou stránku poskytovatele Infotrieve, kde se mu automaticky vloží vybrané dokumenty do nákupního košíku. Pro platbu je přesměrován na zabezpečenou stránku Infotrieve, kde je obchod dokončen (platba je možná platební kartou či přes fakturu). Je-li vybraný článek v Infotrieve dostupný v elektronické podobě, může ho uživatel obdržet hned, ve formátu PDF. (EBSCO Information Services, 2017)

⁵⁶CrossRef je mezinárodní registrační agentura poskytující organizační a technickou podporu při využívání systému DOI s cílem umožnit globální jednoznačnou identifikaci zdrojů (CrossRef, [b.r.]).

zde poskytovány dvěma způsoby – za pomoci technologie RSS, kdy uživatel odebírá novinky prostřednictvím RSS čtečky a prostřednictvím e-mailového upozornění.

Platforma umožňuje nastavit si tyto služby na nové dokumenty odpovídající rešeršnímu dotazu (*Search Alerts*) a na nová čísla časopisů (*Journal Alerts*).

Pro založení e-mailové alertové služby je třeba mít v systému vytvořený uživatelský účet. Při vytváření alertu si uživatel volí frekvenci zasílání informací (1x denně, 1x týdně, 1x za 14 dní, 1x za měsíc), formát dodané informace (resp. podrobnost popisu), na jak staré články má být uživatel tímto alertem upozorňován (měsíc, dva měsíce, rok, bez omezení), volí se předmět e-mailu s notifikací, e-mail příjemce (možné zadat více adres), e-mail odesílatele (defaultně je nastaven e-mail pro alerty, ale je možné dát i jiný), formát e-mailu (prostý text nebo html), po jak dlouhou dobu má být alert aktivní. Počet dodaných výsledků se nijak neomezuje, v e-mailové zprávě se zobrazí pouze prvních 100 výsledků dotazu, další jsou dostupné pod persistentním odkazem, jež je také součástí zprávy, nebo jsou tyto dostupné v uživatelském účtu. Výsledky jsou ve zprávě řazeny podle toho, jak byly řazeny v hledání, na něž alertní službu zadáváme (tj. defaultně dle relevance) (EBSCO Information Services, 2018c).

Alertní služba Journal Alert uživateli umožňuje vytvořit si upozornění na zpřístupnění nového čísla vybraného časopisu ve službách společnosti EBSCO. Pro sjednání e-mailového upozornění je opět nutný uživatelský účet. Při nastavení alertu se volí převážně shodné parametry jako v případě nastavení alertu na vyhledávání, navíc se v případě tohoto alertu volí, zda má být součástí e-mailové notifikace i odkaz na obsah čísla⁵⁷, či odkazy na jednotlivé články a zda chce být uživatel notifikován jen v případě dostupnosti plných textů.

Alertní služba poskytovaná prostřednictvím RSS technologie se nastaví jednoduše, přes ikonu RSS služby, kdy se vygeneruje URI odkaz zdroje, který si uživatel vloží do své RSS čtečky.

Vytvořené alertní služby jsou uloženy v uživatelském účtu, kde je možné je následně editovat, mazat a po omezenou dobu prohlížet i jejich výsledky.

S použitím RSS technologie lze nastavit alerty na hledání i nová čísla časopisů i v případě nezařizovaného uživatele⁵⁸. Tento alert expiruje, nejsou-li po dobu dvou měsíců výsledky aktualizovány (EBSCO Information Services, 2018b).

---

⁵⁷Použití odkazu spustí vyhledávání oproti databázi a vrátí výsledky z nového čísla

⁵⁸Vygenerovaný URI odkaz musí být do RSS čtečky přidán do jednoho týdne.

4.3.5 Uživatelská podpora, popisy databází

Společnost EBSCO provozuje speciální webovou stránku EBSCO Help pro uživatelskou podporu. Zde jsou dostupné informace k jednotlivým produktům a službám společnosti, obvykle se jedná o návody k použití, odkazy na související výukový materiál, často kladené otázky k produktu/službě (FAQ), někdy i propagační materiály.

V průběhu veškeré práce v portálu je neustále přítomen odkaz pro kontaktování uživatelské podpory. To je možné provést prostřednictvím formuláře nebo telefonicky, telefonická služba je dostupná nepřetržitě.

Součástí webu je i odkaz na stránku informující o aktuálním stavu systému a služeb EBSCO. Na této stránce se evidují incidenty, oznamují plánované údržby systému. Je možné se přihlásit k odběru novinek na této stránce (e-mailem, RSS, SMS zprávou).

Společnost EBSCO vytváří navíc i platformu EBSCO Libguides, která aktuálně obsahuje informace o elektronických knihách a aplikaci Flipster (viz níže), odkazy na některé tutoriály a informace o nadcházejících školeních. Tato platforma je svým obsahem zaměřena především na knihovníky pracující s uživateli či přímo na uživatele služeb.

Výukové materiály, školení

Na platformě EBSCO Help jsou dostupné výukové materiály (návody, tutoriály), aktuálně ve více než 20 světových jazycích včetně češtiny.

Společnost EBSCO dále pořádá výukové semináře vedené online, a to několikrát měsíčně. Tyto kurzy jsou zdarma. Některé kurzy se nahrávají a následně zpřístupňují ke zhlédnutí.

Společnost EBSCO provozuje také vlastní YouTube kanál, videa jsou v anglickém jazyce a jsou přidávána v průměru jedenkrát týdně. Týkají se jednotlivých produktů a služeb.

Popisy databází

Informace o databázích jsou dostupné na dvou místech, na hlavní webové stránce společnosti a na platformě EBSCOhost. Na webové stránce společnosti jsou popisy databází spíše stručné. K databázím se obvykle uvádějí následující údaje: zda se jedná o plnotextový zdroj, zaměření databáze, cílová skupina. U některých databází je dostupný seznam indexovaných titulů, informace o přibližném počtu záznamů v databázi, časové pokrytí a případně i odkaz na webové sídlo producenta databáze. Je-li zde dostupný seznam titulů, pak jsou k titulům obvykle dostupné tyto informace: základní bibliografické údaje, začátek

případně i konec indexace v databázi, zda je titul recenzovaný. Podrobnější informace jsou dostupné na platformě EBSCOhost. Zde však nejsou dostupné informace o všech nabízených databázích, ale jen o databázích, které si konkrétní instituce předplácí. K databázím jsou obvykle uvedeny následující údaje: popis databáze, předmětové pokrytí databáze, typ registrovaných dokumentů v databázi, typy pro vyhledávání, seznam metadatových polí, příklady vyhledaných záznamů, seznam metadatových polí včetně vysvětlení jejich významu, informace o existujících nástrojích pro hledání (tj. rejstříky apod.) a seznam indexovaných titulů. Seznam titulů je možné prohledávat nebo procházet, je možné si k jednotlivým titulům zobrazit jejich záznam. Ten kromě základních bibliografických informací obsahuje i údaje o časovém pokrytí časopisu v databázi, o dostupnosti plného textu (včetně informace od kdy do kdy), kontakt na producenta databáze, odkaz na web vydavatele a informaci, zda je časopis recenzovaný.

4.3.6 Další služby

Nabídka dalších služeb společnosti EBSCO je poměrně různorodá, především je zaměřena na služby knihovnám a výzkumným institucím. Jedná se například o:

Nástroje pro správu fondů

Služba EBSCONET je interaktivní systém dostupný přes webové rozhraní určený pro správu tištěných a elektronických časopisů. Stará se o celý životní cyklus seriálů – od vytvoření objednávky a sledování jejího plnění po doručení, přípravu fakturace, tvorbu reklamací až po zpřístupnění uživatelům a statistické sledování jejich využívání. Nástroj například sleduje pro knihovny změny cen titulů, změny vydávání, změny v předplacených balíčcích časopisů (EBSCO Industries, 2018n).

V létě 2018 se očekává vydání první verze nového produktu s názvem FOLIO. Jedná se o knihovní systém, který podporuje klasické funkce jako akvizici, katalogizaci a výpůjčky. Vydaný bude pod licencí open-source, tj. bude dostupný zdarma. Společnosti EBSCO se bude platit za případnou implementaci systému z jejich strany a za jeho údržbu (EBSCO Industries, 2018j).

Nástroje pro akvizici

Produkt GOBI slouží k akvizici tištěných a elektronických knih. Jedná se o speciální webové rozhraní, jehož jádrem je databáze cca 13 milionů knih (v anglickém jazyce) od světových vydavatelů. Produkt umožňuje objednávání knih, správu faktur, kontrolu duplicit,

vytváření přehledů a statistik (GOBI Library Solutions from EBSCO).

Vyhledávací služby

Společnost EBSCO nabízí centralizovaný vyhledávač, discovery systém, EBSCO Discovery Service. Tento systém má být dnes nejčastěji implementovaným discovery systémem na světě (EBSCO Industries, 2018f). V nabídce společnosti EBSCO je i discovery systém určený speciálně pro vyhledávání lékařských informací, EBSCO Discovery Service Health. Centrální index tohoto discovery systému obsahuje více než 500 000 publikací (EBSCO Industries, 2018v).

Pro veřejné knihovny a studenty základních a středních škol je nabízena řešeršní platforma Explora. Vizuálně se podobá platformě EBSCOhost, nabízený obsah je ale přizpůsoben cílové skupině, tj. uživatelům veřejných knihoven a studentům (EBSCO Industries, 2018i).

Vzdělávání

V roce 2015 koupila společnost EBSCO úspěšnou firmu Learning Expres, která je autorem interaktivní elearningové platformy pro vzdělávání všech, kteří mají zájem rozvíjet akademické dovednosti, připravit se na standardizované testy a rozvíjet své profesní dovednosti. Součástí tohoto produktu jsou výukové materiály (tutoriály) a praktické testy pro studenty základních až vysokých škol, dále platforma speciálně určená uchazečům o práci s vyhledávačem nabídek prací, generátorem životopisů a motivačních dopisů (EBSCO Industries, 2015c; EBSCO Industries, 2018l).

Další vzdělávací službou v nabídce společnosti je služba Accel5. Služba je primárně určená pro vzdělávání zaměstnanců v oblasti tzv. měkkých dovedností. Vzdělávací obsah je nabízen ve formě textu, videí a audiozáznamů. Lekce jsou krátké, několikaminutové (Accel5, 2018a).

Aplikace pro přístup k časopisům

Aplikace Flipster nabízí jednotné rozhraní pro přístup k digitálním verzím zájmových a populárních časopisů, které si konkrétní knihovna předplácí. Aplikace umožňuje prohlížet obsah časopisů z počítačových stanic nebo mobilních zařízení, v prostorách knihovny nebo přes vzdálený přístup. Případně je možné některé obsahy stáhnout pro offline prohlížení. Časopisy jsou doplněny funkčními hypertextovými odkazy. Například z titulků avizovaných na obálce čísla je možné se proklikat na konkrétní článek. Také jednotlivé články a reklamy

obsahují hypertextové odkazy (Scardilli, 2015).

Metriky dopadu vědeckého výzkumu od firmy Plum Analytics

V roce 2014 koupila společnost EBSCO firmu Plum Analytics, specializující se na měření dopadu výsledků lidské činnosti. Firma Plum Analytics je tvůrcem alternativní metriky PlumX. Tento nástroj sleduje kromě počtu citací i sdílení na sociálních sítích (tweety, lajkování, komentování), záložkování, diskutování o zdroji a jeho využití (otevření, stažení, přehrání videa)⁵⁹. Informace sbírá například z těchto zdrojů: Facebook, Twiter, Amazon, Delicious, Dspace, Goodreads, Research blogging, SlideShare, Vimeo, USPTO, Wikipedie, katalogu Worldcat, YouTube. Tímto nástrojem je možné měřit ohlas článků, knih, patentů i vědeckých posterů, videí, zvukových záznamů, příspěvků na blogu, rozhovorů, webových stránek, prezentací apod. (EBSCO Information Services, 2018d).

Systém pro správu obsahu webových stránek

Společnost EBSCO nabízí jako produkt systém pro správu obsahu webových stránek, který je upraven speciálně pro vyváření webových stránek pro knihovny. Jedná s o produkt EBSCO Stacks (EBSCO Industries, 2018g).

Aplikace

Společnost EBSCO nabízí na 80 cloudových aplikací zvyšujících uživatelský komfort při používání vyhledávacího rozhraní EBSCOhost a systému EBSCO Discovery Service. V nabídce je například aplikace *Author Facet*, která z výsledků vyhledávání, vybere pět „top“ autorů a zobrazí je jako facety, pomocí kterých uživatel může výsledky dále filtrovat. Použití dalších aplikací umožňuje uživatelům prohledávání dalších webových zdrojů aniž by museli opustit stránku vyhledávacího rozhraní. S aplikací *Wikipedia Search* mohou například přímo z rozhraní EBSCOhost nebo EBSCO Discovery Service uživatelé zobrazit i výsledky z Wikipedie. S další aplikací *Drop-Down Search Box* je možné umístit do vyhledávacích rozhraní vyhledávací okno, kterým je možné prohledávat různé externí zdroje (např. encyklopedii Universalis, Google, Google Books, Google Scholar), dle lokálního nastavení. S aplikací *Flickr Photos*, jež se integruje do vyhledávacích rozhraní EBSCOhost a EBSCO Discovery Service, jsou spolu s výsledky hledání zobrazovány i relevantní fotografie z aplikace Flickr. Další aplikace mohou obohatit detailní záznamy článků a knih o recenze uživatelů ze

---

⁵⁹Pro autory bude také přínosná informace o tom, v které formě a na jakém mediu mělo jejich dílo největší ohlas.

světové čtenářské stránky Goodreads nebo o souhrny, obálky, případně první kapitoly ze služby Google Books (EBSCO Industries, 2018e).

4.4 Společnost ProQuest

Základy společnosti byly položeny v roce 1938, kdy Eugene Power založil v Michiganu společnost s názvem Universal Microfilm, jejíž hlavní činností bylo mikrofilmování různých materiálů, především hůře dostupných dokumentů. Zpočátku se jednalo o britské knihy vydané před rokem 1640, mikrofilmy byly následně prodávány do knihoven (Power, s. 301-302). Mikrofilmovány byly také disertační práce. Společnost Universal Microfilm každoročně zveřejňovala katalog Microfilm Abstracts, jenž obsahoval abstrakty disertačních prací, které společnost nabízela k prodeji. Pozice společnosti na trhu posílila v roce 1951, kdy se společnost UMI stala rozhodnutím sdružení amerických výzkumných knihoven (Association of Research Libraries, ARL) oficiálním vydavatelem disertačních prací v mikroformátové formě a jejich distributorem. Univerzity byly vyzvány, aby papírové verze disertačních prací dodávaly společnosti UMI, která je následně převáděla do mikroformátů a distribuovala. Nedlouho poté začala společnost využívat technologii xerografie a dokumenty na mikrofilmech zpřístupňovat i v papírové podobě (Power, s. 301–302). V roce 1962 byla společnost Universal Microfilm koupena společností Xerox (Pack, 1994, s. 91) a v roce 1985 společností Bell & Howell. Společnost s názvem ProQuest vznikla v roce 2001 spojením dvou divizí původní společnosti Bell & Howell. V roce 2006 pak část společnosti ProQuest, divizi ProQuest Information and Learning (zahrnující původní UMI) koupila společnost Cambridge Information Group a následně ji sloučila s CSA⁶⁰ do nové společnosti ProQuest (Waltz, 2008, s. 3-5). Společnost ProQuest nejen, že byla sama předmětem akvizice, ale v průběhu svého vývoje též kupovala a začleňovala další společnosti. Ještě v roce 1999 se součástí společnosti stal vydavatel Chadwyck-Healey. V roce 2004 se připojila společnost Serial Solutions, v roce 2008 bylo připojeno databázové centrum Dialog a v roce 2015 společnost specializující se na technologie v knihovnách Ex Libris (ProQuest, 2018d). Spolu s akvizicí těchto společností se tak rozrůstá i produktové portfolio společnosti ProQuest, která není jen klasickým poskytovatelem informačních zdrojů pro výzkum a vzdělávání, ale nabízí i další technologie a nástroje nejen pro knihovny.

4.4.1 Nabídka informačních zdrojů

Společnost ProQuest nabízí rozsáhlou sbírku různých informačních zdrojů. Především se jedná o vědecké databáze, dále o elektronické knihy, vysokoškolské absolventské práce, vzácné historické dokumenty, noviny. Vedle zajištění přístupu k elektronickým zdrojům,

---

⁶⁰ CSA, tj. Cambridge Scientific Abstract, byla jednou z divizí společnosti Cambridge Information Group předtím, než se stala součástí společnosti ProQuest. CSA byla významným producentem bibliografických a abstraktních databází vědecké a technické literatury.

zajišťuje od roku 2015 společnost ProQuest i dodání tištěných dokumentů, prostřednictvím svého partnerství se společností Ingram Content Group⁶¹ (ProQuest, 2018l).

Databáze vědeckých informací

ProQuest nabízí bibliografické a plnotextové databáze z následujících oblastí: obchod, zdraví a lékařství, historie, literatura a jazyk, věda a technologie, sociální vědy, umění, farmacie a biomedicína a diplomacie. V nabídce má i zdroje vhodné pro použití na středních školách. Počet nabízených databází je cca 170. Databáze je možné pořídit jednotlivě nebo v kolekcích⁶². Významnou součástí nabídky společnosti ProQuest je ProQuest Dialog, jenž v sobě zahrnuje dvě původně samostatná databázová centra Datastar⁶³ a Dialog⁶⁴. ProQuest Dialog nabízí databáze především z oblasti farmacie, strojírenství, elektrotechniky, elektroniky a dalších. Přístup do tohoto zdroje je řešen na základě modelu pay-as-you-go či na základě ročního předplatného (Dialog, [b.r.]).

Elektronické knihy

ProQuest nabízí více než 1 milion elektronických knih od více než 750 vydavatelů. V nabídce jsou monografie, odborné knihy, učebnice a příručky v různých světových jazycích (např. anglický, španělský, nizozemský, korejský, arabský). Dostupné jsou ve formátech PDF a EPUB. Získat knihy je možné následujícími způsoby: trvalý nákup jednotlivých titulů, předplatné kolekcí, uživateli řízená akvizice (PDA, DDA), krátkodobá výpůjčka, využití modelu access-to-own⁶⁵ (ProQuest, 2018c; ProQuest Ebook Central [b.r.]). Elektronické knihy jsou dostupné na platformě Ebook Central.

---

⁶¹ Knižní velkoobchod nabízející tištěné i elektronické dokumenty.

⁶² Dostupné jsou například vědeckotechnologická kolekce, kolekce zdraví a výzkum, kolekce pro obchod, přírodovědná kolekce, sociálněvědní kolekce, kolekce umění, kolekce účetnictví, základní vědecká kolekce (STM Package). Například kolekce/databáze Proquest Central je multioborovou kolekcí databází informací z obchodu, ekonomie, medicíny a zdravotnictví, přírodních věd, společenských a humanitních věd, techniky a umění. Nabízí odborné časopisy, absolventské práce, konferenční příspěvky, tržní zprávy a články, profily firem a průmyslových odvětví, případové studie, noviny i například videa a přepisy vybraného televizního programu. A měla by tak být dostatečně komplexním zdrojem informací pro jakoukoliv knihovnu (ProQuest Central, [b.r.])

⁶³ Databázové centrum Datastar vzniklo ve Švýcarsku a orientovalo se především na průmyslový a obchodní management. Centrum se soustředilo na vyhledávání originálních databází a na získávání výlučných práv pro zpřístupňování některých databází. V roce 1993 jej zakoupila firma Knight-Ridder, která jej postupně integrovala s databázovým centrem Dialog (Vlasák, 1999, s. 129-131).

⁶⁴ Původem americké databázové centrum Dialog vzniklo v roce 1972 a ve své době bylo považováno za jedno z největších databázových center, nabízelo stovky databází (Horváth, 2011).

⁶⁵ Model pořízení elektronických knih, kdy se počítají ceny za jednotlivé výpůjčky a v momentě, kdy cena všech výpůjček dosáhne výše částky, jež by se platila za trvalé koupení knihy, je kniha pro instituci získána, jako by byla trvale zakoupena, Model lze využít jen u některých knih, respektive vydavatelů.

Novinové zprávy

Společnost ProQuest nabízí přístup i k novinovým titulům, současným i historickým. Časově jejich nabídka novinových textů pokrývá období od poloviny 18. století do současnosti, pokrytí je mezinárodní. Nabízí například noviny The New York Times, The Wall Street Journal, The Guardian & Observer, The Times of India apod. Některé noviny jsou tak dostupné od svých prvních čísel až do současnosti (ProQuest Historical Newspapers, [b.r.]). Starší čísla jsou dostupná na mikroformátech a je možné si je v této podobě objednat, vybraná novější čísla (od r. 2008) jsou dostupná v elektronické formě⁶⁶ (ProQuest, 2018c).

Primární zdroje, archivní dokumenty

Unikátní sbírkou informačních zdrojů v nabídce produktů společnosti ProQuest jsou primární archivní dokumenty. Tyto sbírky vytváří společnost ProQuest ve spolupráci s organizacemi jako např. Britská knihovna, Kongresová knihovna již po dobu téměř 75 let. Cílem je zpřístupnit výzkumníkům historické dokumenty, které bylo dříve velmi obtížné získat. Součástí těchto zdrojů jsou oficiální vládní dokumenty britské a americké vlády (včetně odtajněných materiálů), soukromé korespondence, deníky, fotografie, finanční záznamy, historické časopisy, noviny, knihy. Přístup ke zdrojům je možný na základě předplatného, trvalého nákupu či na základě akvizičního modelu PDA (ProQuest, 2018o; ProQuest Primary Sources, [b.r.]).

Kvalifikační vysokoškolské práce

Další unikátní sbírkou společnosti ProQuest je jejich nabídka závěrečných vysokoškolských prací. Aktuálně je jich více než 4 miliony od více než 3000 univerzit, ročně přibude 130 tisíc prací. Svým rozsahem se má jednat o nejobsáhlejší kolekci kvalifikačních prací na světě (ProQuest, 2018). ProQuest publikuje plné texty prací pro více než 1400 institucí, od dalších 400 institucí shromažďuje bibliografické záznamy jejich absolventských prací (ProQuest Dissertations & Theses Professional, [b.r.]).⁶⁷

Většina prací je dostupná na objednání⁶⁸. Některé práce jsou dostupné zdarma (v režimu Open Access) i uživatelům bez obchodního vztahu se společností EBSCO. Nejstarší práce pochází z roku 1637. Tyto práce je možné křížově prohledávat spolu s ostatními zdroji

---

⁶⁶Prostřednictvím webové aplikace, jež vzdáleně zpřístupňuje obsah dokumentů uložených na mikroformátech, jedná se o službu Digital Microfilm (ProQuest, 2018a).

⁶⁷Zároveň je tato databáze absolventských prací (ProQuest Dissertations & Theses Global) oficiálním repozitářem disertačních prací Kongresové knihovny.

⁶⁸Plné texty jsou dostupné u více než 2 milionů prací v papírové formě a/nebo elektronické formě a/nebo mikroformě.

na platformě ProQuest (ProQuest, 2018m).

4.4.2 Možnost provádění rešerší

Informační zdroje společnosti ProQuest jsou zpřístupňovány přes hlavní rešeršní platformu společnosti s názvem ProQuest. Elektronické knihy jsou dostupné na platformě Ebook Central. Rešeršní platforma ProQuest nabízí jednoduché a pokročilé rozhraní pro vyhledávání.

Jednoduché hledání

Jednoduché vyhledávání je tvořeno jediným vyhledávacím polem pro zadání hledaného termínu. Dále lze hledání limitovat pouze na plnotextové a/nebo recenzované zdroje, případně další charakteristiky v závislosti na prohledávaných databázích. Při zadání víceslovného dotazu systém s dotazem pracuje jako s logickým výrazem spojeným operátorem AND. Přestože to není uvedeno v nápovědě k systému, pracuje jednoduché vyhledávání i s operátorem OR⁶⁹. Jednoduché vyhledávací rozhraní umožňuje i zadání fráze do vyhledávacího pole.

Pokročilé hledání

Pokročilé hledání je dostupné ve dvou variantách – formulářové a ve formě příkazového řádku. Formulářová vyhledávací maska pokročilého vyhledávání nabízí dva vyhledávací řádky pro zadání dotazu (s možností přidání) a rolovací nabídky s booleovskými operátory a metadatovými poli k prohledávání. Součástí vyhledávací masky mohou být i specifická vyhledávací pole, jejichž podoba závisí na prohledávané databázi⁷⁰. Vyhledávací maska pokročilého hledání umožňuje hledání omezit. Nabídka limitujících podmínek se odvíjí od zvolené databáze. Například je možné omezit vyhledávání jen na plnotextové dokumenty, na dokumenty z akademicky orientovaných časopisů, na dokumenty recenzované, na dokumenty, které do databáze přibyly při její poslední aktualizaci, na dokumenty, jež byly vydány v určitém časovém rozmezí, na konkrétní typ dokumentů a na dokumenty v konkrétním jazyce.

Pokročilé hledání ve formě příkazového řádku obsahuje jedno vyhledávací pole s

---

⁶⁹Zjištěno při testu, kdy se provedlo hledání s operátorem OR a zvlášť s operátorem AND a výsledkové množiny se porovnaly.

⁷⁰Například při prohledávání databáze Screen Studies Collection je standardní vyhledávací maska pokročilého hledání doplněna o vyhledávací pole, která prohledávají pole ředitel, osoba, společnost/organizace a předmětová hesla.

rolovacími nabídkami operátorů (booleovské, proximitní⁷¹, relační⁷²) a kódů polí pro vložení do formuláře. Operátory a kódy polí je možné do formuláře zadat i manuálně. K vyhledávacímu poli je opět dostupná nabídka limitujících podmínek, s nimiž je možné omezit vyhledávání na zdroje s dostupným plným textem, na zdroje recenzované a na zdroje vydané v určitém časovém rozmezí. Všechny vyhledávací masky podporují použití zástupných znaků (?)⁷³ a pravostranné krácení (*) (ProQuest, 2018r).

Ve formulářových rozhraních může být při zadávání dotazu dostupná funkce Autocomplete (dle lokálního nastavení systému), jež v průběhu zápisu navrhuje termíny z předešlých úspěšných hledání uživatelů v ProQuestu (ProQuest, 2018a).

Výsledky

Výsledková obrazovka systému ProQuest obsahuje údaje ve dvou panelech. Levý panel tradičně obsahuje možnosti pro další zúžení výsledkové množiny. Výsledky je možné omezit na zdroje s plným textem, na zdroje recenzované. Dále je možné použít následující filtry: typ zdroje, datum publikace, název publikace, typ dokumentu, předmět, osoba, země, jazyk databáze. Nabídka filtrů se může lišit dle prohledávané databáze.

Hlavní panel (pravý) obsahuje výsledky hledání řazené primárně dle relevance, je možné ale nastavit řazení dle data. Výsledky ve výsledkové množině jsou zkrácenými záznamy dokumentu, podrobnost záznamu je možné zvolit, na výběr jsou dvě podoby, a to zběžný náhled⁷⁴ a detailní zobrazení⁷⁵. Výsledky je možné poslat na zadané e-mailové adresy⁷⁶, vytisknout, exportovat, citovat a uložit do uživatelského účtu. Export je možný do formátů: RefWorks, EasyBib, HTML, PDF, RTF, RIS, TXT, XLS. V případě citování vybraných výsledků si uživatel z nabídky volí citační styl. Výsledné bibliografické citace je možné zkopírovat do dokumentu mimo systém, poslat e-mailem, vytisknout nebo stáhnout ve formátech RTF, HTML, PDF a jako prostý text.

Ve spodní části výsledkové obrazovky má navíc uživatel od systému navržená

---

⁷¹Operátory: NEAR/n nebo N/n, PRE/n nebo P/n, EXACT nebo X a LNK.

⁷²Jedná se o tyto operátory: <, >, <=, >=.

⁷³Pro srovnání, ostatní systémy nabízí dva typy zástupných znaků, jeden pro nahrazení jednoho nebo žádného písmene a druhý znak pro nahrazení jednoho písmene. Znak ?, který nabízí platforma ProQuest nahrazuje žádný nebo jeden znak.

⁷⁴Zběžný náhled zobrazí ke každému výsledku jeho název a základní bibliografické informace (autor, zdrojový dokument, číslo, ročník, rok vydání, stránky) s možností zobrazení podrobnějších informací rovnou z výsledkové obrazovky (část abstraktu, předmětová hesla, zdrojová databáze).

⁷⁵Detailní zobrazení obsahuje navíc části textu dokumentu se zvýrazněnými hledanými termíny, ikonu indikující typ dokumentu a informaci o dostupnosti plného textu.

⁷⁶Do značné míry lze podobu e-mailové zprávy nastavit. Uživatel určí podrobnost informací jednotlivých výsledků, řazení výsledků (lze jen dle data), zda zahrnout bibliografické citace výsledků, předmět e-mailu a zprávu v těle e-mailu a další.

podobné rešeršní dotazy⁷⁷ a je zde dostupné vyhledávací pole pro hledání ve výsledcích. Ve spodní části obrazovky je možné zvolit počet položek na stránku (10, 20, 50, 100).

Zajímavou funkcí je barevné zvýrazňování hledaných termínů ve výsledkové množině u jednotlivých výsledků.

Spolu s výsledky k aktuálnímu dotazu obsahuje výsledková obrazovka i návrhy na související hledání (*Other searches to try*). Systém ProQuest automaticky zhodnotí rešeršní dotaz a nabídne dotazy, které jsou obsahově podobné. Tyto návrhy jsou ve formě hypertextového odkazu, které vedou na výsledkovou obrazovku dotazu (ProQuest, 2018p).

Záznam dokumentu

Záznam dokumentu v systému ProQuest obsahuje vždy základní bibliografickou informaci (název, autor, zdrojový dokument, rok vydání, číslo, ročník, strany), předmětová hesla a případně i abstrakt. Termíny, jež byly použity pro vyhledání dokumentu, jsou v záznamu dokumentu a v plném textu ve formátu HTML barevně zvýrazněny. V případě, že je v systému dostupný plný text ve formátu HTML, pak je možné jej i přeložit pomocí integrovaného překladače. Je-li dostupný plný text ve formátu PDF, zobrazí se v integrovaném prohlížeči PDF dokumentů.

Záznam dokumentu má některé hodnoty polí prolinkované (standardně předmětová hesla, jména osob, autorů apod.). Link vede na další hledání právě se zvoleným termínem. Záznam obsahuje i nabídku možností pro práci se zobrazeným záznamem. Záznam je možné uložit ve formátu PDF do počítače, dále je možné záznam citovat, tisknout, poslat na e-mailovou adresu⁷⁸ a uložit do uživatelského prostoru. Citace je možné vytvářet v několika citačních stylech, vytvořené citace je možné zkopírovat mimo systém.

Ze záznamu je dostupný i seznam souvisejících informačních zdrojů s prolinkovaným názvem, který vede přímo na záznam dokumentu. Záznam někdy obsahuje i seznam extrahovaných termínů ze záznamu dokumentu, které je možné vybrat a zkombinovat pro hledání podobných dokumentů, toto hledání je možné zahájit přímo ze záznamu dokumentu.

Ze záznamu dokumentu je také možné někdy zobrazit podobné dokumenty a to prostřednictvím odkazu na dokumenty, které citovali vyhledaný dokument (*Cited by*) nebo odkazu na dokumenty, který má s vybraným dokumentem společné bibliografické reference (*Documents with shared references*).

---

⁷⁷Zobrazuje se zde několik rešeršních dotazů, jež jsou v podobě hypertextových odkazů a vedou na nové hledání.

⁷⁸V případě posílání záznamu na e-mailovou adresu se volí podoba záznamu dokumentu (tj. míra podrobnosti), e-mailové adresy, předmět zprávy, text v těle zprávy. Každý dokument odeslaný v e-mailu obsahuje trvalý odkaz.

Nástroje hledání

Platforma ProQuest zpřístupňuje různé nástroje podporující hledání. Jsou mezi nimi tezaury, rejstříky a seznam kódů polí. Konkrétní nabídka vždy závisí na zvolené databázi. Nezávisle na databázi jsou zřejmě dostupné rejstříky hodnot pro některá selekční pole. Tyto rejstříky se vyvolávají přes odkaz *Look up*, který zobrazí vyhledávací masku pro procházení rejstříku, v něm je možné vyhledávat i jej procházet dle abecedy. U každého termínu je dostupná i informace o počtu dokumentů v prohledávané databázi, které byly s tímto termínem indexovány.

Z vyhledávací masky pro pokročilé formulářové hledání je možné vstoupit do rejstříků autorů, názvů publikací a předmětových hesel.

Z vyhledávací masky pro příkazový řádek je možné vstoupit do většího počtu rejstříků, například do rejstříku autorů, poradců, klasifikací, organizací, jazyka, MeSH hesláře, publikací, typů publikací, škol apod.

Historie hledání

Systém ProQuest eviduje provedená hledání v historii hledání (v české verzi *Poslední hledání*), odkaz na ni je dostupný z hlavních vyhledávacích masek. U každého hledání se eviduje rešeršní dotaz (včetně použitých omezení), databáze, v které bylo hledání provedeno, počet výsledků s prolinkem na výsledkovou množinu. Hledání je možné uložit, editovat, exportovat, vytvořit na hledání alert a vytvořit odkaz (persistentní URL) na hledání⁷⁹. Uložit hledání je možné jen po zalogování do uživatelského účtu. Historii hledání je možné exportovat do formátů PDF, RTF, HTML a TXT⁸⁰. Vybraná hledání je možné spolu kombinovat pomocí booleovských operátorů. Na rozdíl od systému EBSCOhost, kdy se booleovské operátory pro dotazy použijí přes tlačítko s operátorem, v systému ProQuest se operátory musí zadat manuálně, což na druhou stranu umožňuje větší flexibilitu při zadávání dotazu, protože je možné v těchto hledáních kombinovat všechny booleovské operátory, v systému EBSCO je možné hledání kombinovat buď použitím operátoru AND, nebo použitím operátoru OR.

---

⁷⁹Odkaz je platný po dobu jednoho roku a je možné tuto funkci využít, i když není uživatel přihlášen ke svému účtu (odkaz funguje, je-li uživatel na platformě ProQuest, externímu uživateli fungovat nebude).

⁸⁰V případě, že by uživatel chtěl mít možnost hledání opakovat, doporučuje se formát RTF, z něhož lze rešeršní dotaz snadno zkopírovat a vložit do vyhledávacího pole.

Uživatelský účet

Na platformě ProQuest je možné se zdarma registrovat a získat tak pokročilé nástroje pro práci v systému. S registrací uživatel získá prostor pro práci s dokumenty s názvem *My Research*. Obsah pracovního prostoru je strukturován do složek, které je možné libovolně zanořovat. Uživatel si může ukládat rešeršní dotazy, jednotlivé výsledky hledání, záznamy dokumentů. Dále jsou zde evidované sjednané alerty, které je zde možno editovat, mazat i zobrazit jejich výsledky. Ukládat dokumenty do tohoto prostoru je možné z výsledkové množiny, ze záznamu dokumentu a z historie hledání. Uživatelský prostor My Research je možné propojit s účtem u RefWorks, synchronizovat tyto dva účty navzájem a z My Research přidávat citace přímo do RefWorks (ProQuest, 2018s).

Nápověda

Nápověda na platformě ProQuest je dostupná po celou dobu práce v systému přes ikonu otazníku v horní liště obrazovky. Vyvolaná nápověda je kontextová. Dále je nápověda dostupná z vyhledávací masky pro jednoduché hledání a z příkazového řádku. Obsah nápovědy je možné prohledávat a procházet dle témat.

4.4.3 Zprostředkování primárních dokumentů

Společnost ProQuest provozuje službu dodávání dokumentů pro svou sbírku vysokoškolských prací a pro dokumenty, jež vlastní na mikroformátech.

Služba dodávání dokumentů v případě kvalifikačních vysokoškolských prací, Dissertation Express, umožňuje online objednání práce. Objednané práce jsou dodány zpravidla do 5 dnů (práce starší 1997 mohou mít dobu dodání delší) v závislosti na zvoleném formátu. Práce ve formátu PDF mohou být doručeny do jednoho dne, práce, jež mají být dodány v tištěné podobě, mají dobu doručení 3–5 dní. Cena služby se odvíjí od zvoleného formátu, nejlevnější je doručení ve formátu PDF (38 dolarů), dále lze doručit tištěnou nesvázanou, tištěnou s měkkými deskami, tvrdými deskami, mikrofilm a mikrofiš (ProQuest, 2018k; ProQuest, 2018n). Pro službu je vytvořena speciální webová stránka⁸¹, kde je možné práce vyhledávat dle klíčového slova, autora, názvu, čísla publikace a z výsledkové množiny je u výsledků rovnou odkaz k objednání. Součástí databáze jsou i práce dostupné v režimu Open Access, ty jsou dostupné zdarma, rovnou z výsledkové množiny přes odkaz, který práci zobrazí v integrovaném PDF prohlížeči.

Společnost ProQuest nabízí i možnost objednání rešerše na závěrečné práce. A je

---

⁸¹ <https://dissexpress.proquest.com/search.html>

možné si na tyto práce sjednat i službu typu SDI⁸² (ProQuest, 2018j).

ProQuest také vlastní sbírky materiálů dostupných na mikrofilmech. Jedná se o noviny a historické dokumenty. Tyto je možné si objednat v několika mikrofilmových formátech, dle potřeb konkrétní knihovny (ProQuest, 2018g; ProQuest, 2018h; ProQuest, 2018o). Některé dokumenty dostupné na mikrofilmech je možné prohlížet vzdáleně, přes službu Digital Microfilm, která prezentuje mikrofilmy online⁸³ (ProQuest, 2018b).

Platforma ProQuest dále podporuje různé linkovací služby (SFX, WebBridge, 1Cate, Tour, LinkSource, Ovids Linksolver, Journal Finder) a jako produkt nabízí i svojí vlastní linkovací službu 360 Link. Ty umožňují k záznamům dokumentů přidat odkazy i na externí poskytovatele služeb dodávání dokumentů, například služby Infotrieve a OCLC ILLiad (ProQuest, 2017).

4.4.4 Alertní služby

Platforma ProQuest nabízí alertní služby, jež jsou řešeny opět pomocí technologie RSS a pomocí e-mailového upozornění. Sjednat alertní službu je možné na rešeršní dotaz i na nová čísla časopisů a to i bez uživatelského účtu⁸⁴. Alert vytvořený bez uživatelského účtu nelze později editovat (ProQuest, 2014).

V případě e-mailové alertní služby uživatel volí následující parametry služby:

- frekvenci upozornění (denně, týdně, měsíčně, čtvrtletně);
- dobu, po kterou chce mít alert aktivní (dva týdny, měsíc, 2–6 měsíců, rok);
- formát zprávy (prostý text nebo HTML);
- zda má být ve zprávě i rešeršní dotaz;
- zda má být použita funkce zvýrazňování hledaných termínů;
- zda poslat upozornění, i když nebyly získány nové výsledky.

Dále zadává e-mailovou adresu příjemce (nelze zadat více adres), předmět zprávy s upozorněním a text v těle zprávy. E-mailová adresa odesílatele je zde fixně nastavena na adresu společnosti ProQuest (alert@proquest.com), což umožňuje příjemcům zprávy snadno filtrovat.

V případě sjednání RSS alertní služby uživatel tuto službu pojmenuje a má možnost zvolit, zda chce mít součástí notifikací i rešeršní dotaz a zda zahrnout jen nově publikované

---

⁸²Uživatel si vytvoří profil, podle něhož mu pak budou automaticky zasílány materiály, jakmile budou k dispozici, přičemž uživatel má právo tyto dokumenty vrátit, pakliže neodpovídají jeho zadaným kritériím.

⁸³Instituce si tak nemusí pořizovat zařízení na promítání mikrofilmů, vše probíhá vzdáleně.

⁸⁴ Je-li alertní služba sjednána uživatelem bez uživatelského účtu, obdrží tento uživatel e-mailem informaci o vytvoření alertu a má možnost tuto službu přijmout či odmítnout. Pokud se nevyjádří do 14 dnů, je alert automaticky zrušen.

dokumenty nebo nově přidané do databáze, následně je vygenerován RSS kanál.

Alertní službu na rešeršní dotaz je možné sjednat z výsledkové obrazovky, z historie hledání a z uživatelského účtu u uložených hledání.

Alertní služba na novou publikaci⁸⁵ se sjednává z vyhledávacího rozhraní pro hledání publikací (*Publications*), a to ze záznamu vybrané publikace. V případě e-mailového upozornění uživatel volí, zda chce být upozorněn na zpřístupnění plného textu publikace, nebo i jen na citaci a abstrakt. V případě, že bude alertní služba řešena RSS technologií, je přes odkaz vygenerován RSS kanál, žádné parametry uživatel nenastavuje.

Všechny vytvořené alerty jsou dostupné v uživatelském účtu, kde je možné zobrazit výsledkovou množinu průběžné rešerše, případně zobrazit nejnovější číslo, editovat alerty a mazat je.

4.4.5 Uživatelská podpora, popisy databází

Společnost ProQuest provozuje několik platforem pro uživatelskou podporu. Platformu Proquest Support Center pro produkty společnosti ProQuest, platformu Ex Libris Support pro produkty a služby vytvořené společností Ex Libris a platformu ProQuest LibGuides.

Plný obsah platformy ProQuest Support Center je dostupný jen vybraným osobám za každou instituci, volně dostupná je znalostní báze ohledně produktů a služeb. Obsah je možné prohledávat přes vyhledávací pole, prohlížet dle jednotlivých produktů či dle řešeného problému. U jednotlivých produktů jsou dostupné dílčí návody a řešené problémy. Jedná se především o obsah určený administrátorům systému. U každého řešeného problému je pak možnost poskytnout zpětnou vazbu na obsah řešení/rady, sdílet konkrétní stránku na sociálních sítích (Facebook, Twitter, Google Plus), nechat si posílat upozornění, dojde-li k aktualizaci, a exportovat vybranou stránku do formátu PDF, případně poslat ji e-mailem či k tisku. Na této platformě je možné vytvořit si uživatelský účet a následně si vybraná řešení ukládat.

Z platformy je také možné kontaktovat zaměstnance uživatelské podpory prostřednictvím chatu, telefonu nebo vyplněním formuláře vložit řešený problém⁸⁶. Obsah platformy ExLibris Knowledge center je možné též procházet hledání přes vyhledávací pole či prohlížením dle témat nebo dle produktů. Oproti platformě ProQuest Support Center jsou zde u jednotlivých produktů navíc dostupné i podrobnější dokumentace produktů, odkazy na

---

⁸⁵Vytvořit alert na publikace je možné jen u periodických publikací v případě, že to vydavatelé publikací nezakázali.

⁸⁶Zákaznická a technická podpora je dostupná telefonicky nebo e-mailem, ve všední dny i v neděli.

výukové tutoriály.

Platforma ProQuest Libguides obsahuje především informace o nabízeném obsahu, tj. kolekcích, databázích apod. Obsah je určen knihovníkům a uživatelům služeb.

Výukové materiály, kurzy

Společnost Proquest nabízí pro své uživatele převážně webináře, nicméně je možné si objednat i školení v místě instituce. Na webináře je třeba se registrovat (ProQuest, 2018t). Volně jsou pak dostupné materiály z vybraných webinářů. Proquest také provozuje vlastní YouTube kanál, videa jsou zde nejen v anglickém jazyce a jsou přidávána v různé frekvenci, například několikrát měsíčně i jednou za čtvrtletí. Poslední video bylo nahráno v březnu 2018.

Popisy databází

Společnost ProQuest uvádí informace k databázím na své webové stránce a na rešeršní platformě ProQuest. Na webové stránce je popis databází stručný, spíše se jedná o informace marketingové (cílová skupiny, silné stránky databáze apod.), dále je uveden krátký popis databáze a obsahové zaměření databáze.

Podrobnější popis databází je dostupný na rešeršní platformě ProQuest. Zde jsou ale dostupné informace jen k databázím, které si instituce předplácí. K databázím jsou zde dostupné následující informace: obsahové zaměření databáze, podrobnější popis databáze (vznik, případně vývoj apod.), informace o dostupnosti plného textu a seznam titulů. V tomto seznamu jsou ke každému titulu dostupné podobné informace jako na platformě EBSCOhost, tj. základní bibliografické informace o titulu, dostupnost plného textu (včetně údajů od kdy do kdy), zda je titul recenzovaný, údaje o embargo na nová čísla, od kdy je titul indexován v databázi apod.

4.4.6 Další služby

Nabídka dalších produktů a služeb společnosti ProQuest je poměrně rozsáhlá a nebudou v této práci představeny všechny. Smyslem této kapitoly je spíše poukázat na širší nabídky společnosti ProQuest. Budou představeny především produkty, jež mohou být zajímavé pro zaměstnance knihoven. Pro přehlednost byly služby kategorizovány do následujících skupin: nástroje pro správu fondů, nástroje pro akvizici, nástroje pro katalogizaci, vyhledávací služby a další nástroje.

Nástroje pro správu fondů

Do této kategorie je možné zařadit více služeb společnosti ProQuest. Jedná se například o knihovní systémy Intota a Ex Libris Alma. Intota⁸⁷ je cloudový knihovní systém určený pro správu elektronických i fyzických dokumentů. Jedná se o komplexní řešení, které integruje několik dílčích produktů společnosti, mezi nimi discovery systém Summon, linkovací službu 360 Link a nástroj pro statistické vyhodnocování elektronických informačních zdrojů (ProQuest, 2018e).

Ex Libris Alma je nový knihovní systém společnosti Ex Libris, jenž je prezentován jako knihovní systém nové generace, který umožňuje správu fyzických, elektronických i digitalizovaných dokumentů. Je opět řešen cloudově a je dostupný přes webové rozhraní/webový prohlížeč (Vojnar, 2013).

Mezi nástroje pro správu fondů je možné zařadit i produkt Rosetta, systém pro dlouhodobou archivaci digitálních objektů založený na mezinárodním standardu ISO 14721-OAIS⁸⁸ (ProQuest, 2018q).

Správu elektronických informačních zdrojů řeší služba 360 Core. Ta koncovým uživatelům nabízí portál pro vyhledávání časopisů a článků, pro knihovníky služba zajišťuje následující funkce: přístup do rozsáhlé databáze elektronických dokumentů, analýzu duplicitních titulů v online službách (překrytí) a další (360 Core, [b.r.]).

Dále společnost ProQuest nabízí nástroj pro analýzu a hodnocení časopiseckého fondu instituce (tištěných i elektronických titulů), službu Ulrichs Serials Analysis System. Pomocí této služby může instituce identifikovat oblasti, kde je počet časopiseckých titulů nadbytečný či nedostatečný, porovnat kolekci instituce s jinými kolekcemi (knihoven, vydavatelů), porovnat tištěné a elektronické zdroje ve svém fondu a identifikovat duplicity apod. (Machonská, Karen, 2007, s. 321-323).

Nástroje pro akvizici

OASIS je online služba určená k vyhledání a akvizici tištěných i elektronických knih. Základem je databáze knih, jež jsou dostupné na hlavních agregátorských knižních platformách (EBSCO books, ebrary apod.) a u vydavatelů. K této službě je nabízena i konzultační a podpůrná služba, s jejíž pomocí je například možné obdržet dokument již kompletně zpracovaný (s čárovým kódem, obalem, kapsou na CD apod.) (ProQuest, 2018i). Služba 360 Resource Manager od původního producenta Serial Solutions je komplexním

---

⁸⁷Český ani slovenský zástupce společnosti ProQuest, Albertina icome Praha, tuto službu u nás nenabízejí.

⁸⁸ Standard mimo jiné popisuje klíčový rámec pro vytvoření archivačního systému, digitálního repozitáře, který bude informační obsahy dlouhodobě uchovávat. Standard přibližuje funkce a služby, které by digitální repozitář měl podporovat. Vyvořen byl v roce 2002 organizací Consultative Committee for Space Data Systems a v roce 2003 byl vydán jako standard ISO 14721 (Lavoie, 2014, s 5-7).

systemem pro zpřístupnění a správu elektronických zdrojů. Podporuje většinu akcí souvisejících s životním cyklem elektronických dokumentů v instituci, od výběru po akvizici a hodnocení. Mezi jeho základní funkce patří správa kontaktů na dodavatele, správa dokumentů souvisejících s procesem akvizice, správa licencí a podmínek vydavatelů, správa předplatného, akvizice, správa statistik od vydavatelů apod. (Machonská, Karen, 2007, s. 329-330).

Pro akvizitery a katalogizátory časopiseckých titulů je dale v nabídce služba Ulrichsweb. Jedná se o celosvětovou databázi seriálových publikací vydávaných v minulosti i současnosti. Ke každému časopisu obsahuje bibliografické údaje, soupis databází, ve kterých je časopis indexován, informace o tom, odkud je možné získat plný text, zda se jedná o recenzovaný a impaktovaný časopis, v jakých formách časopis vychází apod. Databáze je aktualizována každý týden (Machonská, Karen, 2007, s. 319-320).

Další službou zajímavou pro akvizitery, především akademických knihoven, je databáze Resources for College Libraries. Jedná se o databázi doporučených titulů pro akademické knihovny. Na tvorbě tohoto přehledu se podílí 300 odborníků (Resource for College Libraries, [b.r.]).

Další službou je Books in Print, bibliografická databáze dokumentů (tištěných, elektronických, zvukových, videonahrávek), které právě vycházejí, jsou připravovány, nebo vyšly, ale byly rozebrány a jsou aktuálně nedostupné. Součástí informací o titulech jsou údaje potřebné k jejich získání, kontakty na vydavatele, distributory, online prodejce apod. (Books in Print, [b.r.]).

Nástroje pro katalogizaci

V nabídce společnosti ProQuest je také služba Syndetic Solutions, jež slouží k obohacování záznamů v knihovním katalogu o informace související s dokumentem, například náhledy obálek a obsahů, recenze, anotace, informace o autorovi, podobné tituly, ocenění titulu apod. Služba je kompatibilní se všemi knihovními systémy (Machonská, Karen, 2007, s. 328). K obohacování záznamů knihovních katalogů slouží i služba LibraryThing for Libraries. Záznamy se obohacují o obsah z webové stránky LibraryThing.com, a dokumenty tak mohou být doplněny o tagy, recenze, odkazy na podobné tituly, informace o oceněních apod. (LibraryThing for Libraries, [b.r.]).

Knihovní katalog tak díky službě LibraryThing může být doplněn o uživatelské receze a díky službě Syndetic Solutions o odborné recenze (ProQuest, 2018f).

Pro zpracování časopiseckého fondu, především elektronického, nabízí ProQuest službu 360

MARC Updates. Jedná se o měsíčně aktualizovanou databázi zpracovaných katalogizačních záznamů časopisů včetně aktualizovaných odkazů na plné texty v rámci předplatného instituce, jež je možné snadno přenést do knihovního katalogu. Práce s katalogizací je tedy na straně této služby, knihovny pouze aktualizují seznam předplácených časopisů (Machonská, Karen, 2007, s. 324).

Vyhledávací služby

V nabídce společnosti ProQuest jsou dva discovery systémy, Primo a Summon⁸⁹. Systém Summon vytvořila v roce 2009 společnost Serial Solutions, systém Primo byl představen v roce 2005 společností Ex Libris. Oba systémy jsou společností ProQuest stále souběžně rozvíjeny⁹⁰ (Motovsky, 2017). ProQuest dále nabízí federativní vyhledávač 360 Search.

Další nástroje

Pro výzkum a vývoj je určená služba Pivot. Jedná se o databázi záznamů „příležitostí“ k financování výzkumu a souvisejících aktivit, profilů uživatelů, vědeckých pracovníků z celého světa⁹¹. Záznamy příležitostí obvykle obsahují informace o poskytované částce, údaje o sponzorovi, termíny a kritéria přidělení financí, klíčová slova. Databáze má tak umožnit vědeckým pracovníkům a organizacím na jednom místě přístup k informacím o možnostech financování výzkumů a o relevantních odbornících (Pivot, [b.r.]).

---

⁸⁹Společnost Albertina icome Praha, jež je obchodním zástupcem společnosti ProQuest v České republice, nabízí aktuálně pouze systém Summon.

⁹⁰Je otázka, zda se do budoucna společnost ProQuest nebude soustředit pouze na rozvoj jednoho z nich. Aktuálně ale mají oba systémy silnou uživatelskou základnu.

⁹¹Včetně odborníků z ČR a SR.

4.5 Databázové centrum Ovid

Počátky amerického databázového centra Ovid sahají do roku 1976, kdy bylo založeno databázové centrum známé pod zkratkou BRS (Bibliographic Retrieval Service). Centrum BRS začínalo s nabídkou 10 databází, v 80. letech už jejich počet stoupl na 170 databází. V 90. letech centrum krátce provozovalo svoje služby ve spolupráci s francouzským databázovým centrem ORBIT. Následně bylo centrum BRS koupeno společností CDP Technologies, která koupila též systém s názvem Ovid, jenž sloužil pro přístup k databázi MEDLINE. Původní databázové centrum BRS se přejmenovalo na Ovid Technologies, Inc. a nabízelo cca 100 databází, především se zaměřením na biomedicínské obory. V roce 1998 centrum koupila holandská společnost Wolters Kluwer, jež centrum provozuje dodnes. (Vlasák, 1999, s. 94; Skálová a kol., s.2–3)

4.5.1 Nabídka informačních zdrojů

Databáze vědeckých informací

Databázové centrum Ovid nabízí více než 100 databází z různých oborů⁹². Nabízí databáze bibliografické i plnotextové, většinou se zaměřením na lékařské⁹³ a přírodovědné obory⁹⁴. Součástí nabízených informačních zdrojů jsou i volně dostupné zdroje (Open Access), jež jsou prohledávány zdarma spolu s předplacenými databázemi uživatelů. Ovid konkrétně uvádí tyto zdroje, jejichž obsah na platformě zpřístupňuje: MedKnow Publications a PubMed Central. V prvním případě se jedná o databázi jednoho z největších vydavatelů otevřených časopisů, jež obsahuje více než 300 časopisů a 100 tisíc plných textů článků. PubMed Central je digitální archiv časopisecké literatury instituce The U.S. National Institutes of Health s více než 1500 časopisy se zaměřením na biomedicínu a biologické vědy (Ovid Technologies, 2017).

Časopisy

Databázové centrum Ovid nabízí více než 1400 časopisů. Jedná se především o recenzované časopisy z oborů: klinická medicína, ošetrovatelství, přírodní vědy od vydavatelů Lippincott Williams & Wilkins, American Heart Association, American Psychological Association, BMJ, Cambridge University Press, Elsevier, Oxford University Press, Sage

---

⁹²V červnu 2018 byl počet databází 135.

⁹³O tom, že je databázové centrum Ovid především zdrojem zaměřujícím se na biomedicínskou oblast, svědčí i jeho zařazení v portfoliu produktů společnosti Wolters Kluwer, kde je zařazen mezi produkty v oblasti Health.

⁹⁴V nabídce jsou ale i databáze z jiných oblastí, například sociální práce (databáze Social Work Abstracts) a vzdělávání (ERIC).

Publications, Springer, Thieme, Wiley. Plné texty jsou ve formátu HTML. Organizace, jež si předplácí některé časopisy z klasické nabídky, má navíc i zdarma přístup k recenzovaným otevřeným časopisům od vydavatelů Lippincott, Williams & Wilkins a k abstraktům ostatních nepředplacených časopisů. Časopisy je možné zakoupit jednotlivě nebo v kolekcích (Journals@Ovid, [b.r.]).

Elektronické knihy

Databázové centrum Ovid nabízí také elektronické knihy. Jsou zde dostupné monografie, učebnice, encyklopedie, příručky od významných vydavatelů (například Lippincott Williams & Wilkins, American Psychological Association, BMJ, CAB International, Oxford University Press, Royal Society of Chemistry, SAGE, Springer, Thieme, Wile). Přístup ke knihám je buď na základě předplatného, nebo trvalého nákupu. Je možné si zvolit jednotlivé tituly nebo předem sestavené tematické kolekce (Books@Ovid, [b.r.]). Seznam publikací je dostupný online. Všechny uvedené informační zdroje jsou dostupné na platformě Ovid.

Další zdroje

Na platformě Ovid jsou zpřístupněny i multimediální zdroje, tj. audiozáznamy, videozáznamy a obrázky. Tyto dokumenty jsou součástí časopisů a knih nabízených databázovým centrem, je k nim ale možné přistupovat samostatně a samostatně je i prohledávat.

4.5.2 Možnost provádění rešerší

Databázové centrum Ovid poskytuje rešeršní platformu Ovid® pro vyhledávání ve svých zdrojích. Rešeršní platforma opět nabízí jednoduché vyhledávací rozhraní a několik rozhraní pro pokročilé vyhledávání. Vlastní rozhraní mají i časopisy a elektronické knihy nabízené centrem Ovid.

Jednoduché hledání

Jednoduché vyhledávání je tvořeno jedním vyhledávacím polem a nabídkou omezujících podmínek, jejichž konkrétní podoba závisí na prohledávané databázi. Do vyhledávacího pole je možné zadat hledané termíny, nebo i otázku v přirozeném jazyce (anglickém jazyce), kterou systém zpracovává do rešeršního dotazu. Dotaz je možné rozšířit zahrnutím souvisejících termínů (*Include related terms*) a zahrnutím multimediálních

informačních zdrojů, jež jsou defaultně z jednoduchého hledání vyloučeny. Zúžit dotaz je možné zaškrtnutím vybraných z nabízených limitů, a to například na dokumenty typu „Review“, na zdroje s dostupným plným textem, na text, jež se týká výhradně lidí, na záznamy přidané při poslední aktualizaci apod. Limity jsou zobrazeny pro všechny vybrané databáze pohromadě, není zřejmé, které z nich se týkají jen některých databází⁹⁵. V rozhraní jednoduchého vyhledávání nejsou podporovány Booleovské operátory.

Pokročilé hledání

Jako pokročilé hledání (*Advanced Search*) je v tomto systému označeno hledání pomocí jediného vyhledávacího pole, příkazového řádku. Pole, jež budou zadanými termíny prohledána, je možné zvolit z nabídky: klíčová slova, autor, název, název časopisu⁹⁶. Přímým zápisem kódu pole je možné zvolit jiná prohledávaná pole. Příkazový řádek umožňuje, vedle zadání dotazu, zadat i příkazy k ovládání systému, například je možné změnit databázi pro hledání, uložit rešeršní strategii, vymazat dotaz z historie hledání (Ovid Technologies, 2018b).

Další vyhledávací maskou je hledání z více polí (*Multi-Field Search*), které je tvořeno formulářem obsahujícím tři vyhledávací pole (s možností přidání) a nabídkami s booleovskými operátory a s poli k prohledání.

Za další formu pokročilého hledání je možné považovat vyhledávací masku pro vyhledávání s pomocí kódů polí. Je tvořena jedním vyhledávacím polem pro zadání dotazu a nabídkou všech selekčních polí dané databáze, ze kterých si uživatel zaškrtnutím zvolí, která pole chce prohledávat. Zároveň je u každého pole přes ikonu dostupný rejstřík použitých hodnot tohoto pole v databázi. Název selekčního pole je prolinkován a vede na vysvětlující poznámku k selekčnímu poli.

Systém disponuje i speciální rozhraním pro hledání konkrétních informačních zdrojů podle známých bibliografických údajů, tj. pro případy, kdy o informačním zdroji už nějaké informace máme (např. citaci). Vyhledávat lze v těchto polích: název článku, název časopisu, příjmení autora, rok vydání, ročník, číslo, stránka, vydavatel, unikátní identifikátor, identifikátor DOI. Ve všech polích je zde podporováno krácení se symbolem \$, tedy není nutné zadat celé jméno, název.

V případě, že nejsou operátory zadány, zachází Ovid se zadanými termíny jako s frází.

---

⁹⁵Srov. se systémem EBSCOhost, kde jsou dostupné limity seskupeny dle databází, na niž jsou použitelné.

⁹⁶V případě prohledávání v klíčových slovech se nejedná o jedno prohledávané pole, systém obvykle prohledává pole: název, originální název, abstrakt, předmětová hesla, případně další v závislosti na zvolené databázi. Všechna prohledávaná pole se stanou přímou součástí dotazu, který se zobrazí na výsledkové obrazovce a v historii hledání.

Systém podporuje práci s booleovskými operátory (AND, OR, NOT) a s operátory FREQ⁹⁷ a proximitním operátorem ADJn. Dále umožňuje použít zástupné znaky (? a #) a pravostranné krácení (\$, *) (Ovid Technologies, 2018b).

Výsledky

Výsledková obrazovka je vertikálně rozdělená do dvou nebo tří⁹⁸ panelů. Levý panel standardně obsahuje informace o zadaném rešeršním dotazu, který je doplněn o seznam termínů, jež byly pro hledání také použity, ale nebyly součástí rešeršního dotazu. Dále je zde zobrazen počet výsledků vyhledávání, řazení výsledků s možností změny řazení a odkaz pro nastavení formátu zobrazení výsledků. Výsledky je možné řadit nejen dle relevance a data vydání, ale i dle databáze, autora, země vydání, data přidání do databáze, jména časopisu, jazyka, typu publikace, vlastníka záznamu, unikátního identifikátoru apod. Levý panel také tradičně obsahuje filtry pro úpravu výsledkové množiny. Výsledky je možné filtrovat dle relevance⁹⁹, data vydání, předmětu, autora, časopisu, typu publikace. Dodatečně není možné zúžit hledání omezením pouze na plnotextové dokumenty¹⁰⁰, tak jak to umožňují systémy EBSCOhost a ProQuest. Dále levý panel obsahuje funkci přidání výsledků do složky a do historie hledání¹⁰¹.

Hlavní panel obsahuje jednotlivé výsledky hledání v podobě zkrácených záznamů dokumentů, podobu těchto záznamů lze měnit. Jednotlivé výsledky mají prolinkovaný název, který vede na záznam dokumentu. Názvy dokumentů mají některá slova barevně zvýrazněna, jedná se o speciální funkci, díky níž jsou žlutě zvýrazněny termíny, které byly přímo součástí rešeršního dotazu, fialově jsou zvýrazněny termíny, které byly pro vyhledání též použity, ale nebyly přímo zadány do vyhledávacího pole. S výsledky vyhledávání jsou možné následující akce: tisk vybraných výsledků¹⁰², posláni v e-mailové zprávě, export výsledků, (ve formátech Microsoft Word, PDF, TXT, Excel Sheet, Citavi, EndNote, ProCite, Reference Manager, RefWorks, BRS/Tagged, Reprint/Medlars, RIS, XML). Dále je možné výsledky uložit do

---

⁹⁷„Frekvenční“ operátor, který umožňuje specifikovat četnost výskytu hledaného termínu v dokumentu. Dokument je zařazen do výsledkové množiny, pokud obsahuje hledaný termín alespoň tolikrát, kolikrát je uvedeno v operátoru FREQ.

⁹⁸Tři panely jsou v případě, že jsou k rešeršnímu dotazu dostupné otevřené zdroje, pak se v pravém panelu zobrazí tyto výsledky.

⁹⁹Filtrovat dle relevance je možné díky funkci, která u každého výsledku zobrazuje míru shody s rešeršním dotazem, a to formou hvězdiček: čím více hvězdiček, tím je dokument relevantnější, maximální počet hvězd je pět. Výsledky je tak možné omezit na dokumenty, které mají alespoň požadovaný počet hvězdiček.

¹⁰⁰Pro získání plnotextových dokumentů je zřejmě nutné začít nové hledání, kdy omezení na plnotextové dokumenty bude součástí dotazu.

¹⁰¹Hledání zadaná pomocí vyhledávacích rozhraní se automaticky evidují v historii hledání, neevidují se následné použití filtrů, takové hledání se zaeviduje jen přes funkci přidání do historie hledání.

¹⁰²Uživatel zvolí, jaké informace se mají tisknout (citace, citace s abstraktem apod.), citační styl, a zda zahrnout i rešeršní dotaz.

pracovní složky, nutným předpokladem je zalogování do uživatelského účtu. Je ale možné výsledky uložit i bez zalogování, v tom případě jsou uloženy jen po dobu trvání relace. Počet výsledků na stránku je možné nastavit (5, 10, 25, 50, 100).

Záznam

Záznam dokumentu je dostupný přes prolinkovaný název z výsledkové množiny. Odkaz vede na bibliografický záznam dokumentu nebo na plný text dokumentu (je-li dostupný). Záznam obsahuje bibliografické informace, abstrakt, předmětová hesla. Některé hodnoty jsou hypertextovými odkazy a vedou na další hledání. Podrobnost záznamu je volitelná, je možné zobrazit kompletní soubor indexovaných informací s abstraktem nebo základní bibliografické informace s abstraktem. V záznamu jsou žlutě a fialově zvýrazněny termíny, tak jako je tomu u výsledkové obrazovky. Je-li dostupný plný text dokumentu, je v záznamu dostupný odkaz, který uživatele na plný text přesměruje. Ze záznamu je možné přes odkazy získat podobné dokumenty (*Find Similar Articles*)¹⁰³ a získat citující dokumenty (*Find Citing Articles*). Dle lokálního nastavení systému se zde mohou nacházet odkazy i na linkovací služby, a tedy například propojit uživatele přímo ze záznamu na služby dodávání dokumentů a knihovní katalogy. Ze záznamu dokumentu je možné prohlížený záznam přidat do složky v uživatelském účtu, případně k záznamu připojit poznámku a tu uložit.

V případě, že je v systému Ovid dostupný plný text, pak název dokumentu z výsledkové množiny přesměruje uživatele na plný text v databázi Journals@Ovid, nikoliv na bibliografický záznam dokumentu. Záznam článku v databázi Journals@Ovid obvykle nabízí uživateli tyto možnosti práce se záznamem: tisknout obsah záznamu, odeslat odkaz na záznam, poslat článek v e-mailové zprávě, uložit článek do počítače, uložit článek do uživatelského účtu, exportovat obrázky z článku do Power Point prezentace.

Ze záznamu dokumentu není dostupná vyhledávací maska ani vyhledávací pole.

Nástroje hledání

Platforma Ovid nabízí uživatelům též nástroje pro vyhledávání v databázích. Jedná se o překladovou tabulku (*Map Term*)¹⁰⁴, řízené slovníky (tzv. *Tree*¹⁰⁵ a tezaurus), permutovaný

---

¹⁰³ Funkce Find Similar spustí další hledání, není vysvětleno, jaký rešeršní dotaz je pro toto hledání použito, ale pokus ukazuje, že jsou zřejmě pro další hledání použity termíny z názvu dokumentu.

¹⁰⁴ Překladová tabulka (Map Term) přiřadí zadanému termínu termín z kontrolovaného slovníku prohledávané databáze. Jednotlivé termíny jsou prolinkovány na řízený slovník (typu Tree, tezauru či permutovaného indexu), jenž zobrazí vybraný termín v hierarchické struktuře souvisejících termínů.

¹⁰⁵ Nástroj Tree zobrazí předmětové heslo ve struktuře nástroje, s možností prohlížení širších a užších termínů.

index¹⁰⁶, nástroj typu výkladového slovníku (*Scope Note*¹⁰⁷), předmětový heslář. Nástroje jsou přístupné ve vlastní vyhledávací masce, kde je vyhledávací pole pro zadání termínu nebo fráze a rozbalovací nabídka se seznamem dostupných nástrojů. Ovid následně nástroj aplikuje na zadaný termín.

Uživatelský účet

Na platformě Ovid si uživatel může zdarma zařídit uživatelský účet, který je nezbytný pro využívání některých funkcí a užitečný pro práci v systému.

Do uživatelského prostoru je možné ukládat rešeršní dotazy, výsledky vyhledávání, poznámky k dokumentům, multimediální obsah (obrázky, videa apod.), textové excerpty z časopisů, citace dokumentů. Z uživatelského účtu jsou také dostupné vytvořené alerty, které je zde možno editovat, mazat, manuálně spustit. Ukládat obsah do uživatelského prostoru je možné z výsledkové obrazovky, záznamu dokumentu a historie hledání. Obsah uživatelského prostoru je strukturován do složek. Do prostoru je možné složku nahrát ze zdroje mimo systém Ovid (z počítače) (Ovid Technologies, 2018a).

Nápověda

Nápověda k systému Ovid a jednotlivým zde prováděným krokům je opět dostupná po celou dobu práce v systému z horní lišty obrazovky. Vyvolaná nápověda je kontextová a zobrazuje se v novém okně prohlížeče. Obsah nápovědy je možné prohledávat a procházet dle témat. Ve vyhledávacích maskách je nápověda dostupná jen u základního vyhledávání, jedná se o tipy pro hledání.

Speciální služba

Služba Expert Searches umožňuje uživatelům s uživatelským účtem využívat uložené rešeršní dotazy vytvořené¹⁰⁸ administrátory systému, experty v určité oblasti. Právo vytvářet, editovat, mazat tyto expertní dotazy má jen konkrétní oprávněný uživatel (Expert User). Zalogovaní uživatelé mají přístup k těmto dotazům ve svém uživatelském účtu spolu se svými uloženými hledáními, kde je spustí jako jiné uložené dotazy tlačítkem Run. Uživatelé mohou tyto expertní dotazy i kombinovat s dalšími hledáními pomocí operátoru AND, případně si je

---

¹⁰⁶ Permutovaný index zobrazí rejstřík víceslovných předmětových hesel, která obsahují hledaný výraz včetně příbuzných termínů a preferovaných termínů.

¹⁰⁷ Nástroj Scope Note zobrazí popis zadaného hesla (definici, časový údaj, kdy bylo heslo poprvé použito apod.). Pakliže zadaný termín přímo neodpovídá heslu ve slovníku, Ovid namapuje heslo na termín, jež slovník obsahuje.

¹⁰⁸ Vytvoření takového dotazu probíhá následovně: oprávněný uživatel uloží vytvořený rešeršní dotaz stejně, jako se ukládá běžný rešeršní dotaz, ale uloží ho jako type Expert Search.

mohou lokálně editovat pro své potřeby. Pomocí tzv. „Jumpstarts“, tj. odkazů na hledání, mohou mít přístup k expertním dotazům i nezalogovaní uživatelé. Odkazy je možné umístit na webové stránky, poslat e-mailem či jinak sdílet (Ovid Technologies, 2018c).

4.5.3 Zprostředkování primárních dokumentů

Databázové centrum Ovid zpřístupňuje plné texty dokumentů několika způsoby. Dle dostupnosti plného textu a dle možností uživatele se v záznamu dokumentu (či ve výsledkové množině) mohou zobrazit různé odkazy umožňující různý způsob získání plného textu.

V případě, že je plný text dostupný ve zdrojích databázového centra Ovid a domovská instituce uživatele má tyto služby předplacené, je v záznamu přítomen odkaz Ovid Full Text, který uživatele přesměruje na plný text ve zdrojích Ovid (obvykle v časopisech dostupných na platformě Ovid, tj. v Journals@Ovid). Zde je obvykle možné provádět s plným textem ve formátu HTML následující akce¹⁰⁹:

- zobrazit článek ve formátu PDF
- zobrazit náhled pro tisk
- poslat text e-mailem
- uložit text do počítače
- uložit text do uživatelského účtu
- zobrazit abstrakt článku
- zobrazit bibliografickou citaci článku
- poslat e-mailem odkaz na článek
- exportovat dokument do citačního manažeru
- exportovat obrázky do PowerPointu
- uložit si i jen vybrané úseky z článku
- najít ostatní záznamy, které odkazují na článek
- najít podobné multimediální soubory
- zobrazit informace o časopise a článku

Je-li plný text dostupný v informačních zdrojích centra Ovid, ale domovská organizace uživatele potřebné informační zdroje nepředplácí, pak lze v případě zájmu částku za dokument zaplatit samostatně. Úhrada je provedena buď stržením částky z vloženého depositu, nebo je platba provedena platební kartou. V případě, že je vložená finanční částka

---

¹⁰⁹Nabídka akcí závisí i na časopise a typu předplatného, kompletní nabídka nemusí být tedy vždy dostupná.

vyčerpána, systém Ovid automaticky změní odkazy k získání plného textu na odkaz Buy Now nebo PayPerView a plný text se zpřístupňuje na základě online platby platební kartou. Pro provedení jednorázového nákupu plného textu s použitím platební karty je nutné vytvoření uživatelského účtu¹¹⁰. Systém umožňuje založení i jednorázového účtu¹¹¹. Zakoupený dokument je uživateli dostupný ihned po zaplacení přes odkaz z e-mailu s informací o transakci, z uživatelského účtu nebo přes odkaz Buy Now. Zakoupený dokument je dostupný po dobu 24 hodin od času nákupu. Uživatel si následně může text stáhnout na svůj počítač, poslat ho v e-mailové zprávě, vytisknout (Ovid Technologies, 2018e).

V záznamu dokumentu se také může vyskytnout odkaz Full Text. V takovém případě je dodání plného dokumentu řešeno linkovací službou Links@Ovid, která přesměruje uživatele na externí zdroje, tj. na zdroje volně dostupné nebo na zdroje institucí předplácené, případně i na poskytovatele služeb dodávání dokumentů¹¹² apod. Platforma Ovid podporuje i linkovací technologii SFX¹¹³ (Ovid Technologies, 2018e).

Rešeršní platforma Ovid nabízí i prohledávání zdrojů s otevřeným přístupem. Tyto zdroje jsou prohledávány jen při zadání dotazu z vyhledávací masky pro základní vyhledávání. Ve výsledkové množině jsou pak tyto zdroje zobrazeny v pravém panelu, mimo výsledky získané ze zdrojů Ovid. Názvy dokumentů jsou zároveň hypertextovými odkazy, které uživatele přesměrují na externí zdroj plného textu (Ovid Technologies, 2018e).

4.5.4 Alertní služby

Na platformě Ovid je možné nastavit alertní službu na rešeršní dotaz i na nová čísla časopisů. Tyto služby jsou poskytovány prostřednictvím e-mailového upozornění, RSS technologií a doručením výsledků do složky v uživatelském účtu. Nutným předpokladem pro sjednání služeb je být přihlášen do uživatelského účtu.¹¹⁴

Alertní služba na nové výsledky k rešeršnímu dotazu uživateli umožňuje nastavit následující parametry služby: frekvence (při aktualizaci databáze, týdně, za dva týdny, měsíčně, čtvrtletně) i konkrétní den doručení, možnost zahrnutí zdrojů v režimu Open Access, e-mail příjemce (možné zadat více adres), předmět e-mailu, formát zprávy (HTML, Excel, ASCII) a

---

¹¹⁰Ten je možné založit přímo z platformy Ovid po kliknutí na odkaz PayPerView u vybraného záznamu. Nejedná se o ten samý účet, jakým se uživatel přihlašuje na platformě Ovid.

¹¹¹Po založení účtu se zobrazí objednávka, kterou uživatel potvrdí, vidí zde ihned cenu za dodání dokumentu. V dalším kroku vyplní adresu a následně platební údaje, platba je možná zřejmě jen platební kartou.

¹¹²V takovém případě nejprve služba Links@Ovid zkontroluje, zda text není dostupný ve zdrojích instituce, a pokud není, zobrazí se odkaz na službu DDS.

¹¹³Zda podporuje i další linkovací resolvers, se nepodařilo z dostupných zdrojů zjistit.

¹¹⁴Srov. s EBSCO a ProQuest, u ProQuestu uživatel nemusí být zalogován ani u jedné, u EBSCA uživatel nemusí být zalogován u RSS.

typ informace (jen odkaz na výsledkovou množinu, seznam jednotlivých výsledků apod.), podrobnost informací (zkrácené záznamy, záznamy s abstraktem, kompletní indexované informace), způsob řazení výsledků a možnost volby, zda má být součástí zprávy i rešeršní strategie. Nastavit alertní službu je možné zřejmě jen z historie hledání.

Alertní služba na nová čísla vybraných časopisů může být opět realizována e-mailovým upozorněním nebo RSS technologií. Nastavuje se ze záznamu konkrétního časopisu.

V případě e-mailového upozornění se jedná o službu s názvem eToc, která uživateli doručí obsah nově zpřístupněného čísla časopisu. V případě upozornění pomocí kanálu RSS je systémem vygenerován XML zdrojový kód RSS, který si uživatel vloží do RSS čtečky.

4.5.5 Uživatelská podpora, popisy databází

V letech 2013, 2014, 2015 a 2016 obdrželo databázové centrum Ovid ocenění od společnosti Omega Management Group Corp.¹¹⁵ za své služby uživatelské podpory (Ovid Technologies, 2018f). Zákazníkům poskytuje technickou podporu i služby, jež je možné souhrnně označit za produktovou podporu.

V rámci technické podpory jsou uživatelům k dispozici základní materiály týkající se požadavků na instalaci a provoz systému Ovid, materiály k implementaci systému. Pro složitější problémy vyžadující specifické řešení je k dispozici webová stránka Knowledge Community, jež obsahuje dosud řešené problémy a požadavky, jedná se tedy o často kladené otázky (FAQ) technického typu. Dále je možné technickou podporu kontaktovat e-mailem nebo i telefonicky, telefonický servis je dostupný nepřetržitě.

Informace o produktech jsou poskytovány na několika webových stránkách. Na webu Ovid Resource Center jsou dostupné zejména propagační materiály (letáky produktů a služeb) a dále informace pro administrátory ke kustomizaci systému. K některým produktům jsou dále zveřejněny odpovědi na často kladené otázky (FAQ), instrukce pro vyhledávání na platformě Ovid. Některé materiály jsou přeloženy do více jazyků¹¹⁶. Též celý portál je dostupný ve více jazycích, nejobsáhlejší je zřejmě anglická verze.

Výukové materiály, kurzy

Databázové centrum Ovid zpřístupňuje krátké tutoriály a videozáznamy a pořádá pro své uživatele i online lekce, kde mají uživatelé možnost interagovat se školiteli. Lekce se konají několikrát měsíčně. Některé z těchto lekcí byly v minulosti natočeny a videozáznamy

---

¹¹⁵ Společnost Omega Management Group Corp. se zabývá rozvojem a implementací strategických programů zákaznických služeb (About us, c2016)

¹¹⁶ Například tzv. quick cards, tj. tipy pro vyhledávání, jsou dostupné v 19 jazycích.

jsou nyní volně dostupné, případně jsou prezentace lekcí zveřejněny v PowerPointu. Věnují se vyhledávání na platformě Ovid a dále nejpoužívanějším informačním zdrojům (MEDLINE, EMBASE, JOURNALS Ovid apod.). Centrum připravilo i dva kurzy pro administrátory lokálních systémů Ovid. Lekce jsou dostupné v anglickém, španělském, italském, portugalském a zřejmě japonském jazyce. Databázové centrum Ovid dále nabízí i kurzy na objednávku a provozuje vlastní YouTube kanál. Video jsou přidávána i několikrát týdně a týkají se jeho produktů a služeb. Dostupná jsou v několika jazycích.

Popisy databází

Databázové centrum Ovid poskytuje informace k databázím na dvou místech, na webové stránce centra a v rešeršní platformě. Na webové stránce jsou k databázím obvykle dostupné následující údaje: popis databáze, předmětové pokrytí, časové pokrytí, producent databáze. Je zde také možnost stažení propagačního letáku databáze.

Rešeršní platforma obsahuje k databázím podrobnější informace. Informace jsou zde dostupné jen k databázím, které si konkrétní instituce předplácí. K databázím jsou obvykle uvedeny následující údaje: popis databáze, časové pokrytí, předmětové pokrytí, seznam metadatových polí včetně vysvětlení jejich významu, tipy pro hledání, seznam stopp slov, seznam selekčních údajů k limitování rešerší, nástroje pro hledání, jež jsou v databázi dostupné, příklady vyhledaných záznamů a informace o producentovi.

4.5.6 Další služby

Kromě výše uvedených služeb nabízí databázové centrum Ovid mobilní aplikace a nástroje na podporu rozhodování v klinické praxi. Jedná se například o nástroj VisualDx, který je vizuálním diagnostickým systémem. Poskytuje přístup k 40 000 lékařských snímků, léčebných postupů, diagnózám apod. Jeho silnou stránkou má být možnost rychlejšího získání odpovědi (i do několika sekund) než u jiných diagnostických systémů. Produkt je dostupný přes webový prohlížeč nebo jako mobilní aplikace (VisualDx, [b.r.]).

V nabídce společnosti je i e-learningový produkt Visible Body, jenž je online zdrojem s interaktivními trojrozměrnými modely, animacemi, ilustracemi lidského těla. Je určen studentům lékařských oborů i lékařům v praxi. Produkt je dostupný přes webový prohlížeč nebo v mobilní aplikaci (Visible Body on Ovid®, [b.r.]).

4.6 Databázové centrum STN International

Databázové centrum STN International bylo oficiálně spuštěno v roce 1984 na základě dohody o jeho společném provozu mezi americkou institucí Chemical Abstracts Service (CAS) a německým producentem vědeckých a technických informací, institucí Fachinformationszentrum Karlsruhe (FIZ Karlsruhe). V roce 1987 se připojila japonská společnost Japan Information Center of Science and Technology (JICST). Databázové centrum tak bylo provozováno na třech různých kontinentech, ve třech centrech vybavených hostitelskými počítači, které byly propojeny přes satelit a komunikační linky. Zajímavostí může být, že se různí autoři rozcházejí při určování počátků tohoto databázového centra. Vlasák (1999, s. 134) i Horváth (2008, s. 96) kladou jeho počátky do 70. let se vznikem německého informačního střediska FIZ Karlsruhe. Podle Poyndera (1996, s. 183) vzniklo databázové centrum STN International na základě služby CAS ONLINE, jež byla provozována institucí Chemical Abstracts Service.

První databáze byly zpřístupněny v roce 1984, v roce 1995 už centrum nabízelo 200 databází a jejich počet stále rostl. V roce 1999 bylo považováno za největší databázové centrum pro oblast vědeckotechnických informací (Papík, 1999). Nabízelo a dodnes nabízí databáze z různých oborů lidské činnosti (viz níže), převážně se ale orientuje na přírodní vědy a patentové informace. Dnes je provozováno již jen dvěma z původních tří institucí - Chemical Abstracts Service (CAS) a institucí Fachinformationszentrum Karlsruhe (FIZ Karlsruhe). Japonské centrum je aktuálně pouze spolupracující organizací, není už součástí organizační struktury databázového centra. (Franklová, 2018)

4.6.1 Nabídka informačních zdrojů

Databázové centrum STN International dnes nabízí více než 150 bibliografických, plnotextových a faktografických databází. Obsahem databází jsou informace o časopiseckých článcích, konferenčních příspěvcích, disertačních pracích, patentech, chemických strukturách a reakcích, biologických sekvencích apod. Databáze jsou z různých oborů lidské činnosti, tradičně je ale toto databázové centrum zaměřeno více na přírodní a technické vědy, „hlavní využití nachází v oblasti chemie a farmacie“ (Horký, 2003)¹¹⁷. Převládající zaměření databázového centra indikuje i nabízený počet databází k jednotlivým oborům (v závorce uveden počet databází):

---

¹¹⁷V ČR a na Slovensku bývají nejvíce využívány databáze producenta Chemical Abstracts Services (Caplus, Registry), databáze Derwent WPI, databáze EMBASE, MEDLINE, Derwent Drug File, databáze BIOSIS, databáze BEILSTEIN a databáze PROMT. (Horký, 2003)

1. Agriculture & Food Sciences	(69)
1. Bioscience & Medicine	(82)
1. Biosequences	(12)
2. Business (Scientific & Technical)	(46)
3. Chemistry	(108)
4. Electronics & Telecommunications	(55)
5. Energy Research & Technology	(56)
6. Engineering & Construction	(72)
7. Environment Research & Technology	(73)
8. Geosciences	(54)
9. Health & Safety	(66)
10. Material Sciences	(69)
11. Mathematics & Computer Science	(43)
12. Multidisciplinary Science & Technology	(20)
13. Physics	(55)
14. Social Sciences	(15)

Plnotextových databází je v nabídce STN International 18. Aktuálně nabízí databáze od 47 producentů. Organizace Chemical Abstracts Service (CAS) je producentem 22 databází, centrum FIZ Karlsruhe, jež se specializuje na matematiku, fyziku a patentové informace je producentem devíti databází. Dále jsou mezi producenty databází následující instituce: Cambridge Scientific Abstracts, Thomson Reuters, Elsevier, LexisNexis, ProQuest, Questel, Japonský patentový úřad, Korejský patentový úřad apod.

Centrum má také rozsáhlou nabídku patentových databází, nabízí jich 45 a webová stránka centra STN International uvádí, že jedině prostřednictvím centra je možné na jednom místě prohledávat najednou patentové informace od producentů Clarivate Analytics, Chemical Abstracts Service a Evropského patentového úřadu, tj. databáze Derwent WPI, CAlplus/CAS Registry a INPADOCDB/INPAQFAMDB. Dále je možné prohledávat databáze patentových úřadů, producentů LexisNexis, Deutsches Patent und Markenamt apod. (FIZ Karlsruhe, 2018e).

4.6.2 Možnost provádění rešerší

Databázové centrum STN International tradičně nabízelo více přístupů ke svým zdrojům. Tradiční rozhraní STN Express, STN On the Web, STN Easy a STN Easy for Intranets byla v roce 2013 doplněna o nové webové rozhraní New STN a v roce 2017 o rozhraní STNext. Do budoucna bude zřejmě preferovaným přístupem rozhraní STNext. Nadále bude podporováno rozhraní STN Express a pravděpodobně i rozhraní New STN. Podpora rozhraní STN On the Web bude ukončena, respektive webové prohlížeče přestaly podporovat potřebný plugin a nový vyvíjen nebude. Situace rozhraní STN Easy není známa.

Rozhraní STN Express je určeno zkušenějším uživatelům, jimž nabízí prostřednictvím dotazovacího jazyka Messenger rychlejší a preciznější vyhledávání. Přístup je realizován pomocí lokálně instalovatelné aplikace, která je pro zákazníky centra zdarma. Přístup přes tuto aplikaci je stále podporován (Franklová, 2018). Rozhraní STN On the Web kombinovalo funkce příkazového řádku a webové technologie, jež umožňovali využívat například hypertextové odkazy, kontextovou nápovědu apod. Přístup byl realizován přes webový prohlížeč, dotazování probíhalo pomocí příkazového jazyka. Podporu tohoto rozhraní databázové centrum STN International končí (Baur, 2017).

Rozhraní STN Easy je určeno pro méně zkušené uživatele. Toto rozhraní nabízí jednoduchou a pokročilou vyhledávací masku. Pokročilá vyhledávací maska nabízí vyhledávací pole a rolovací nabídky s operátory a poli k prohledání v podobě, s jakou je možné se setkat v jiných vyhledávacích systémech (FIZ Karlsruhe, [b.r.]). Situaci tohoto rozhraní se nepodařilo zjistit. V České republice s tímto rozhraním dle Franklové pracuje pouze jeden uživatel. Bude-li rozhraní zrušeno, nebude formulářové vyhledávací rozhraní a jednoduchá vyhledávací maska součástí nabídky centra.

Rozhraní New STN bylo představeno v roce 2013 (FIZ Karlsruhe, 2012). Původně se mělo stát jediným rozhraním centra a nahradit předchozí 3 existující přístupy. Během jeho vývoje a zavádění se však nepodařilo začlenit do něj všechny databáze centra, byly tedy začleněny jen ty, které byly považované za klíčové. Dnes tedy toto rozhraní nabízí přístup k patentovým databázím a databázím z oblasti chemie, biomedicíny, farmakologie a zdravotní péče, celkem tedy k 33 databázím. Do budoucna zřejmě toto rozhraní dále rozvíjeno nebude. Pro vyhledávání se používá zjednodušená podoba dotazovacího jazyka Messenger. Některé úkony, které se dříve prováděly zadáním příkazu, sev tomto rozhraní provádí klikem myši (filtrování výsledků, zobrazení záznamů) (Franklová, 2018).

Rozhraní STNext bylo představeno v roce 2017 a má kombinovat přednosti klasických rozhraní centra a nové webové technologie v novém grafickém uživatelském rozhraní. Toto

rozhraní je určeno pro zkušené uživatele. Podporuje stejné funkce jako klasické rozhraní STN Express, komunikace se systémem probíhá prostřednictvím dotazovacího jazyka Messenger. Prostřednictvím rozhraní je umožněn přístup do všech databází systému a do budoucna bude toto rozhraní preferováno (Baur, 2017).

Pokročilé hledání

V aktuálně nejvyžívanějších vyhledávacích rozhraních, tj. STNext a STN Express, probíhá především komunikace se systémem prostřednictvím dotazovacího jazyka Messenger. Pro některé funkce a příkazy jsou dostupné i tzv. Wizards, jedná se o průvodce neboli asistenty hledání, které ovládání některých funkcí umožňují prostřednictvím grafického rozhraní a klikání myši. Práce v rozhraních STNext a STN Express začíná zalogováním následovaném volbou databází pro vyhledávání (příkaz FILE). Hledání je zahájeno příkazem SEARCH (nebo S). Při zadávání dotazu je možné použít booleovské operátory, proximitní operátory (A, W, S, P), relační operátory (<, >, =, <=, >=, -), zástupné znaky (!), znaky pro zkrácení (?, #)¹¹⁸. Dotaz je možné omezit na zdroje vydané v určitém časovém období. Součástí dotazu mohou být i kódy polí, ve kterých chceme zadané termíny hledat. Není-li zadán žádný kód pole, hledají se termíny v předdefinované skupině polí (tzv. Basic index), takto předdefinovaná skupina polí se liší dle vybrané databáze¹¹⁹ (American Chemical Society, 2016; Baur, 2017). Systém umožňuje vyhledat i varianty zadaných termínů, a to množná čísla (příkaz SET PLURALS ON) a jinak hláskované varianty slova (SET SPELLING ON).

Jako dotaz je možné zadat i graficky znázorněnou chemickou strukturu. Pro tyto účely je součástí rozhraní STNext grafický editor, do nějž je možné strukturu nakreslit.

V STNext je dále k dispozici nástroj Autosuggest (našeptávač), který nabízí možná dokončení k zapisovanému dotazu. Nabídka těchto dokončení vždy odpovídá zadanému příkazu, tj. při zadání příkazu FILE se nabízejí názvy databází, při zadání příkazu SEARCH termíny z rejstříku, při zadání příkazu DISPLAY se zobrazí nabídka možných formátů zobrazení výsledků apod. (Baur, 2017).

Pro nezkušené a příležitostné uživatele systém nabízí tzv. Wizards, která mají uživateli při vyhledávání asistovat. V případě vyhledávání zobrazí pro některá pole variantu formulářového rozhraní, kam uživatel může zadat termíny, aniž by musel zadat kód pole a

---

¹¹⁸Některé databáze podporují pravostranné i levostranné krácení a to i u jednoho výrazu (tj. ?precipit?).

¹¹⁹Skupinu mohou tvořit pole: název, abstrakt, klíčová slova pod.

booleovské operátory¹²⁰ (Baur, 2017).

Zajímavou tradiční funkcí, jež je dostupná v rozhraních STN Express a STNNext, je vytváření a spouštění tzv. skriptů, tj. předem nadefinovaných kroků v systému. Skripty zkracují čas, jež uživatel tráví v systému a tím i snižují výslednou cenu za využití systému. S pomocí skriptů se uživatel mohl například do systému automaticky přihlásit, provést kompletní hledání a zobrazit výsledky. Jim Brown uvádí, že typickou aplikací skriptů bývá spouštění uložených rešeršních dotazů (manuální SDI). Skripty je možné vytvořit přímo v rozhraních nebo je lze připravit v textovém editoru a do systému nahrát. Výhodou vytvoření skriptu online přímo v STNNext je okamžitá validace skriptu (American Chemical Society, 2016; Brown, 2018b).

Výsledky

První reakcí systému na zadaný dotaz je zobrazení počtu výsledků. Pro zobrazení záznamů dokumentů je třeba zadat příkaz DISPLAY (nebo D). Formát zobrazení výsledků závisí na zadaném příkazu, je možné zobrazit jen některé údaje, metadata o informačním zdroji. Výsledky lze řadit dle data (vydání, přidání do databáze apod.), relevance, dle zdrojové databáze, případně dle dalších vybraných polí.

Výsledkovou množinu je možné dále zmenšovat, a to pomocí nového dotazu. Není přitom nutné zadat celý dotaz znova a doplnit jej vybraným omezením, stačí se na dotaz jen odkázat a přidat omezení, například časové.

Získané výsledky je možné exportovat do souhrnných zpráv a do tabulkové podoby (American Chemical Society, 2016).

Záznam dokumentu

Podrobnost záznamu závisí na zadaném příkazu. Je možné zobrazit jen některá metadatová pole. Termíny, jež byly součástí rešeršního dotazu, jsou v záznamu zvýrazněny. Součástí záznamu je také odkaz Full Text, který zobrazí nabídku možností k získání plného textu (viz níže), a v případě patentových dokumentů je součástí záznamu i odkaz na službu PatentPak. PatentPak je speciální nástroj pro zobrazování plných textů patentových

---

¹²⁰STNNext například nabízí formulář pro zadání jména autora, předmětu a jména organizací. V případě využití asistenta pro jméno autora se příkazový řádek změní ve formulář, kam uživatel zadá do samostatného pole příjmení autora a do samostatného pole jeho křestní jméno a spustí hledání. Nemusí tedy zadat kód pole ani jméno a příjmení ve správném pořadí. V případě využití asistenta pro vyhledání organizace, je pro víceslovné jméno implicitně použit operátor S (tj. termíny v jedné větě). A v případě využití asistenta pro hledání předmětu (SU), je uživateli nabídnut formulář pro zadání slov a rozbalovací nabídka s operátory—booleovskými i proximitními - ty se aplikují na celý dotaz, v dotazu nelze kombinovat různé operátory.

dokumentů. Oproti klasickému prohlížeči plných textů, například Adobe Acrobat Reader, je obohacen o funkce, jež mají prohlížení záznamu urychlit, zefektivnit. Především se v záznamu lokalizují potenciálně důležité údaje, chemická jména a substance, které se uloží do prolinkovaného rejstříku, jenž vede přímo na lokace údajů v textu (American Chemical Society, 2016).

Historie hledání

Rozhraní STN Express i STNNext umožňují zaznamenávat veškerý pohyb v systému, výsledkem je tzv. transkript (záznam). Ten je možné v průběhu práce v systému i pozastavit, například když provádíme akce, které nejsou pro výsledný záznam důležité. Transkripty jsou poté přístupné v uživatelském účtu ke stažení po dobu 90 dnů. Evidují se v nich veškeré příkazy, tj. nejen hledání, ale i pohyby mezi databázemi. Z transkriptů je možné následně exportovat souhrnné zprávy (American Chemical Society, 2016; Baur, 2017).

V průběhu práce v systému STNNext se evidují jednotlivá hledání, která jsou dostupná přímo z vyhledávací obrazovky. I v tomto systému je možné dotazy navzájem kombinovat, a to pomocí manuálně zapsaného příkazu. V příkazu se zadají dotazy pomocí jejich označení (obvykle L1, L2) a operátory, případně další funkce (Baur, 2017).

Nástroje hledání

STN Express i STNNext poskytují k vyhledávání především tezaury a rejstříky. V STNNext je například v postranním panelu dostupný rejstřík CAS Lexicon, který je zde možné prohledávat přes selekční pole a pomocí myši lze vybírat termíny a vkládat je do selekčního pole. Pomocí příkazu EXPAND je také možné procházet rejstříky hodnot vybraných metadatových polí. Po zadání příkazu EXPAND se obvykle zobrazí 25 nejbližších termínů k zadanému slovu. Pokud není součástí příkazu EXPAND i kód pole, pak se zobrazí hodnoty ze základního indexu (Basic Index) (American Chemical Society, 2008; American Chemical Society, 2016).

Klasické rozhraní STN Express umožňuje vytvořit si i vlastní slovník s termíny. Jedná se například o termíny, jejichž zápis je složitý a/nebo je uživatel používá opakovaně. Pro vytvoření slovníku stačí vybraná slova a fráze zapsat do běžného textového editoru a následně je nahrát do aplikace STN Express (American Chemical Society, 2016).

Uživatelský účet

Uživatelský účet se v rozhraních STN International vytváří automaticky (srov. předchozí systémy). Zde se uživateli ukládají transkripty, vytvořené grafické struktury chemických sloučenin, alerty a skripty. Uživatel má možnost si v uživatelském účtu nastavit některé funkce systému dle svých potřeb. Může tak například pro svá hledání vždy nastavit zapnutí funkce našeptávače, vyhledávání i variant zadaných termínů (jiná hláskování, množná čísla), zapnout funkci upozornění na větší než zadanou cenu za hledání apod. (Baur, 2017).

Nápověda

V rozhraní STNNext je nápověda dostupná po celou dobu práce v systému v záhlaví obrazovky stránky přes ikonu uživatele. V aplikaci STN Express je nápověda též dostupná z hlavní lišty aplikace. Součástí nápovědy jsou klasické instrukce užívání systému, je možné si zde přes odkaz otevřít i uživatelskou dokumentaci k aplikaci a poslat e-mail servisnímu centru STN.

Nápovědu je také možné v obou přístupech vyvolat příkazem HELP (nebo ?) a zapsáním údaje, o němž chceme od systému informace. Existuje omezený seznam údajů, ke kterým lze tímto způsobem v systému získat informace. Například je možné získat informace o konkrétní databázi- jaké příkazy je zde možné použít (*HELP COMMANDS*), cena hledání v databázi (*HELP COST*), pokrytí a obsah databáze (*HELP CONTENT*) (American Chemical Society, 2016; American Chemical Society, 2018b; Baur, 2017).

Speciální funkce

Z panelu historie hledání je možné jednotlivé dotazy, respektive jejich výsledkové množiny, podrobit analýze. Uživatel si zvolí, která metadatová pole chce do analýzy zahrnout, obvykle volí z: autor/vynálezce, organizace/přihlašovatel patentu, rok vydání, patentová země. Výsledek analýzy se následně zobrazí na obrazovce, je možné jej stáhnout i ve formátu CSV (American Chemical Society, 2016; Baur, 2017).

4.6.3 Zprostředkování primárních dokumentů

Databázové centrum STN pokrývá bibliografické i plnotextové databáze. Není-li k dispozici plný text v rámci prohledávané databáze, nabízí centrum STN službu STN Full-Text Solution, jejímž prostřednictvím je možné plný text dokumentu získat.

Platba za využití této služby je součástí měsíční faktury za služby STN.

STN Full-Text Solution sestává ze dvou dílčích služeb:

- CAS Full Text Options
- FIZ AutoDoc (FIZ Karlsruhe's automatic document delivery service)

Služba CAS Full Text Options je pro uživatele STN zdarma a jejím prostřednictvím je poskytován přístup k dokumentům, jež jsou konkrétní instituci dostupné, např. v jejích fondech, na základě předplatného, ve volně dostupných zdrojích například patentových úřadů. Služba je dostupná přes odkaz FULL TEXT ze záznamů dokumentů ve vyhledávacích rozhraních. Odkaz uživatele přeměruje na nabídku možností, jak plný text získat:

- informační zdroje lokální organizace (nastaví správce systému, např. přidá přístup

k digitálním zdrojům knihovny),

- informační zdroje dostupné přes webové služby (např. odkazy vedoucí na webovou stránku vydavatele, pro zobrazení plného textu je v některých případech nutné existující předplatné),
- informační zdroje dostupné za poplatek (odkazy pro koupi elektronické kopie dokumentu, nebo objednání papírové kopie prostřednictvím služby document delivery).

Součástí výše uvedené nabídky je možnost využít službu document delivery databázové centra STN International přes odkaz „Order document“, který přesměruje uživatele na službu FIZ AutoDoc (FIZ Karlsruhe, 2017; FIZ Karlsruhe, 2018f; American Chemical Society, 2018a).

Služba FIZ AutoDoc slouží k získávání plných textů dokumentů, které nejsou dostupné pomocí služby CAS Full Text Options. Službu je možné využít i jako samostatnou klasickou službu document delivery bez návaznosti na ostatní služby centra STN International.

Je možné ji sjednat následujícími způsoby:

- vyplněním interaktivního formuláře v samostatném webovém rozhraní
- prostřednictvím lokálně instalovaného rozhraní služby
- transferem informací z vyhledávacích rozhraní (např. vykopírováním citace z výsledků vyhledávání do speciálního okna formuláře)
- e-mailem a to buď zasláním běžné e-mailové zprávy na helpdesk služby nebo pomocí speciálního e-mailového rozhraní
- faxem
- telefonicky

Uživatel zadává údaje nutné k identifikaci dokumentu, dále si volí způsob, jakým si přeje dokument obdržet (pošta, fax, e-mail) a rychlost dodání. Kdykoliv je to možné, je dokument doručen ve formátu PDF v plné barvě. Pro využití služby je nutné zalogování do služeb STN nebo zalogování do služby FIZ AutoDoc. Primárně je poskytování služby řešeno automaticky, kdy na základě zadaných údajů (ve formuláři) FIZ AutoDoc automaticky vybere vhodného dodavatele dokumentu¹²¹ a pošle mu objednávku. Dodavatel dokument doručí ve vybraném formátu a ve sjednané době dodání (FIZ Karlsruhe, 2015). Ve zvláštních případech může být

---

¹²¹System při volbě nejvhodnějšího dodavatele dokumentu zvažuje následující hlediska: formát dodání a rychlost, země odkud uživatel objednává (dle toho kam dodavatelé doručují), nejnižší poplatek za copyright, interní hodnocení dodavatelů společností STN.

služba procesována manuálně týmem FIZ AutoDoc. Jedná se především o dokumenty, jež nejsou dostupné přes klasické komerční poskytovatele, či o dokumenty, kdy objednavatel nezná všechny potřebné informace pro jednoznačnou identifikaci dokumentu (FIZ Karlsruhe, 2018a). Při zajišťování primárních dokumentů spolupracuje služba FIZ AutoDoc s vydavateli, knihovnami, dodavateli dokumentů, dodavateli patentových plných textů apod¹²².

Platba za službu je součástí měsíčních faktur, kdy je na jednom místě účtována částka za všechny sjednané služby dodání dokumentu nezávisle na konkrétním dodavateli. Uživatel tedy celou službu dodání dokumentu sjednává pouze s centrem STN, centrum STN pak již obstará komunikaci (objednávku, platbu) s jednotlivými dodavateli za uživatele (FIZ Karlsruhe, 2018a; FIZ Karlsruhe, 2018b).

Od roku 2015 služba FIZ AutoDoc zahrnuje i dodání dokumentů dostupných v režimu Open Access. Uživatel v takovém případě vyplní objednávku klasickým způsobem, systém zkontroluje, zda je požadovaný dokument dostupný ve zdrojích Open Access, a pokud ano, uvede tuto informaci k vytvořené objednávce, takže uživatel už při sjednávání služby zjistí, zda je zdroj takto dostupný, a má možnost v objednávce pokračovat nebo ji zrušit. Pokud objednávku dokončí, obdrží záhy e-mailovou zprávu s odkazem přímo na článek. Přestože je dokument volně dostupný, celá služba (zprocesování) za jeho poskytnutí je zpoplatněna a to částkou 4.90 -5.83 Euro za dokument. Tato služba byla do služby FIZ AutoDoc přidána zřejmě i na základě dotazníkového průzkumu mezi uživateli, kteří integraci otevřených zdrojů považovali za důležitou (FIZ Karlsruhe, 2016).

4.6.4 Alertní služby

Databázové centrum STN International umožňuje uživatelům nastavit alertní službu z většiny svých aktuálně podporovaných rozhraní - z těch klasických to je STN Express a z nového rozhraní STN Next. Alertní službu nelze nastavit z rozhraní STN Easy (FIZ Karlsruhe, 2018d).

STN umožňuje sjednání alertní služby na prohledání obsahu jedné nebo více databází. Výsledky mohou být doručeny prostřednictvím e-mailu, RSS kanálu nebo být uloženy online do uživatelského účtu.

V novém vyhledávacím rozhraní STN Next je možné alerty nastavit stejným způsobem jako v klasických STN rozhraních, tj. přes příkazový řádek a s pomocí již zmíněných Wizardů. Postup pro nastavení alertu je podobný postupu v jiných systémech.

---

¹²²Výčet všech spolupracujících subjektů je uveden na webu služby http://www2.fiz-karlsruhe.de/autodoc_document_suppliers.html zpřístupňuje na svém webu.

Provede se hledání v systému a na vybrané hledání se následně sjedná alertní služba. Při sjednávání uživatel určuje její parametry. V případě, že se služba nastavuje pomocí příkazového řádku, začíná její sjednání příkazy ALERT nebo SDI, které zobrazí obrazovku pro nastavení služby. Na této obrazovce uživatel volí parametry služby, těch může být i 19 a v případě sjednávání služby na více databázích najednou i přes 20. Uživatel sjednává minimálně tyto parametry:

- způsob dodání (e-mail, RSS, uložení online)
- název alertu
- vyloučení výsledků, jež byly součástí předešlých notifikací
- zda barevně zvýraznit hledané termíny
- řazení výsledků
- zda poslat i „prázdné“ upozornění (tj. nebyl získán nový výsledek)
- frekvence upozornění
- expirace služby
- formát zobrazení výsledkové množiny¹²³
- maximální počet doručených výsledků (defaultně je 100, maximum je 5000)
- e-mail příjemce/příjemců

Alertní službu je možné sjednat i rychleji, pomocí příkazu SDI STANDARD. Tato služba pro uživatele zredukuje počet parametrů, které musí nastavit, resp. přednastaví automaticky hodnoty některých parametrů. U nastavování alertu v případě jedné databáze tak například dochází k redukci z 19 otázek na 6.

Nastavení alertů pro více databází je obdobné a je možné nastavit společné vlastnosti služby pro všechny vybrané databáze, nebo lze pro každou vybranou databázi určit vlastní podobu alertní služby. V případě společného nastavení alertní služby pro vybrané databáze jsou výsledky rešerše součástí jedné notifikace, např. jedné e-mailové zprávy. Výhodou tohoto postupu je možnost deduplikace ve výsledkové množině a nastavení prioritních databází.

V případě, že se nastavuje alert pro jednotlivé databáze, může mít každý takový alert vlastní frekvenci, vlastní řazení, vlastní formát zobrazení. Upozornění na nové výsledky následně uživateli chodí ve více e-mailových zprávách v různých frekvencích. Nevýhodou této verze služby je nemožnost deduplikace.

---

¹²³Např. formát BIB KWIC - výsledky jsou bibliografické záznamy a jsou zvýrazněny hledané termíny v textu

Všechny sjednané alerty jsou uloženy v uživatelském účtu a je možné je editovat, mazat i prohlížet jejich výsledky. Například dojde-li ke ztrátě či neúmyslnému smazání e-mailu s výsledky alertní služby, lze je zobrazit v uživatelském účtu ve formátech RTF, PDF, TXT po dobu 90 dní od vzniku alertu (American Chemical Society, 2016; Brown, 2018a).

4.6.5 Uživatelská podpora, popisy databází

Centra FIZ Karlsruhe a CAS mají uživatelsky důležité informace dostupné na hlavních webových stránkách. V případě centra FIZ Karlsruhe obsahuje informace o jednotlivých databázích, nabízených vyhledávacích rozhraních, kontakty na zaměstnance uživatelské podpory, informace o vzdělávacích akcích a materiály z těchto akcí.

Helpdesk centra odpovídá na dotazy ohledně příkazového jazyka centra, vytvoření efektivní rešeršní strategie, dále na dotazy týkající se obsahu jednotlivých databází, přístupu do nich apod. Jsou dostupná dvě centra helpdesku, pro uživatele v Evropě je to FIZ Karlsruhe, a pro Severní Ameriku CAS Customer Center. Centra uživatelské podpory jsou dostupná telefonicky, e-mailem, faxem, kromě víkendů každý den. Dostupné jsou zde také informace o požadavcích na systém a odkazy na stažení aplikací STN (STN Anavist, STN Express).

Výukové materiály, školení

Databázové centrum STN International nabízí několik forem vzdělávacích aktivit. V nabídce jsou workshopy, jež jsou určeny pro informační specialisty, zkušenější uživatele systému, a jejich cílem je optimalizace jejich vyhledávacích technik. Workshopy se konají po celém světě a je možné si jejich uspořádání i objednat. V drtivé většině se jedná o akce placené, cena se pohybuje okolo 200 Euro (FIZ Karlsruhe, 2018g).

Vedle workshopů pořádá centrum i regionální setkání uživatelů systému, kde umožňuje diskuzi mezi uživateli navzájem i se zástupci STN. Jsou dostupná zdarma, konají se po celém světě a prezentace z nich jsou následně volně dostupné.

Dále jsou pořádány i online školení. Z některých těchto školení/webinářů a pravděpodobně i workshopů se pořizují nahrávky, které jsou následně dostupné zdarma v několika formátech (MP4, WMV, FLV, PDF). Na webové stránce je uživatelům dostupná i bohatá nabídka návodů a podobných dokumentů.

Popisy databází

Informace o databázích jsou dostupné z hlavní webové stránky centra. Databáze je zde možné procházet abecedně, dle tematických klastrů a producentů. Ke každé databázi je

dostupný dokument ve formátu PDF s názvem Summary sheets, jenž obsahuje podrobné informace o konkrétní databázi. Tyto záznamy mají stejnou strukturu a obsahují obvykle následující informace:

1. obsahové zaměření databáze,
2. typ databáze,
3. počet záznamů,
4. vlastnosti/funkce databáze (tezaury, alerty, tréninková databáze),
5. obsah záznamu dokumentu,
6. časové pokrytí,
7. frekvence aktualizace databáze,
8. jazyk databáze,
9. producent databáze,
10. zdroje databáze,
11. klastry, jejichž je součástí,
12. seznam prohlídatelných polí včetně jejich kódů,
13. příklady dotazů,
14. příklady záznamů dokumentů.

4.6.6 Další služby

Rešeršní služby

Databázové centrum STN International nabízí službu FIZ Search Service. Jedná se o rešeršní službu v oblasti patentových informací, chemie, toxikologie a biosekvencí. Rešerše jsou prováděny v databázích centra. Součástí služby je i podpora/asistence při vyhodnocování a analýze výsledků rešerše či jejich přímé vyhodnocení a vizualizace. Při objednávání uživatel vyplňuje formulář, ve kterém mimo jiné uvádí krátký popis předmětu rešerše, klíčová slova, synonyma, zkratky, jemu známé informační zdroje, jež souvisí s předmětem rešerše, časové omezení rešerše. Dále uvádí, o jaké informace má zájem (patentové, bibliografické, sekvence apod.), rozsah/hloubku rešerše (přehled či komplexní rešerši), cenový limit rešerše, způsob doručení, lhůtu pro vyřízení. (FIZ Karlsruhe, 2018b)

Analytické služby

Databázové centrum STN International nabízí od roku 2005 analytický nástroj STN

Anavist¹²⁴. Jedná se o lokálně instalovatelnou aplikaci, jež umožňuje provádět analýzy nad výsledkovými množinami z hledání v patentových databázích. Pomocí analýzy a následné vizualizace mohou uživatelé poměrně rychle identifikovat významné a produktivní společnosti/výzkumníky v určité oblasti, zjistit trendy, objevit nové a vyvíjené technologie i (FIZ Karlsruhe, 2018c).

4.7 Srovnání vybraných služeb

Zjištěné služby a jejich charakteristiky byly uspořádány do následujících tabulek, které by měly přehledně prezentovat, nakolik jsou si nabídky služeb sledovaných subjektů podobné a rozdílné a jaké jsou jejich vybrané charakteristiky.

4.7.1 Nabídka informačních zdrojů

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Druhy dokumentů	Databáze, elektronické knihy, audioknihy, historické primární dokumenty vysokoškolské práce	Databáze, elektronické knihy, vysokoškolské závěrečné práce, historické primární dokumenty, archivy novin	Databáze, časopisy, elektronické knihy, multimediální zdroje	Databáze
Počet informačních zdrojů	Ca 564 databází (257 plnotextových), více než 1 milion e-knih, 100 000 audioknih	Ca 170 databází bibliografických i plnotextových, více než 1 milion e-knih	Více než 100 databází bibliografických i plnotextových, více než 1400 časopisů	Ca 150, bibliografické, plnotextové, faktografické
Zaměření	Multioborové, včetně zdrojů	Multioborové, včetně zdrojů	Multioborové, převážně	Multioborové, zvláště farmacie,

¹²⁴V České republice se tento nástroj aktuálně nevyužívá. Důvodem je finanční náročnost celého procesu. Aby byla analýza vypovídající, je třeba ji provádět nad větším množstvím výsledků s dostatečnými informacemi, jejich získání je však velmi drahé. Ale například ve Finsku je služba využívána hojně (Franklová, 2018).

	vhodných pro základní a střední školy	pro střední školy	biomedicínské obory	chemie, patenty
Možnosti akvizice elektronických knih	Trvalý nákup jednotlivých titulů, krátkodobá výpůjčka titulu (1,7,14 nebo 21 dní), předplatné kolekcí, model PDA	Trvalý nákup jednotlivých titulů, krátkodobá výpůjčka, předplatné kolekcí, model PDA, model Access to own (od výpůjčky k trvalému nákupu)	Trvalý nákup, předplatné	

Ze srovnání vyplynulo, že současná databázová centra nabízejí kromě databází i další druhy dokumentů, obvykle elektronické časopisy a knihy.

Databázové centrum STN International se soustředí výhradně na poskytování přístupu k databázím a výhradně k vědeckému obsahu. Výhradně na vědecké zdroje se zaměřuje i databázové centrum Ovid. Tato centra jsou nabídkou svých informačních zdrojů převážně zaměřena na několik málo oborů, nebo jsou tak odbornou veřejností alespoň vnímána¹²⁵. Společnosti ProQuest a EBSCO nabízejí i nevědecké informační obsahy, například noviny a populárně naučné časopisy, což u tradičních databázových center nebyvalo běžné¹²⁶. Společnost EBSCO nabízí i informační zdroje vhodné pro základní a střední školy.

Nápadný je rozdíl v počtu nabízených databází mezi společnostmi, které jsou považovány za hlavní konkurenty - ProQuest a EBSCO. Jak bude uvedeno dále, je možné si tuto situaci vysvětlit nabídkou obou společností, kdy nabídka produktů a služeb společnosti ProQuest je větší a pestřejší a nabídka přístupu k informačním zdrojům na rozdíl od ostatních databázových center není její hlavní službou.

¹²⁵Databázová centra Ovid a STN International obsahují například i informační zdroje z oboru sociální práce, ale je jich minimum.

¹²⁶S výjimkou novin zaměřených na finančníctví a obchod u databázových center Dialog a Dow Jones.

4.7.2 Možnost provádění rešerší

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Rešeršní platformy	EBSCOhost	ProQuest	Ovid®	STN Expres, STNNext, new STN, STN Easy
Vyhledávání				
Vyhledávací masky	3 (základní, pokročilé formulářové, příkazový řádek)	4 (základní, pokročilé formulářové, příkazový řádek, maska pro hledání publikací)	5 (základní, pokročilé formulářové, příkazový řádek, maska pro hledání publikací, maska pro hledání s kódy polí)	3 (příkazový řádek, formulářové jednoduché a formulářové pokročilé)
Operátory, zástupné znaky, krácení	Booleovské, proximitní (N, W), zástupné znaky (? , #), pravostranné krácení (*)	Booleovské, proximitní (N, P.), relační , zástupné znaky (?), pravostranné krácení (*)	Booleovské, proximitní (ADJn), zástupné znaky (? , #), pravostranné krácení (\$, *), operátor FREQ	Booleovské, proximitní, relační , zástupné znaky (!), pravostranné krácení (? , #), v některých databázích i levostranné
Vyhledání variant zadaného termínu	Ano (množná čísla, přivlastňovací tvar)	Ano (množná čísla, přivlastňovací tvar, jiná hláskování)	Ano (synonyma , jiná hláskování, množná čísla)	Ano (množná čísla, jiná hláskování)
Funkce našeptávače	Ano (Autocomplete)	Ano (Autocomplete)	Ne	Ano (Autosuggest v STNNext)
Nástroje hledání	Rejstříky, tezaury, výkladové	Rejstříky, tezaury	Rejstříky, tezaury, výkladový slovník	Rejstříky, tezaury, vlastní slovník

	slovníky, profily autorů		hesel	uživatelé
Zadání dotaz v přirozeném jazyce	Ano (SmartText)	Zřejmě ne	Ano	Ne
Detekce a ignorování stop slov	Ano	Ne	Ano	Ne
Detekce nesprávného hláskování v dotazu	Ano	Ne	Ne	Ne
Výsledky				
Počet výsledků na stránku	5-50	10-100	5-100	
Formát zobrazení výsledků	Nastavitelné (4 formáty)	Nastavitelné (2 formáty)	Nastavitelné (3 formáty)	Nastavitelné, závisí na příkazu
Řazení	Dle relevance, data vydání, autora	Dle relevance či data vydání	Dle relevance, data vydání, autora, databáze, země vydání, data přidání do databáze, časopisu, jazyka, typ publikace apod.	Dle relevance, chronologicky, dle databáze, dle vybraných polí
Zpřesňování dotazu, filtrování výsledků	Dle dostupnosti plného textu, recenze, časové rozmezí, typ dokumentu, předmět, zdrojová publikace, zdrojová	Dle dostupnosti plného textu, recenze, časové rozmezí, typ dokumentu, předmět, zdrojová publikace, zdrojová	Dle míry relevance, data vydání, předmětu, autora, časopisu, typu publikace, nikoliv na plnotextové	Pomocí příkazu, omezení dle data (vydání, přidání do databáze, aktualizace záznamu apod.)

	databáze, vydavatel, jazyk, země původu apod.	databáze, vydavatel, jazyk, země původu apod.		
Práce s výsledky	Uložení, vytvoření trvalého odkazu, sdílení na sociálních médiiích, odeslání v e-mailu, stažení v různých formátech	Uložení, citování, odeslání v e- mailu, tisk, stažení v různých formátech	Uložení, tisk, odeslání v e- mailu, export	Uložení, export, tisk, reportovací funkce, analýzy nad výsledky
Speciální funkce		Zvýraznění hledaných termínů	Zvýraznění hledaných termínů	Zvýraznění hledaných termínů
Záznam dokumentu				
Dostupné informace	Bibliografické informace, předmětová hesla, abstrakt, odkazy na plné texty	Bibliografické informace, předmětová hesla, abstrakt, odkazy na plné texty	Bibliografické informace, předmětová hesla, abstrakt, odkazy na plné texty	Bibliografické informace, předmětová hesla, abstrakt, odkazy na plné texty
Další akce	Možno hledat podobné dokumenty, prolinkované selekční udaje vedou na nové hledání	Rovnou nabídka podobných zdrojů, ze záznamu je možné provést hledání volbout selekčních údajů ze záznamu	Možno hledat podobné dokumenty, prolinkované selekční udaje vedou na nové hledání	
Práce se záznamem	Uložení do složky, na Google disk, do počítače, tisk záznamu,	Uložení do složky, na Google disk, do počítače, citování, tisk,	Uložení do složky, uložení poznámky k záznamu, plný text článku je	

	odeslání v e-mailu, citování, export do několika formátů, přidání poznámky, vytvořit persistentní odkaz, sdílet na sociálních médiích	export do několika formátů, odeslání v e-mailu	možné stáhnout v PDF, vytisknout, poslat e-mailem, uložit, uložit obrázky do power point, ukládat vybrané části textu	
Speciální funkce	Plný text v HTML je možné pustit jako audiozáznam a přeložit jej	Plný text v HTML je možné přeložit		
Historie hledání				
Dostupné funkce	Editace, mazání, ukládání dotazů, kombinace dotazů, vytvoření alertů, tisk historie	Editace, mazání, ukládání dotazů, kombinace dotazů, vytvoření alertů, vytvoření persistentního odkazu na hledání, export do několika formátů	Editace, mazání, ukládání dotazů, kombinace dotazů, vytvoření alertů, přidání poznámky k jednotlivým dotazům	
Uživatelský účet				
Obsah	Uložená hledání, výsledkové množiny, jednotlivé záznamy, vytvořené alerty a	Uložená hledání, výsledkové množiny, jednotlivé záznamy, vytvořené alerty a	Uložená hledání, výsledkové množiny, jednotlivé záznamy, citace, vytvořené alerty a	Uložené skripty, struktury, alerty, transkripty

	RSS	RSS	RSS	
Sdílení složek	Ano, s uživateli s účtem na platformě	Ne ¹²⁷	Ano, s uživateli s účtem na platformě ¹²⁸	Ne, do budoucna je o to zájem
Nápověda	Ano	Ano	Ano	Ano

Z tabulky vyplývá, že je nabídka vyhledávacích funkcí podobná. Databázová centra nabízejí formulářové vyhledávací masky i příkazový řádek. Jednoduché hledání má podobu jednoho selekčního pole. Vyhledávací masky podporují booleovské a proximitní operátory, v případě systémů ProQuest a STN i relační operátory. Podporováno je též užívání zástupných znaků a pravostranného krácení. Běžná je funkce našeptávače, kterou nedisponuje jen platforma Ovid. Jediná platforma ProQuest nepracuje s tzv. stop slovy. Rešeršní platformy také nabízejí přístup k nástrojům pro hledání, standardně k rejstříkům a tezaurům. Výsledková obrazovka umožňuje u center Ovid, ProQuest a EBSCO poměrně velkou flexibilitu v nastavení její podoby. Je možné nastavit počty záznamů, formát výsledků, řazení dokumentů. Platformy Ovid, ProQuest a EBSCOhost také umožňují zadané dotazy dodatečně zpřesňovat a výsledky filtrovat.

Platformy EBSCOhost a ProQuest umožňují poměrně rozsáhlé možnosti práce se záznamem. K zajímavým funkcím patří například možnost uložit záznam na Google Disk, přeložit ho pomocí integrovaného překladače a v případě platformy EBSCOhost si jej i poslechnout jako audiozáznam. EBSCOhost, ProQuest a Ovid umožňují vyhledávat podobné dokumenty přímo ze záznamu konkrétního dokumentu. Běžnou funkcí se také zdá být zvýrazňování hledaných termínů ve výsledkové množině, tuto funkci nepodporuje pouze platforma EBSCOhost.

Všechny platformy umožňují vytvoření uživatelského účtu. Ten dovoluje ukládání obsahů získaných z rešeršních platforem a v některých případech i sdílení obsahů mezi uživateli. Sdílení mezi uživateli aktuálně nepodporují platformy ProQuest a STN¹²⁹.

¹²⁷Nelze však úplně vyloučit, že sdílení platforma ProQuest umožňuje, pouze se nepodařilo získat o existenci této funkce informace. Sdílení je možné v návazné službě RefWorks.

¹²⁸Ano dle nápovědy k systému, nepodařilo se ale v praxi ověřit, systém přístup neumožnil. Sdílení složek probíhá prostřednictvím sdílení URL adresy na složku, použít odkaz mohou jen zalogovaní uživatelé.

¹²⁹V centru STN International je o tuto funkci do budoucna zájem a bude usilovat o její implementaci (Franklová, 2018).

4.7.3 Zprostředkování primárních dokumentů

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Služba DDS/EDD	Ne	Ano (závěrečné práce, dokumenty na mikroformátech)	Ano	Ano
Linkovací služby	Vlastní linkovací služby, podpora existujících linkovacích služeb	Vlastní linkovací služba, podpora existujících linkovacích služeb	Vlastní linkovací služba, podpora existujících linkovacích služeb	Ano (SFX)
Propojení na poskytovatele dokumentů	Ano (např. Infotrieve apod.)	Ano (např. Infotrieve apod.)	Ano	V rámci DDS
Přístup k tzv. otevřeným zdrojům	Ano	Ano (kvalifikační práce)	Ano	Ano ale v rámci DDS

Společnost EBSCO jako jediná neprovozuje službu dodávání dokumentů, ale nabízí 257 plnotextových databází, soustředí se tedy na jiné způsoby poskytování primárních dokumentů, což odpovídá vizi generálního ředitele společnosti z roku 1998. V případě databázového centra ProQuest je služba dodávání dokumentů poskytována jen pro disertační práce a zdroje, které má centrum uložené na mikrofilmech.

Všechna sledovaná databázová centra podporují linkovací služby a v různé míře poskytují přístup k otevřeným zdrojům. Buď přímo nabízejí otevřené databáze (EBSCO, Ovid, nebo umožňují alespoň vyhledání zdrojů s otevřeným přístupem (Ovid, STN International) a následné přesměrování na ně.

4.7.4 Alertní služby

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Typy	Rešeršní dotaz, upozornění na číslo časopisu	Rešeršní dotaz, upozornění na číslo časopisu	Rešeršní dotaz, upozornění na číslo časopisu	Rešeršní dotaz
Způsoby doručení	E-mail, RSS kanál, uložení do uživatelského účtu	E-mail, RSS kanál, uložení do uživatelského účtu	E-mail, RSS kanál, uložení do uživatelského účtu	E-mail, RSS, uložení do uživatelského účtu
Podmínky	Uživatelský účet, pro RSS není nutný uživatelský účet	Není nutný uživatelský účet	Uživatelský účet	Uživatelský účet
Alertní služba časopis	Možno nastavit na obsah, dostupné abstrakty či lné text, nebo jen v případě dostupnosti plných textů	Možno nastavit na obsah, dostupné abstrakty či lné text, nebo jen v případě dostupnosti plných textů	Možno nastavit na obsah	Ne
Parametry nastavení	Frekvence, formát informace, předmět e-mailu, e-mail odesílatele i příjemce, možno více příjemců, jak dlouho má být alert aktivní	Frekvence, formát informace, předmět e-mailu, e-mail příjemce (pouze 1), jak dlouho má být alert aktivní, zda i prázdný alert	Frekvence i konkrétní den doručení, formát informace, předmět e-mailu, e-mail příjemce možno více příjemců	Frekvence, řazení, zda poslat i zprávu bez alertu , expiraci služby, formát zobrazení, e-mail příjemce (více příjemců)

Alertní služba je běžně nabízenou službou a podporují ji všechny uvedené subjekty. Jedná se o tradiční službu dialogových informačních systémů. Dodání je vždy řešeno pomocí RSS technologie, e-mailovým upozorněním a uložení výsledků do uživatelského účtu.

Podobu služby mohou do velké míry ovlivnit sami uživatelé, centra obvykle umožňují nastavit podobné parametry služby.

4.7.5 Uživatelská podpora, podpora databází

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Speciální platforma	Ano	Ano	Ano	Ne
Podoba informací	Textové návody, videozáznamy, webináře, FAQ k produktům, YouTube kanál	Textové návody ¹³⁰ , webináře, na objednání školení onsite, videozáznamy, YouTube kanál	Textové materiály převážně propagační povahy, videozáznamy, demo, webináře na objednání školení onsite, YouTube kanál	Textové materiály, videozáznamy, prezentace, webináře, onsite školení
Možnost kontaktování	Telefonicky (24/7), formulářem	Chat, telefonicky, formulář	E-mail, telefonicky (24/7)	Telefonicky, e-mail, fax, pracovní dny
Popisy databází	Ano (volně dostupné jsou spíše marketingové informace)	Ano (volně dostupné jsou spíše marketingové informace)	Ano (volně dostupné jsou spíše marketingové informace)	Ano

Podpora uživatelů je běžnou službou databázových center. Častá je existence speciálních portálů pro uživatelskou podporu, kam se centra snaží soustředit vzdělávací materiály i informace související s provozem systému. Vedle textových materiálů jsou dostupné běžně i videozáznamy. Centra pořádají výukové kurzy, zřejmě převážně ve formě webinářů, případně školení v místě objednávací instituce. U všech center je možné kontaktovat zaměstnance uživatelské podpory více způsoby, kontaktní údaje jsou dostupné. Klasické popisy databází nabízí jen centrum STN International. V případě ostatních

¹³⁰Volně dostupné jsou ale jen některé.

databázových center jsou informace méně podrobné a s vyšším poměrem marketingových informací.

4.7.6 Další služby

	EBSCO	ProQuest	Ovid	STN International
Discovery systémy	EBSCO Discovery Service, EBSCO Discovery Service Health	Primo, Summon	Ovid Discovery ¹³¹	
Federativní vyhledávače		360 Search		
Služby pro knihovny				
Nástroje pro správu fondů	EBSCONET pro správu časopisů, knihovní systém FOLIO	Intota, Ex Libris Alma, 360 Core		
Nástroje pro akvizici	EBSCONET pro správu časopisů, GOBI	OASIS, 360 Resource Manager pro elektronické zdroje, Ulrichsweb, Resources for College Libraries, Books in Print		
Nástroje pro katalogizaci		Syndetic Solution, LibrrayThing for Libraries, Ulrichsweb, 360		

¹³¹Pouze pro lékařské a související informace. Albertina icome Praha toto vyhledávací rozhraní inzeruje jako specializované vyhledávací rozhraní pro nemocnice. <http://www.aip.cz/produkty/2999-ovid-discovery/>

		MARC Updates		
Nástroje pro zpřístupnění	Flipster, Explora	BookWire App, Library Anywhere		
Nástroje pro archivaci		Rossetta		
Nástroje pro hodnocení fondu		Ulrichs Serials Analysis systém, Intota Assesment		
Nástroje pro analýzu	PlumX			STN Anavist
Vzdělávání	Learning Express, Accel5		Visible body	
Další	EBSCO Stacks		Diagnostický systém VisualDX	Možnost objednání rešerše

Nabídka dalších služeb především u společností EBSCO a ProQuest je obsáhlá a ve velké míře se jedná o služby a produkty určené knihovnám. Společnost ProQuest nabízí služby zajišťující většinu provozních činností knihoven (akvizice, správa/knihovní systém, katalogizace, archivace, zpřístupnění vyhledání). Společnost EBSCO nabízí služby i pro korporátní sektor, jedná se o vzdělávací služby. Významným produktem v nabídce společností jsou tzv. discovery systémy, které nabízí tři ze čtyř sledovaných subjektů. Společnost ProQuest aktuálně dokonce nabízí dva discovery systémy, oba je získala akvizicí jiných společností. Společnost EBSCO také nabízí dva discovery systémy, nejsou sobě ale názvám konkurencí. Jeden z nich se zaměřuje výhradně na lékařské informace. Společnost STN International má v nabídce své tradiční služby. Své produktové portfolio zřejmě nerozšiřuje o nabídku nových služeb, ale soustředí se spíše na inovaci služeb, které už součástí její nabídky jsou.

4.8 Hodnocení vývoje služeb

Výzkum služeb vybraných databázových center ukázal, že služby, jež je možné považovat za tradiční, tj. databázová centra je poskytují téměř od svého vzniku, jsou stále významnou složkou jejich produktových portfolií. Změnila se ale jejich podoba. A některé sledované subjekty tuto nabídku rozšířily o další, různorodé služby, spíše netypické pro tradiční databázová centra.

Databázová centra začínala svou činností poskytováním přístupů k bibliografickým, abstraktovým později i plnotextovým a faktografickým databázím. Dnes jsou, u tří ze čtyř sledovaných center, součástí nabízených informačních zdrojů i plnotextové časopisy a elektronické knihy. Součástí nabídky dvou subjektů jsou i audioknihy. Zajímavou službou, resp. službou zřejmě netypickou pro tradiční databázová centra, je nabídka primárních historických pramenů (deníky, vládní dokumenty), které jsou v nabídce společností EBSCO a ProQuest. Tyto dvě společnosti se svou nabídkou informačních zdrojů a dalších služeb zaměřují i na uživatelské základny, které tradiční databázová centra spíše opomíjely, tj. veřejné knihovny, střední školy a v případě společnosti EBSCO i na školy základní. Některá databázová centra, zvláště ta, jež je možné považovat za tradiční, se i dnes soustředí výhradně na vědecké informace a odborné komunity.

Přístup ke zdrojům probíhá prostřednictvím rešeršních platforem dostupných online, které nabízejí všechna sledovaná databázová centra. Databázové centrum STN International, ale stále udržuje přístup prostřednictvím lokálně instalovatelné aplikace STN Express, která je s obměnami dostupná již od roku 1987 (STN International Unveils, 1988). Tradiční vyhledávací rozhraní, příkazový řádek, je stále v nabídce všech databázových center. V případě databázového centra STN International se jedná o preferovaný způsob komunikace se systémem, zájem o formulářové rozhraní je v tomto centru minimální¹³². Sledovaná databázová centra, s výjimkou centra STN International, kladou důraz na zjednodušení přístupu ke zdrojům. Běžná jsou tedy formulářová vyhledávací rozhraní a rozhraní se vzhledem a funkcionalitou vyhledávače společnosti Google. Práce v těchto systémech je tak pro dnešní uživatele zdánlivě snazší. Položení dotazu již nevyžaduje předchozí znalosti, které však byly v tradičních vyhledávacích rozhraních nezbytné. Zadání dotazu je tedy časově nenáročné. Získané výsledkové množiny jsou však nezdědka větší a uživatel stráví více času při jejich procházení. Doba hledání potřebných informací se tím tedy nezkrátí a ve výsledku může být i delší, protože tradiční systémy umožňovaly položit velmi přesný dotaz a tím získat i menší výsledkové množiny. Nespornou výhodou těchto nových rozhraní je však snadnost jejich použití pro nezkušené uživatele. Mění se také způsob úhrady za využívání služeb databázových center. V minulosti úhrada probíhala většinou na základě skutečného využívání systému (pay-as-you-go), sledovaná databázová centra dnes preferují model předplatného. Uživatelé tak nejsou nuceni provádět svá hledání rychle, ale mohou se k výsledkům dopracovat postupně. Otázkou však je, zda pro to mají dostatek trpělivosti.

Ve srovnání s tradičními vyhledávacími systémy databázových center mají dnes

---

¹³² Formulářové rozhraní STN Easy využívá v České republice pouze jeden uživatel (Franklová, 2018).

uživatelé mnohem více možností práce s výsledky rešerše. Kromě tradičního stažení do počítače či uložení do uživatelského účtu nabízejí některé systémy i přeložení textů pomocí integrovaných překladačů (ProQuest, EBSCO), přehrání audiozáznamu plného textu (EBSCO) a běžná je podpora citačních manažerů (EBSCO, ProQuest, Ovid).

Tradiční služba dodávání dokumentů je stále v nabídce tří databázových center. V minulosti ji poskytovalo každé větší databázové centrum (Papík, 2002). Do roku 1998 tuto službu nabízela i společnost EBSCO, ale v roce 1998 její provoz ukončila se záměrem orientovat se na přímé elektronické zpřístupňování plných textů. Dnes tato společnost nabízí 257 plnotextových databází, nejvíce ze všech sledovaných subjektů. Je pravděpodobné, že využívání služeb dodávání dokumentů klesá a to především díky rostoucí nabídce otevřených zdrojů. Ale stále budou existovat zdroje, které nelze získat jinak než právě tímto způsobem. Uvedme například vysokoškolské kvalifikační práce nabízené společností ProQuest a stále také existuje významná část vědecké literatury, která volně dostupná není. Pro instituce, jež si mohou dovolit tyto služby platit, zůstává výhodou usnadnění celého procesu objednání dokumentu. Uživatel si dokument objedná u databázového centra a centrum následně jedná s přímými dodavateli dokumentu. Využívanost služeb dodávání dokumentů tedy klesá, ale dokud budou existovat zdroje, které nejsou volně dostupné, bude mít služba své uživatele.

Také alertní služby jsou stále nabízenou službou, nabízí je všechny sledované subjekty. Je pravděpodobné, že tato služba do budoucna ohrožena není, protože ohromná produkce informačních zdrojů zřejmě neumožňuje vyrovnat se s informačním přetížením jiným způsobem. Mění se jen způsob poskytování těchto služeb. Dnes je ve všech sledovaných databázových centrech tato služba poskytována prostřednictvím elektronické pošty a RSS technologie. V minulosti bylo využití služby zpoplatněno, platilo se za vytvořený profil a za dodávání výsledků. Dnes se tato služba u sledovaných databázových centrech zvažt' neplatí, ale je v ceně předplatného.

Podpora uživatelů produktů a služeb databázových center je i dnes běžnou součástí nabízených služeb. Databázové centrum STN International využívá ve velké míře tradiční „živá“ školení. Ostatní sledované subjekty se orientují především na online komunikaci a školení prostřednictvím sítě internet. Běžně se pro tyto účely využívá kanál YouTube, kde databázová centra (EBSCO, ProQuest, Ovid) zpřístupňují výuková videa. Centra také pořádají webináře. Databázová centra dále volně zpřístupňují informace o svých produktech a službách. Většina informací je dostupná na hlavních webových stránkách subjektů a na stránkách uživatelské podpory, které centra nabízejí (kromě STN Interntional). Některé informace jsou dostupné na rešeršních platformách subjektů. Tradiční dokumentaci

k databázím, tj. typu Bluesheets, vytváří jen databázové centrum STN Internatinoal. Dokumentace je volně dostupná na webové stránce centra. Ostatní sledované subjekty (EBSCO, ProQuest, Ovid) o nabízených databázích volně zpřístupňují spíše marketingové informace někdy doplněné o seznamy indexovaných titulů. Podrobnější informace k databázím tato centra zpřístupňují v rešeršních platformách, ale jsou zde dostupné informace vždy jen k aktuálně předpláceným databázím, tj. nejedná se o volně dostupné informace.

Výzkum služeb vybraných databázových center ukázal, že nabídka dalších služeb je u některých subjektů pestrá. Je možné se setkat s vyhledávacími nástroji, analytickými nástroji, rešeršní službou, službami pro knihovny apod. Subjekty, jež je možné označit za tradiční databázová centra (Ovid a STN International) se soustředí spíše na tradiční služby, jejich nabídka dalších služeb je malá. Naproti tomu nabídka dalších služeb společností ProQuest a EBSCO je rozsáhlá a součástí jsou i služby pro tradiční databázová centra nezvyklé. Ve velké míře se jedná o služby speciálně pro knihovny. Ale vzhledem k vývoji těchto společností, které mají své počátky spojeny s poskytováním služeb knihovnám, není jejich nabídka překvapivá. Například Vlasák již v roce 1993 označil společnost EBSCO za knihovnickou servisní firmu, která knihovnám nabízí nástroje pro akvizici a další zpracování knihovních dokumentů (Vlasák, 1993, s. 71).

Závěr

Databázová centra jsou významnými poskytovateli informačních obsahů, kteří na informačním trhu působí již téměř padesát let. Nabídka jejich služeb je dnes poměrně rozmanitá. Cílem předložené diplomové práce bylo tuto nabídku u vybraných databázových center zmapovat, základně analyzovat, porovnat a zhodnotit vývoj nabízených služeb.

V práci byly představeny tradiční služby databázových center, tak jak jsou zaznamenány v oborových odborných textech. V rámci výzkumu byla následně sledována aktuální nabídka služeb u čtyř vybraných databázových center a bylo provedeno srovnání těchto služeb.

Bylo zjištěno, což ale není novým zjištěním, že informační služby databázových center jsou dnes nabízeny většinou prostřednictvím sítě internet v uživatelských rozhraních, s kterými uživatelé dokáží snadno pracovat i bez předchozí znalosti systému. Snadnost použití vyhledávacích rozhraní je zřejmě jedním z rozhodujících faktorů při volbě vyhledávací služby. Současné vyhledávací služby tak napodobují úspěšný vyhledávač společnosti Google nejen podobou ale i funkcionalitou. Tento trend je možné sledovat i u vyhledávacích rozhraní databázových center. Je možné očekávat, že vývoj bude postupovat k tvorbě stále “chytřejších” vyhledávacích služeb, které budou využívat ve stále větší míře umělou inteligenci a nové technologie. Již nyní vyhledávací rozhraní některých sledovaných subjektů umožňují zadání dotazu v přirozeném jazyce (EBSCO, Ovid), detekují nesprávné hláskování slov (EBSCO), navrhuji související rešeršní dotazy (ProQuest). Přestože je však trendem nabízet stále jednodušší a chytřejší rozhraní, podporují databázová centra i nadále dotazování prostřednictvím příkazového řádku a dotazovacího jazyka. V případě databázového centra STN International se dokonce jedná o preferovaný přístup k informačním zdrojům ze strany samotného centra i ze strany uživatelů. Tento přístup se, na rozdíl od nabízeného uživatelsky přívětivějšího formulářového rozhraní (STN Easy), také stále inovuje. Je otázka, zda i databázové centrum STN International nebude časem donuceno tento svůj přístup změnit a trendu zjednodušování se přizpůsobit. Aktuálně však může těžit z uživatelské základny zvyklé na tradiční postupy vyhledávání, na svou unikátní nabídku zdrojů a na systém, který umožňuje informace skutečně nalézat a ne jen hledat.

Mění se také přístup k plným textům vědecké literatury. Ta je dnes ve velké míře dostupná volně díky propagaci a podpoře otevřeného přístupu a aktivitám typu Sci-Hub. Je otázka, co v této oblasti mohou komerčně orientované systémy nabídnout. Odpovědí může být provázanost souvisejících služeb. Databázová centra nabízejí vyhledávací rozhraní, jež umožňují efektivní vyhledávání a těží z kvalitní indexace nabízených informačních zdrojů.

Vyhledávací rozhraní všech sledovaných databázových center podporují linkovací technologie, které umožňují snadné propojení na plné texty dokumentů. Některá databázová centra (ProQuest, Ovid, STN International) také stále nabízejí tradiční službu dodávání dokumentů, jež umožňuje objednání dokumentů plynule z vyhledávacího rozhraní. Nutno také uvést, že všechny sledované subjekty, v různé míře, poskytují přístup k tzv. otevřeným zdrojům. Databázová centra však nenabízejí jen samotný informační obsah, ale i další návazné služby, jež podporují efektivitu práce, případně umožňují rozsáhlé možnosti práce s nabízenými informačními obsahy. V první řadě se jedná o analytické nástroje, které dokáží informace vhodně zpracovat a prezentovat v souvislostech. Ze sledovaných subjektů nabízí analytické nástroje centrum STN International (STN Anavist) a společnost EBSCO (PlumX). Vyhledávací platformy sledovaných subjektů (EBSCO, ProQuest, Ovid) také obvykle podporují pokročilou práci se záznamy či plnými texty dokumentů. Jako příklad uveďme možnost přeložení záznamu či plného textu pomocí integrovaného překladače (EBSCO, ProQuest), možnost exportu do citačních manažerů, možnost sdílení, možnost ukládání excerpce nabízených obsahů (Ovid).

Výzkum služeb vybraných databázových center ukázal, že tradiční služby agregace informačních zdrojů spolu s možností tyto zdroje efektivně prohledávat z jednoho nebo několika málo přístupových bodů jsou stále významnými službami v nabídkovém portfoliu sledovaných subjektů. V případě databázových center STN International a Ovid se zřejmě stále jedná o jejich hlavní nabízené služby. Zajímavým zjištěním je rozsah nabídky produktů a služeb u společností EBSCO a ProQuest. Ty vedle tradičních služeb databázových center nabízejí i služby, jež jsou určeny i jiným než tradičním uživatelským základnám databázových center. V jejich nabídce je možné najít služby pro knihovny (nástroje pro správu fondů, pro akvizici a katalogizaci apod.), vzdělávací služby (firemní vzdělávání) a obsahy a služby pro střední i základní školy. Nezřídka je přitom produktové portfolio těchto subjektů rozšiřováno prostřednictvím akvizic jiných společností.

Závěrem lze konstatovat, že v nabídce sledovaných databázových center jsou stále tradiční služby a produkty, mění se však způsob jejich poskytování. Pro některá centra jsou tyto služby hlavním obchodním artiklem. Některá databázová centra ale nabízejí i méně typické služby a zaměřují se i na jiné než tradiční uživatelské základny databázových center. Do budoucna bude zajímavé sledovat, jak se bude nabídka služeb databázových center dále měnit. Zda i centra, jež nyní poměrně úspěšně odolávají diverzifikaci služeb, nebudou nakonec nucena svůj přístup přehodnotit. A zda subjekty, jež dosud rozvíjely své produktové portfolio významně díky akvizicím jiných společností, budou v tomto postupu pokračovat

nebo zda se budou v rozvoji soustředit na služby, které již jsou součástí jejich nabídky. A s tím bude samozřejmě zajímavé sledovat vliv akvizicí mezi poskytovateli informací a souvisejících služeb na proměny informačního trhu a následné dopady na uživatele.

Použitá literatura

360 Core. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/818-360-core/>

About Us. *Omega Management Group* [online]. c2016 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.omegascoreboard.com/customer-experience-management.php>

ALBERTNA ICOME, 2014. Alertové služby – jak se snadno dostat k aktuálním informacím. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/download/tools/1063-alerty-cz.pdf>

ALFONZO, Paige, 2016. *Teaching Google Scholar: a practical guide for librarians*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield, c2016. ISBN 978-144-2243-590.

AMERICAN CHEMICAL SOCIETY, 2008. STN quick reference card: basic STN c commands. *CAS: a division of the American Chemical Society* [online]. American Chemical Society, July 2008 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.cas.org/sites/default/files/File%20Library/Training/STN/User%20Docs/basic.pdf>

AMERICAN CHEMICAL SOCIETY, 2016. STN Express 8.6 user guide. *STN International: Home* [online]. American Chemical Society, January 2016 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/fileadmin/be_user/STN/pdf/express/STN_Express_8.6_User_Guide.pdf

AMERICAN CHEMICAL SOCIETY, 2018a. CAS Full Text options. *CAS: a division of the American Chemical Society* [online]. American Chemical Society, c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.cas.org/fulltext/cas-full-text-option>

AMERICAN CHEMICAL SOCIETY, 2018b. STN Pocket Guide. *CAS: a division of the American Chemical Society* [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.cas.org/support/training/stn/pocket-guide#Online>

Auftragsrecherchen. GENIOS [online]. GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank [cit.

2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.genios.de/info/auftragsrecherche>

BAUR, Jan. Introduction to STNextTM. *STN International: Home* [online]. FIZ Karlsruhe, 2017/8 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/introduction_to_stnext.html

BEISSE, Fred, 2015. *A guide to computer user support for help desk and support specialists*. Sixth edition. Boston, MA: Cengage Learning, c2015. ISBN 978-1-285-85268-3.

BELL, Suzanne S., 2015. *Librarian's guide to online searching: cultivating database skills for research and instruction*. Fourth Edition. Santa Barbara, California: Libraries Unlimited, An imprint of ABC-CLIO. ISBN 978-161-0699-990.

BERKMAN, Robert I., 1994. *Find it online!* New York: Windcrest/McGraw-Hill, c1994 ISBN 08-306-4569-1

Books In Print. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/273-books-in-print/>

Books@Ovid. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/14-books-ovid/>

BRATKOVÁ, Eva, 2007. *Databáze databází*. Verze 1.0. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví, FF UK V Praze. Dostupné z: https://sites.ff.cuni.cz/uisk/wp-content/uploads/sites/62/2016/01/Datab%C3%A1ze-datab%C3%A1z%C3%AD_Bratkov%C3%A1.pdf

BROWN, Jim, 2018a. Automating Searches with STNext - Introductory Session: recorded e-seminar. *STN International: Home* [online]. FIZ Karlsruhe, 2018/4 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: http://www.stn-international.de/201804_automating_search_stnext.html

BROWN, Jim, 2018b. Automating Searches with STNext: Part 2 - Introduction to Basic Scripting: recorded e-seminar. *STN International: Home* [online]. FIZ Karlsruhe, 2018/5 [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <https://www.stn->

international.org/201804_automating_search_stnext0.html

BRYNKO, B. 2013. Collins: EBSCO Streamlines Information Services. *Information Today*, **30**(7), s. 1-33. Dostupné v databázi Business Source Complete, EBSCOhost.

CrossRef. *DOI a CrossRef* [online]. Solen Software [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://www.crossref.cz/artkey/inf_000_0000_03_CrossRef.php

DAHL, Mark, Kyle BANERJEE a Michael SPALTI, 2006. *Digital libraries Integrating content and systems*. Oxford [England]: Chandos Publishing. ISBN 978-178-0630-953.

Datenbankrecherche - Preise und Konditionen. *DIMDI - Deutsches Institut für Medizinische Dokumentation und Information* [online]. DIMDI, c2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.dimdi.de/db/preise/index.htm>

Dialog. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/16-dialog/>

Dialog delivers trade statistics data on the Web. *Information Today* [online]. 2000, 17(1), 24-24 [cit. 2018-03-28]. ISSN 8755-6286. Dostupné z EBSCO.

DIMDI News - Subscription and Unsubscription. *DIMDI: German Institute of Medical Documentation and Information* [online]. DIMDI, c2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.dimdi.de/dynamic/en/newsletter.html>

EBSCO Acquires CARL Corporation's NoveList. *Information Today*. 1999, **16**(6), s. 59, Dostupné v databázi Business Source Complete, EBSCOhost.

EBSCO INDUSTRIES, 2015a. *Digital archives: Own a piece of history* [online]. EBSCO, c2015 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.ebscohost.com/archives>>.

EBSCO INDUSTRIES, 2015b. *EBSCO Industries Inc. Marketline Company Profile.*, 25 s. Dostupné v databázi EBSCO, kolekce Business Source Complete.

EBSCO INDUSTRIES, 2015c. EBSCO: LearningExpress Becomes Part of EBSCO Information Services. *EBSCO* [online]. [cit. 2015-09-07]. Dostupné z WWW: <https://www.ebsco.com/news-center/press-releases/learningexpress-becomes-part-of-ebsco-information-services>

EBSCO INDUSTRIES, 2015d. The history of EBSCO Industries, Inc. *EBSCO* [online]. [cit. 2015-08-30]. Dostupné z: <http://www.ebscoind.com/about/timeline/>

EBSCO INDUSTRIES, 2018a. Accel5. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/accel5>

EBSCO INDUSTRIES, 2018b. Acquisition Options. EBSCO eBooks & Audiobooks *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ebscohost.com/ebooks/acquisition-options>

EBSCO INDUSTRIES, 2018c. College eBooks | Academic eBooks Subject Sets | EBSCO. *EBSCO eBooks & Audiobooks* | *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.ebscohost.com/ebooks/academic/subject-sets>

EBSCO INDUSTRIES 2018d. Ebooks a Audiobooks. *EBSCO | Česká republika* [online]. c2018 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/e/cs-cz/produkty-a-sluby/ebooks-a-audiobooks>

EBSCO INDUSTRIES, 2018e. EBSCO Apps | EBSCO Apps & Cloud Services. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://cloud.ebsco.com/apps/P48>

EBSCO INDUSTRIES, 2018f. EBSCO Discovery Service. EBSCO Information Services *EBSCO | Česká republika* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/e/cs-cz/produkty-a-sluby/ebsco-discovery-service>

EBSCO INDUSTRIES, 2018g. EBSCO & Stacks Library Websites. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/products/ebsco-stacks-library-websites>

EBSCO INDUSTRIES, 2018h. Encyclopedia of Animals. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-

07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/products/research-databases/encyclopedia-animals>

EBSCO INDUSTRIES, 2018i. Explora. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/products/explora>

EBSCO INDUSTRIES, 2018j. FOLIO. *EBSCO | Česká republika* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/e/cs-cz/produkty-a-sluby/folio>

EBSCO INDUSTRIES, 2018k. Children's Core Collection. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/products/research-databases/encyclopedia-animals>

EBSCO INDUSTRIES, 2018l. LearningExpress. *EBSCO* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/products/learningexpress>

EBSCO INDUSTRIES, 2018m. Představujeme EBSCO Open Dissertations. *EBSCO | Česká republika* [online]. 9. dubna 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/e/cs-cz/centrum-novinek/tiskove-zpravy/ebsco-open-dissertations-nove>

EBSCO INDUSTRIES, 2018n. Služby dodávání časopisů a elektronických periodik. *EBSCO | Česká republika* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/e/cs-cz/produkty-a-sluby/sluby-dodavani-asopis-a-elektronickch-periodik>

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2016. Full Text Finder - General FAQs. *EBSCO Help* [online]. c2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://help.ebsco.com/interfaces/Full_Text_Finder/Publication_Finder_FAQs/Full_Text_Finder_FAQs

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2016. What custom linking services are available with the EBSCOhost databases? *EBSCO Help* [online]. [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCOadmin/EBSCOadmin_FAQs/custom_linking_services_available_EBSCOhost_databases

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017a. Can EBSCOhost provide links to Open Access publishers and services such as BioMed Central and PubMed Central? *EBSCO Help* [online]. [2017] [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCOhost/EBSCOhost_FAQs/ehost_links_to_open_access_publishers_services

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017b. Can I link to Infotrieve document delivery articles from EBSCOhost?. *EBSCO Help* [online]. [2017] [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCOhost/EBSCOhost_FAQs/Infotrieve_document_delivery_host

EBSCO INFORMATION SERVICES., 2017c. CustomLinks - Frequently Asked Questions. *EBSCO Help* [online]. [2017] [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCOadmin/EBSCOadmin_FAQs/CustomLinks_FAQs

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017d. How does EBSCO's Autocomplete feature work? *EBSCO Help* [online]. [2017] [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/General_Product_FAQs/EBSCOs_Autocomplete_feature_work

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017e. Sharing Custom Folders. *EBSCO Help* [online]. [2017] [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/EBSCO_Interfaces_User_Guide/Sharing_Custom_Folders

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017f. Wildcard and Truncation Symbols. *EBSCO Help* [online]. EBSCO, c2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

http://support.ebsco.com/help/index.php?help_id=137

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017g. What are stop words and how does EBSCO's search engine handle them? *EBSCO Help* [online]. [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:

https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/EBSCO_Interfaces_User_Guide/What_are_stop_words_and_how_does_EBSCOs_search_engine_handle_them

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2017h. What is SmartText searching? *EBSCO Help* [online]. [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:
https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/General_Product_FAQs/What_is_SmartText_searching

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2018a. EBSCOhost Database Short Names List. *EBSCO Help* [online]. [cit. 2018-07-21]. Dostupné z:
https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCOhost/EBSCOhost_FAQs/EBSCOhost_Database_Short_Names_List

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2018b. How to Use One-Step RSS Search Alerts. In: *EBSCO Help* [online]. c2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:
https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/EBSCO_Interfaces_User_Guide/One_Step_RSS_Search_Alerts

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2018c. How to Use Search Alerts. *EBSCO Help* [online]. c2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:
https://help.ebsco.com/interfaces/EBSCO_Guides/EBSCO_Interfaces_User_Guide/How_to_Use_Search_Alerts

EBSCO INFORMATION SERVICES, 2018d. PlumX™ od Plum™ Analytics *EBSCO Help* [online]. c2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z:
http://support.ebsco.com/training/lang/cs/docs/cs_plumx_flyer.pdf

EBSCO Publishing to Create Digital Archive Collections. *Library Times International: world news digest of library* [online]. 2009, **25**(3), 35-35 [cit. 2018-07-30]. ISSN 07434839. Dostupné v databázi Library & Information Science Source, EBSCOhost

EVELHOCH, Zebulin, Sean LIND a Martin BAGAYA, 2017. Open for Business: Open Access Journals in Commercial Databases. *Serials Librarian* [online]. **73**(2), 107-118 [cit. 2018-05-24]. DOI: 10.1080/0361526X.2017.1333072. ISSN 0361-526X. Dostupné z: EBSCO

EXELOVÁ, Brigita, 2005. Informační zabezpečení vědy a techniky: Informační

infrastruktura. *Knihovna plus* [online]. č. 1 [cit. 2018-07-04]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/exelova.htm>

FABIÁN, Ondřej, 2012. *Elektronické informační zdroje* [online]. Brno: KISK FF MU, [2012] [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://eknihy.knihovna.cz/static/files/elektronicke-informacni-zdroje.pdf>

FAQ. *GENIOS* [online]. GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.genios.de/popup/faq#3>

FIZ KARLSRUHE. STN Easy Search Page Overview. *STN Easy: Access to selected databases of STN International* [online]. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://stneasy.fiz-karlsruhe.de/html/english/helps/2search/2Asearch.htm>

FIZ KARLSRUHE, 2011. FIZ AutoDoc as document delivery service for CAS DDS customers. *FIZ AutoDoc: Home* [online]. 28. February 2011 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: [http://www2.fiz-karlsruhe.de/fiz_autodoc_news.html?&L=%5C%27&cHash=d521ed0953f9913445b47f21e66747bd&tx_ttnews\[tt_news\]=1217](http://www2.fiz-karlsruhe.de/fiz_autodoc_news.html?&L=%5C%27&cHash=d521ed0953f9913445b47f21e66747bd&tx_ttnews[tt_news]=1217)

FIZ KARLSRUHE, 2012. Version One of new STN® - the foundation for the future of patent searching. *STN International: Home* [online]. FIZ Karlsruhe, 13. December 2012 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: [http://www.stn-international.com/newstn_press_release.html?&L=1&cHash=295e17edb00efa61fd5cfd4ab857b591&tx_ttnews\[tt_news\]=1530](http://www.stn-international.com/newstn_press_release.html?&L=1&cHash=295e17edb00efa61fd5cfd4ab857b591&tx_ttnews[tt_news]=1530)

FIZ KARLSRUHE, 2015. Document Supply. *FIZ AutoDoc: Home* [online]. Last Update: 11/30/2015 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www2.fiz-karlsruhe.de/autodoc_doc_supply.html

FIZ KARLSRUHE, 2016. New Feature: Links to Open Access Sources. *FIZ AutoDoc: Home* [online]. FIZ Karlsruhe 14. June 2016 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: [http://www.stn-international.com/fiz_autodoc_news.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=2014&cHash=10512a1244a9a1cc5342610e0265461e](http://www.stn-international.com/fiz_autodoc_news.html?&tx_ttnews[tt_news]=2014&cHash=10512a1244a9a1cc5342610e0265461e)

FIZ KARLSRUHE, 2017. FIZ AutoDoc – documents all from one source! STN International: Home [online]. [2017] [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/fileadmin/be_user/STN/pdf/brochures/autodoc_e.pdf

FIZ KARLSRUHE, 2018a. *FIZ AutoDoc: Home*. [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/fiz_autodoc_fts.html

FIZ KARLSRUHE, 2018b. FIZ Search Service. *STN International: Home* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.fiz-karlsruhe.de/en/leistungen/research-patent-information/search-service.html>

FIZ KARLSRUHE, 2018c. STN AnaVist - Analysis and visualization software for information professionals. *STN International: Home* [online]. Last Update 07/16/2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/stn_anavist.html

FIZ KARLSRUHE, 2018d. STN Interface Comparison Sheet. *STN International: Home* [online]. Last Update 07/16/2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/stn_interface_comparison_sheet.html

FIZ KARLSRUHE, 2018e. Databases on STN International. *STN International: Home* [online]. FIZ Karlsruhe, Last Update: 07/16/2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://www.stn-international.org/stn_content.html

FIZ KARLSRUHE, 2018f. The STN Full-Text Solution: Accessing the full-text of patents and journal articles. *STN International: Home* [online]. Last Update 07/16/2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.stn-international.com/stn_full-text_solution.html

FIZ KARLSRUHE, 2018g. Workshops. STN International: Home [online]. Last Update: 07/16/2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.stn-international.de/workshops.html>

FRANKLOVÁ, Martina. Osobní rozhovor. Praha, 11.7. 2018.

FULKERSON, Diane M, 2012. *Remote access technologies for library collections: tools for*

library users and managers. Hershey, PA: Information Science Reference, c2012. ISBN 978-1-4666-0235-9.

GENIOS MediaMonitoring. *GENIOS* [online]. GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.genios.de/info/mediamonitring#startStaticContent>

GENIOS Premium Account. *GENIOS* [online]. GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.genios.de/info/registrierung#Kontoverwaltung_und_Service

GHUMAN, Surinder Singh a Inderjeet Singh MAAN, 2012. Information access initiatives and aggregators. *Library of Progress-Library Science, Information Technology & Computer* [online]. **32**(2), 155-162 [cit. 2018-01-16]. ISSN 0970-1052. Dostupné z: ProQuest.

GOBI Library Solutions from EBSCO. *EBSCO Information Services* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://gobi.ebsco.com/?_ga=2.189519342.491392216.1532808693-178673164.1526207512

GROGG, Jill, 2002. Thinking About Reference Linking. *Searcher* [online]. Medford, NJ: Information Today. **10**(4) [cit. 2018-02-10]. ISSN 1070-4795. Dostupné z: <http://www.infotoday.com/searcher/apr02/grogg.htm>

HAVLOVÁ, Jaroslava, 2003. Informační exploze. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [cit. 2018-01-16]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000016461&local_base=KTD.

HEARST, Marti, 2009. *Search user interfaces*. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-05-211-1379-3. Dostupné také z: <http://searchuserinterfaces.com/>.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HLAVA, Marjorie M.K, 1992. The information industry: its components and the impact of globalization in the us industry. In: *First international symposium: national & national competitiveness: open source solutions. Proceedings, Volume II. Virginia*, [1992], s. 37-65.

Dostupné také z:

http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/040321/d7572b995fd1ab9ab0f9b29c4af7610d/OSS1992-02-08.pdf

HORKÝ, Jaroslav, 2003. STN Internaional-unikátní databázová síť vědeckých a technických informací (nejen) z oblasti chemie. *Chemagazín*. Pardubice: Chemagazín, **13**(6), 2-3. ISSN 1210-7409. Dostupné také z:

https://www.researchgate.net/publication/303882224_STN_INTERNATIONAL_-_UNIKATNI_DATABAZOVA_SIT_VEDECKYCH_A_TECHNICKYCH_INFORMACI_NEJEN_Z_OBLASTI_CHEMIE

HORVÁTH, David, 2008. *Analýza vývoje databázového centra Dialog v kontextu světového informačního průmyslu*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z:

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/58229>. Vedoucí práce Rudolf Vlasák.

HORVÁTH, David, 2011. Historie a vývoj databázového centra Dialog. *Ikaros* [online]. **15**(4) [cit. 2018-07-29]. urn:nbn:cz:ik-13615. ISSN 1212-5075. Dostupné z:

<http://ikaros.cz/node/13615>

CHEN, Shan, 2016. Characteristics and Development of Information Industry and Its Impact on the Economy. In: *Proceedings of 2015 2nd International Conference on Industrial Economics System and Industrial Security Engineering*. Singapore: Springer Singapore. DOI: 10.1007/978-981-287-655-3_2. ISBN 978-981-287-654-6. Dostupné také z:

http://link.springer.com/10.1007/978-981-287-655-3_2.

INGER, Simon, 2001. The importance of aggregators. *Learned Publishing* [online]. **14**(4), 287-290 [cit. 2018-03-28]. ISSN 0953-1513. Dostupné z: EBSCO.

JONÁK, Zdeněk, 2003. Informační průmysl. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR [cit. 2018-01-

10]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000509&local_base=KTD.

Journals@Ovid - vlastní výběr titulů. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-

29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/387-journals-ovid-vlastni-vyber-titulu/>

KADLEČEK, Jiří, 2018. *RE: cenová politika databázových center/agregátorů* [online]. 3.

července 2018 [cit. 2018-07-04] Message to: Natalie Ostráková

KAPADE, Deepak, 2014. Mechanism & Methods of Selective Dissemination of Information

(SDI) Service. *International Journal of Information Dissemination* [online]. 4(3), 220-223

[cit. 2018-03-25]. ISSN 22295984. Dostupné také z: EBSCO.

KASSEL, Amelia, 2000. The Last Word on Web Monitoring and Clipping Services. *Searcher*

[online]. Medford, NJ: Information Today. 8(8) [cit. 2018-04-10]. ISSN 1070-4795. Dostupné

z: <http://www.infotoday.com/searcher/sep00/kassel.htm>

KRUMENAKER, Larry, 2001. A Tempest in a Librarian's Teapot: EBSCO, ProQuest, Gale

Exclusive, and Unique Titles. *Searcher* [online]. Medford, NJ: Information Today,

July/August 2001, 9(7) [cit. 2018-04-28]. ISSN 1070-4795. Dostupné z:

<http://www.infotoday.com/searcher/jul01/krumenaker.htm>

KREJČÍŘ, Vlastimil, 2011. Vyhledávání v elektronických informačních zdrojích. *Zpravodaj*

ÚVT MU [online]. Brno: ÚVT MU, 21(5), 8-10 [cit. 2018-02-16]. ISSN 1212-0901. Dostupné

z: <http://webserver.ics.muni.cz/bulletin/articles/676.html>

KUČEROVÁ, Helena, 2003. Databázové centrum. In: *KTD: Česká terminologická databáze*

knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003 [cit.

2018-01-09]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000003173&local_base=KTD.

LAVOIE, Brian, 2014. The Open Archival Information System (OAIS) Reference Model:

Introductory Guide: DPC Technology Watch Report 14-02 October 2014. *Digital*

Preservation Coalition [online]. Digital Preservation Coalition, c2014 [cit. 2018-07-30]. DOI:

<http://dx.doi.org/10.7207/twr14-02>. ISSN 2048-7916. Dostupné z:
<https://www.dpconline.org/docs/technology-watch-reports/1359-dpctw14-02/file>

LEONHARDT, Thomas W, 2006. *Handbook of electronic and digital acquisitions*. New York: Haworth Press, c2006. ISBN 978-07-890-2292-9.

LI, Tze-chung, 1995. The new generation of BRS: Ovid Online. *Online* [online]. **19**(5), 26-30 [cit. 2018-03-10]. ISSN 01465422. Dostupné také z: EBSCO.

LibraryThing for Libraries. *Albertina icome Praha* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/1754-librarything-for-libraries/>

LIVERMAN, Catharyn T., Carolyn. FULCO a Howard M. KIPEN, 1998. *Internet access to the National Library of Medicine's toxicology and environmental health databases: essentials of database management, data analysis, and staff training for entrepreneurs and professionals*. Washington, D.C.: National Academy Press. ISBN 978-030-9062-992.

MACHONSKÁ, Jana, 2002. Cenová politika databázových center. Historie a současnost. *Národní knihovna knihovnická revue* [online]. Praha: Národní knihovna (3), 177-190 [cit. 2018-03-25]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr0203/0203177.htm>

MACHONSKÁ, Jana a Vladimír KAREN, 2007. Nástroje na podporu využití e-zdrojů a jejich akvizice a katalogizace. In: *Konference Knihovny Současnosti 2007 - sborník: Sborník z 15. konference, konané ve dnech 11.-13. září 2007 v Seči u Chrudimi* [online]. Praha: SDRUK s. 319-332 [cit. 2018-07-29]. ISBN 978-80-86249-41-7. Dostupné z: <http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2007-3-319.pdf>

MANNING, Anna, c2015. *Databases for small business: essentials of database management, data analysis, and staff training for entrepreneurs and professionals*. New York: Apress. ISBN 978-148-4202-777.

MCGOVERN, Gerry. a Rob. NORTON, 2002. *Content critical: gaining competitive advantage through high-quality Web content*. Harlow: Financial Times Prentice Hall. ISBN 978-027-3656-043.

Medistyl [online]. Praha: MEDISTYL. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z:

<https://www.medistyl.info/index.php/cz/>

MOFJELD, Pamela A., 1990. Using DIALOG's DIALMAIL as a means of receiving search results, In: *IAMSLIC Conference Proceedings 1987*. s. 151-155. Dostupné z:

<https://hdl.handle.net/1912/1112>

MOSCO, Vincent. a Janet. WASKO, 1988. *The Political economy of information: The political economy of information*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press. ISBN 02-991-1570-4.

MOTOVSKY, Christian, 2017. *Summon and Primo 2017: ProQuest day Moscow/ST. Petersburg* [online]. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.library.spbu.ru/blog/wp-content/uploads/2017/10/6-Ex-Libris-Summon-Primo-2017.pdf>

Newsletter. *GENIOS* [online]. GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.dimdi.de/dynamic/en/newsletter.html>

OJALA, Marydee, 2016. Making payment choices. *Business Information Review*. **21**(4), 213-219. DOI: 10.1177/0266382104049549. ISSN 0266-3821. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0266382104049549>

OJALA, Marydee, 2009. Searching Business News. *Online* [online]. 2009, **33**(2), 44-46 [cit. 2018-04-10]. ISSN 01465422. Dostupné také z: EBSCO.

OJALA, Marydee , 2018. Everything you know is wrong: Understanding technology, scholarship and librarianship in a world of ubiquitous information access. In *INFORUM 2018: 24. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Praha 29.-30. května 2018* [online]. Praha : Albertina Icome. [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.inforum.cz/pdf/2018/ojala-marydee-2.pdf>

OVID TECHNOLOGIES, 2017. OvidOpenAccess. In: *Ovid Resource Center* [online]. c2017 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

http://resourcecenter.ovid.com/site/pdf/ooa/OpenAccess_fs_0712_FINAL.pdf

OVID TECHNOLOGIES, 2018a. Adding Items to a Project. *Ovid Help* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

http://site.ovid.com/site/help/documentation/osp/en/index.htm#CSHID=basic.htm|StartTopic=Content/basic.htm|SkinName=OvidSP_WebHelp_Skin

OVID TECHNOLOGIES, 2018b. Advanced Search Techniques [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

http://site.ovid.com/site/help/documentation/osp/en/index.htm#CSHID=basic.htm|StartTopic=Content/basic.htm|SkinName=OvidSP_WebHelp_Skin

OVID TECHNOLOGIES, 2018c. Expert Searches and Filters. *Ovid Help* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

http://resourcecenter.ovid.com/site/resources/expert_search/pdf/expert_searches_guide.pdf

OVID TECHNOLOGIES, 2018d. *Open Access Full Text* [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

http://site.ovid.com/site/help/documentation/osp/en/index.htm#CSHID=basic.htm|StartTopic=Content/basic.htm|SkinName=OvidSP_WebHelp_Skin

OVID TECHNOLOGIES, 2018e. *Ovid Full Text* [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

http://site.ovid.com/site/help/documentation/osp/en/index.htm#CSHID=basic.htm|StartTopic=Content/basic.htm|SkinName=OvidSP_WebHelp_Skin

OVID TECHNOLOGIES, 2018f. Ovid Tech Support. *Wolters Kluwer | Ovid - Home* [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: http://www.ovid.com/site/support/tech_support.jsp

Ovid and ISI Announce Agreement for Document Delivery Service. *Information Today* [online]. 1997, **14**(4), 54-54 [cit. 2018-05-21]. ISSN 8755-6286.

PACK, Thomas, 1994. UMI—History in the making. *Library Hi Tech*. 12(3), 91-100. DOI: 10.1108/eb047931. ISSN 0737-8831. Dostupné také z:

<http://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/eb047931>

PAPÍK, Richard, 1999. *Elektronické informační zdroje - služby databázových center : přednáška na podporu využívání databázových zdrojů* [online]. Dostupné z: <http://dialog.cvut.cz/docs/>

PAPÍK, Richard, 2002. Vyhledávání informací III.: Dialogové služby světových databázových center. *Národní knihovna knihovnická revue* [online]. **13**(1), s. 20-30 [cit. 2018-08-21]. Dostupné také z: <http://full.nkp.cz/nkk/Nkk0201/0201020.html>

PAPÍK, Richard, 2003. Prístup k profesionálnym rešeršným systémom a služby svetových databázových centier : príležitosť pre informačnú profesiu a modernú knižnicu. In: *ITlib*. **7**(2) ISSN 1336-0779. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2003/2/pristup-k-profesionalnym-resersnym-systemom-a-sluzby-svetovych-data-bazovych-centier-prilezitost-pre-informacnu-profesiu-a-modernu-kniznicu.html?page_id=2047.

PAPÍK, Richard, 2011. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. 1. vyd. Praha: Velryba. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

PIÁČEK, Jiří, 2014. *Úvod do práce s elektronickými informačními zdroji:: terminologie, typologie, rešerše, databáze, knihovny* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta [cit. 2018-01-28]. Dostupné z: http://kvv.upol.cz/images/upload/files/Uvod_do_prace_s_elektronic_DEF.pdf

Pivot. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/1958-pivot/>

PLANKOVÁ, Jindra, 2003. Dodávání dokumentů. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001894&local_base=KTD.

PLOSKER, George, 2004. Making Money as an Aggregator. *Online* [online]. Medford, NJ: Information Today, **28**(2) [cit. 2018-04-10]. ISSN 0146-5422. Dostupné z:

<http://www.infotoday.com/online/mar04/plosker.shtml>

POWER, Philip H., 1995. Eugene Barnum Power (4 June 1905-6 December 1993). *Proceedings of the American Philosophical Society* [online]. **139**(3), 301-305 [cit. 2018-07-10]. ISSN 0003049X

POYNDR, Richard, 2001. Owning the Railroad: PatentCafe CEO Andy Gibbs discusses his organization's intellectual-property business model. *Information Today* [online]. Medford, NJ: Information Today, **18**(8) [cit. 2018-03-10]. ISSN 8755-6286. Dostupné z: <http://www.infotoday.com/it/sep01/poynder.htm>

POYNDR, Richard, 2016. STN International – the scientific and technical host. *Business Information Review*. **13**(3), 183-190. DOI: 10.1177/0266382964235978. ISSN 0266-3821. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0266382964235978>

PROQUEST, 2014. How to Setup Email Alerts From ProQuest. *ProQuest Support Center* [online]. Last Updated: Feb 17, 2014 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://support.proquest.com/#articledetail?id=kA0400000004JLmCAM&key=alerts&pcat=All_c&icat=

PROQUEST, 2017. ProQuest Administrator Module User Guide. *ProQuest* [online]. Update-January-12-2017 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://media2.proquest.com/documents/pam.pdf>

PROQUEST, 2018a. Basic Search. ProQuest Help [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://search.proquest.com/help/academic/webframe.html?Help_Overview.html#Basic_Search.html

PROQUEST, 2018b. Digital Microfilm. ProQuest | Databases, EBooks and Technology for Research. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://www.proquest.com/products-services/digital_microfilm.html

PROQUEST, 2018c. Ebook Central®. *ProQuest* [online]. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/ebooks-main.html>

PROQUEST, 2018d. History & Milestones. ProQuest | Databases, EBooks and Technology for Research. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/about/history-milestones/>

PROQUEST, 2018e. Intota. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/management-solutions/intota.html>

PROQUEST, 2018f. LibraryThing for Libraries. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29].

Dostupné z: <https://www.proquest.com/products-services/library-thing-for-libraries.html>

PROQUEST, 2018g. Microform and Print. ProQuest | Databases, EBooks and Technology for Research. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/film/>

PROQUEST, 2018h. Newspapers in Microform. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29].

Dostupné z: <https://www.proquest.com/products-services/newspapers-in-microform.html>

PROQUEST, 2018i. OASIS®. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/OASIS.html>

PROQUEST, 2018j. Order a Dissertation. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29].

Dostupné z: <https://www.proquest.com/products-services/dissertations/order-dissertation.html>

PROQUEST, 2018k. Pricing for Copies of Individual Dissertations. *Proquest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: [https://www.proquest.com/products-services/dissertations/pricing-for-copies-of-Individual-](https://www.proquest.com/products-services/dissertations/pricing-for-copies-of-Individual-Dissertations.html?_ga=2.165431807.1922409142.1530116880-1763449150.1501167305)

[Dissertations.html?_ga=2.165431807.1922409142.1530116880-1763449150.1501167305](https://www.proquest.com/products-services/dissertations/pricing-for-copies-of-Individual-Dissertations.html?_ga=2.165431807.1922409142.1530116880-1763449150.1501167305)

PROQUEST, 2018l. Print Books. ProQuest | Databases, EBooks and Technology for Research. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/print-books/>

PROQUEST, 2018m. ProQuest Dissertations FAQ. *Home - ProQuest Libguides - LibGuides at ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://www.proquest.com/products-services/dissertations/ProQuest-Dissertations-FAQ.html>

PROQUEST, 2018n. ProQuest - Dissertations Shipping and Delivery Information. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

<https://media2.proquest.com/documents/deliveryinfo.pdf>

PROQUEST, 2018o. Research Collections in Microform. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/products-services/film/Research-Collections.html>

PROQUEST 2018p. Results Page Options. *ProQuest Help* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

https://search.proquest.com/help/academic/webframe.html?Help_Overview.html#Search_Results.html

PROQUEST, 2018q. Ex Libris Rosetta™. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29].

Dostupné z: <https://www.proquest.com/products-services/Ex-Libris-Rosetta.html>

PROQUEST, 2018r. Search Tips. ProQuest [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

https://search.proquest.com/help/academic/webframe.html?Help_Overview.html#Search_Tips.html

PROQUEST, 2018s. Synchronize with My Research. ProQuest [online]. c2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

https://search.proquest.com/help/academic/webframe.html?Help_Overview.html#refworks.html

PROQUEST, 2018t. Training Webinars. *ProQuest* [online]. c2018 [cit. 2018-07-29].

Dostupné z: <https://www.proquest.com/customer-care/training-webinars/>

ProQuest Central. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z:

<http://www.aip.cz/produkty/1270-proquest-central/>

ProQuest Ebook Central. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/2919-proquest-ebook-central/>

ProQuest Dissertations & Theses Professional. *Albertina icome Praha* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/580-proquest-dissertations-theses-professional/>

ProQuest Historical Newspapers. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/114-proquest-historical-newspapers/>

ProQuest Primary Sources. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/3213-proquest-primary-sources/>

QUINN, Brian, 2001. The Impact of Aggregator Packages on Collection Management. *Collection Management*. **25**(3), 53-74. DOI: 10.1300/J105v25n03_05. ISSN 0146-2679. Dostupné také z: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J105v25n03_05

QUINT, Barbara, 1998. EBSCO Industries Folds EBSCO Document Services. *Information Today*. ISSN 8755-6286. Dostupné z: EBSCO.

QUINT, Barbara, 1999. Web Searching from Dialog via Webtop.com; Exciting New Innovation in K-Check; Value of K-Working Suite Continues to Rise. *Information Today* [online]. Medford: Information Today [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://newsbreaks.infotoday.com/NewsBreaks/Web-Searching-from-Dialog-via-Webtopcom-Exciting-New-Innovation-in-KCheck-Value-of-KWorking-Suite-Continues-to-Rise-17857.asp>

QUINT, Barbara, 2004. The Horse's Mouth. *Information Today* [online]. Medford, NJ: Information Today, **21**(3) [cit. 2018-01-10]. ISSN 8755-6286. Dostupné z: <http://www.infotoday.com/IT/mar04/quint.shtml>

REITZ, Joan M., 2014. *ODLIS Online Dictionary for Library and Information Science* [online]. Danbury, c2004-2014 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: https://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_about.aspx

Resources for College Libraries™. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-29].
Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/1049-resources-for-college-librariestm/>

ROSS, Sheri V. T. a Sarah W. SUTTON, 2016. *Guide to electronic resource management*. Santa Barbara, California: Libraries Unlimited, an imprint of ABC-CLIO, c2016. ISBN 978-144-0839-597.

ROUSKOVÁ, Zuzana, 2014. *Poskytovatelé a producenti informací a jejich cílení na uživatele - zákazníka prostřednictvím sociálních sítí*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/154356>. Vedoucí práce Richard Papík.

ROWLEY, J. E. a Richard HARTLEY, 2017. *Organizing knowledge: an introduction to managing access to information*. Fourth edition. Routledge. ISBN 978-13-519-1327-0.

SCARDILLI, B. 2015. EBSCO Flipster. *Information Today*, **32**(1), s. 22, Dostupné v databázi Business Source Complete, EBSCOhost.

SKÁLOVÁ, Hana, Jitka FEBEROVÁ, David HORVÁTH a Richard PAPÍK, 2017. Databázová centra komerčního typu s přístupem k medicínským a farmaceutickým informacím a zprostředkovatelská role lékařských knihoven. In: *Medsoft 2017: sborník příspěvků- 29.ročník*. Praha: Creative Connections. s. 102-106. ISBN 978-80-86742-46-5. ISSN 1803-8115. Dostupné také z: http://www.creativeconnections.cz/medsoft/2017/Medsoft_2017.pdf

SKLENÁK, Vilém, 2001. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: Beck. ISBN 80-7179-409-0.

STN International Unveils New 'Front-End' Software. *Information Today* [online]. 1988, **5**(1), s. 1, 25 [cit. 2018-07-28]. ISSN 87556286

ŠERÁ, Lucie, 2008. *Vyhledávání informací v databázích zaměřených na chemii*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/67415>. Vedoucí práce

Richard Papík.

The Survey of Library Database Licensing Practices. 2013 ed. New York: Primary Research Group, c2013. ISBN 978-157-4402-483.

UZOHUE, Chioma Euriel a Japheth Abdulazeez YAYA, 2016. Provision of current awareness services and selective dissemination of information by medical librarians in technological era. *American Journal of Information Science and Computer Engineering*. American Institute of Science, 2(2), 8-14. ISSN 2381-7496. Dostupné také z: files.aiscience.org/journal/article/pdf/70080065.pdf

VAN VELSEN, Lex S., Michaël F. STEEHOUDER a Menno D. T. DE JONG, 2007. Evaluation of User Support: Factors That Affect User Satisfaction With Helpdesks and Helplines. *IEEE Transactions on Professional Communication* [online]. 50(3), 219-231 [cit. 2018-04-25]. ISSN 0361-1434.

Visible Body on Ovid®. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/2790-visible-body-on-ovid-r/>

VisualDx. *Albertina icome Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/produkty/2596-visualdx/>

VLASÁK, Rudolf, 1999. *Světový informační průmysl*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 341 s. ISBN 80-7184-840-9.

VLASÁK, Rudolf, 1993. *Světové informační systémy a služby: informační průmysl*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 178 s. ISBN 80-7066-801-6.

VOJNAR, Martin, 2012. Jak si vybrat vhodný discovery systém. *Ikaros* [online]. 16(12) [cit. 2018-01-16]. urn:nbn:cz:ik-14003. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/14003>

VOJNAR, Martin, 2013. Představuje se Ex Libris Alma: nová generace knihovních služeb. *ITlib: Informačné technológie a knižnice* [online]. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií SR (1) [cit. 2018-07-29]. ISSN 1336-0779. Dostupné z:

http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2013/1/predstavuje-se-ex-libris-alma-nova-generace-knihovnich-sluzeb.html?page_id=2365

VOJTÁŠEK, Filip, 2000. Elektronické časopisy se zaměřením na obor "informační věda a knihovnictví". *Ikaros* [online]. 4(8) [cit. 2018-04-10]. urn:nbn:cz:ik-12878. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/12878>

WALTZ, Marie-Elise, 2008. Repository Profile: ProQuest UMI Dissertation Publishing. *Center for Research Libraries. Enriching Research. Expanding Possibilities. Since 1949.* | CRL [online]. Chicago: Center for Research Libraries, 23 April 2008 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.crl.edu/sites/default/files/d6/attachments/pages/umi_dissertations.pdf

WEBSTER, Frank, 2006. *Theories of the information society*. 3rd ed. Abingdon, Oxon: Routledge. ISBN 02-039-6282-6.

YOUNGER, Paula a Kate BODDY, 2009. When is a search not a search? A comparison of searching the amed complementary health database via EBSCOhost, *OVID and DIALOG Health Information and Libraries Journal* [online]. 26(2), 126-127 [cit. 2018-04-28]. DOI: 10.1111/j.1471-1842.2008.00785.x. ISSN 14711834.